FLAGELLVM MALEFICORVM.

AVTHORE

M. PETRO MAMORIS
Lemouicensi, Canonico Ecclesiæ Beati Petri Xanton. & in alma Vniuersitate Pictauiensi Sacræ Theologiæ olim Professore eximio.

CVM INDICIBVS.

M. DC. XXI.

CORNELL UNIVERSITY.
The
President White
Library
RECEIVED 1891.

~~7440 M260~~

A. 7285.

DG

BIBLIOPOLA LECTORI.

CVM iam plures flagelli dæmonum editiones è Bibliothecio noſtro habueris, nullam, credo, vel non auctam vel aliquo modo noſtrâ expolitam & ornatam induſtria: morem hunc tueri in hac nouiſſima editione quoque libuit, cùm libellus hic Flagelli maleficiorum fortè fortuna in manus noſtras inciderit, qui hactenùs fermè latuit, ac quodammodo ſepultus fuit. Opuſculum ſanè & authore ſuo dignum, & rei huic quam molimur non incommodum, tibíque, in primis vtile. Vale.

INDEX CAPITVM.

CAP. I. INgressus ad rem.
II. Variorum maleficiorum inducta narratio.
III. Circa præmissa variarum opinionum expressio.
IV. Inserit quædam magicæ artis exordia.
V. De naturalibus & dæmoniacis delusionibus sensuum humanorum.
VI. Dæmones posse mouere corpora de loco ad locum.
VII. Quomodo dæmon possit potentiarũ animæ actiones impedire.
VIII. Modus delusionis dæmoniacæ, ex præmissis eruitur, & in particulari explicatur. Ac primùm quoad sensus exteriores.
IX. Modus delusionis sensuum internorum.
X. Modus quo dæmon virtutum naturalium actiones inhibet ac præsertim generatiuas.
XI. Expressio variorum modorum in ipsis maleficijs & interuenientium in singulis dæmoniacarum delusionum expositio.
XII. Distinctio artium magicarum in varias species.
XIII. Vnde magicæ artes vim & potestatem habeant.
XIV. Remedia contra maleficia.
XV. De somnijs & visionibus.
XVI. De grauitate criminis maleficorum.
XVII. Ad argumenta superius initio capitis tertij facta responsio.

Proœmium.

SVPRA vires, etiam exploratas, arduum opus conſidero, R. Pater, & Domine honorãdiſſime, Domine Ludouice de Rupe Cauardi, inſignis moribus ab Ephebis, & claro ſanguine generoſe: quem ſcientiæ titulis, eloquentiæ dotibus, ſapientiæ donis, & totius probitatis in omni virtute & laudibus commendatum per orbem, Romam videlicet, Venetias & Ieruſalem vſque, vbi primum primæ Miſſæ ſacrificium Deo Patri in memoriam paſſi Domini cum deuotionis lacrymis latè & amplius fuſis obtuliſtis, pius Dominus Eccleſiæ ſanctæ ſuæ cuſtos & ſponſus Ieſus Chriſtus, voce Spiritus ſancti in Epiſcopum Xantonen. elegit, atque vocauit, gregem ſuum verbo doctrinæ, ſubſidiis, & exemplo vitę paſcere. Veſtro rogatu, quem vt facere teneor ex priùs ad amplum beneficiis receptis à vobis pro mandato recipio, inuiolabilíque præcepto iuſſiſtis, vt tractatũ contra maleficos, quorum peſtis nunc ſerpit amara nimis in regno, componerem, atque dubiorum, quæ de poteſtate actibuſque eorum apud plures modo vario decidenda recipiuntur, quam poſſem patefacerem veritatem. Sed quia nec volo neq; poſſum veſtris non obedire præceptis, quoniã ſcío, & verè ſcio, & pluries experimento didici, certúſque ſum vos Dei, virtutũ, ſcientiæ proborúmq; dilectorem, imò cultum Dei & ſalutem animarum cum zelo gerere cordi, atque ſuperſtitiones ſingulas ab Eccleſia vellicare, & virtutes vt ſatius eſt inſerere cupientem: pro poſſe conabor veſtra præcepta humiliter adimplere, de Dei auxilio confiſus, & miſericordia, & veſtris precibus ad Deum pro me, ſi

placet, & cæteris peccatoribus cum deuotione oblatis, quidquid ſcripſero, & opuſculum iſtud ſapientiæ veſtrę corrigendum,approbandum,concedendum,vel in melius commutandum, vt expediens videbitur eſſe, ſubmitto, quatenus veſtri fauore munitum ex vobis, non ex alio,ſub Deo fonte ſapientiæ acceptius à legentibus excipiatur,nec quidquam in eo deuium à veritate cenſeatur, vel correctione dignum,vbi ipſum examinationis veſtræ lima omnem tollens rubiginem mundauerit, in honorem Dei, Eccleſiæ ſanctæ auctoritatem, in agnitionem veritatis, & ſinceritatis fidei: in laudem bonorum, & correctionem reproborum, in cultum & gloriam Sanctorum, in confeſſionem hominum peruerſorum, & in reprobationem maleficorum, exaltationem verò iuſtorum, præſtante Domino Ieſu Chriſto per omnia ſæcula victore glorioſo. Amen.

CAPVT I.

Ingreſſus ad rem.

Regnum Fraciæ vaſtatũ multipliciter ab Anglis.

QVoniam tempore multo nimis Anglorum inuaſionibus nobile & omni ſapientia plenum,Deo permittẽte, multipliciter vaſtatum regnum Franciæ fuit,atque depopulatum, nobili multorum ſanguine in bellis effuſo proborum, atque pro parte vtraque, ſcilicet Francorum & Anglorum exteræ gentes & barbaræ, cauſa magis villas depopulandi & agros, quàm alias armatæ venerunt,quarum ignota lingua & mores extranei erant: hæ ſiquidem bellicoſæ gentes carminationes varias & artium magicarum multa præſtigia,imò incantationes & maleficia, quibus legimus in oratoribus & poëtis vſos fuiſſe ab antiquo gentiles multos, è populo Francorum docuere perniciter, qui priùs talia ſortilegia vel maleficia neſciebant:ex quo factum eſt,vt plures in regno Franciæ vtriuſque ſexus homines indicibilia nefandáque mala quaſi à ſæculo Chriſtianis inaudita machinati fuerunt, ſuper quibus nefandis prodigiis dum ad notitiam veniebat, quidam quaſi

Origo incantationum in Francia.

Opiniones diuerſæ circa maleficia.

hebetes

hebetes opinabãtur talia maleficia nihil eſſe: alij aſſerebãt huiuſmodi deluſiones phãtaſticas tantùm, nec alia extra phantaſiam habere vigorem: alij autem docti magis, qui ſcripturas & Gentilium & Chriſticolarum legerent, dicta maleficia fieri poſſe firma ratione aſtruebant. Vt igitur horum omnium clariùs veritatem videant, qui iſta impoſſibilia credunt, quam ex ſcripturis didici, ad veritatem iſtorum enucleandam calamum ſtilúmque aptaui, vbi ex veteri teſtamento apud Exodum, & in nouo ex ſanctis & inclytis Doctoribus, Auguſtino, Beda, Plinio, Alberto, ſancto Thoma, Bonauentura, Petro de Tarantaſia, Geraldo Odonis, Vincentio de Bertoris, Guillelmo Pariſienſi, authore libri de apibus, Geruaſio, Virgilio, Lucano, Ouidio, Galeno, & Auicenna Medicis, & eis quæ à famoſis viris audiui, & auctoritate Eccleſiæ fultis decretalibus, & canonicorum librorum Bibliæ gloſis, & ex eis quę ex ratione veriſimilia eſſe videntur inducenda, fulcimentum accipere diſpoſui veritatis.

Authores diuerſi qui ex hac tractarunt.

CAPVT II.

Variorum maleficiorum inducta narratio.

AD aures ſæpè venit iudicum Eccleſiæ in Aquitania, vtriuſque ſexus coniuges vel impotentem alterum & maleficiatum, vel vtrunque ad actus coniugales, vel alterum alteram ex iam celebratis nuptiis odio habere, & ecõtra, cùm ſe tamen ante nuptias & diligerent & coniuges fieri adinuicem peroptarent, qui ab appoſito maleficio, quo impediti erant, ſoluebantur: alios autem diſſoluendos eſſe per Eccleſiaſticum iudicem, iuſtè ſæpius fuit iudicatum. Compertúmque pluries eſt homines ac mulieres apud eccleſiaſticos iudices & ſęculares fore accuſatos ex maleficiis ſuis, quoſdam homines vel mulieres in infirmitatibus variis detinere per pulueres quos à dæmonibus acceperant, aut per circulos quos in terra figurabant, aut ex ſimulacris de cera vel de alia materia factis, vel ex ſola incantatione verborum vel alias, & quandoque occidere quos volebant. At idem de beſtiis & arboribus & pueris in vteris matrum accuſabantur, & hæc omnia & plura alia ſe feciſſe fatebantur. Compertum eſt præterea apud iudices quoſdam homines cum dæmonibus ac mulieres die ac nocte, aliquando ſub forma hominis religioſi, aliquando pecoris, vt puta tauri, vulpis, cerui, lupi, canis, vel alterius animalis fuiſſe locutos, & realiter ſe dicebant nocte ad loca

Coniuges odio ſe habentes celebratis nuptiis: etiãſi anteà ſe diligerent.

De multis modis maleficiorũ & homagio dæmonũ.

Dęmon vt alloquatur homines ſub diuerſis formis appareat.

remota deferri à dæmone, vbi cum magna multitudine aliorum maleficorum, ſuáque vocant ſabbata nocte choreando, cantando, comedendo, & bibendo celebrant, vbi homagium dæmoni ſub figura hominis, vel beſtiæ, de corpore, veſte, vel aliis bonis exterioribus faciebant, & poſtea homines ibidem mulieribus, quibus volebant commiſcebantur, quas etiam dæmon cùm volebat ad libidinem ſibi ſupponebat, quandoque coram dæmone fidem catholicam eo inſtigante negabant, & ſe multa mala facturos aliis qui de ſua ſecta nõ erant dæmoni promittebant, & ad hæc ſabbata compertum eſt, licèt rarò eccleſiaſticos viros & religioſos veniſſe, quibus omnibus diabolus pulueres de carnibus mortuorum, vel rubeta, quæ eſt rana in rubis manens, de quibus rubetis malefici faciunt pulueres rubetarum, ad animalium confectas, vel ad ſua maleficia facienda tradebat, & pecunias multas offerebat, quæ citò in inutilem materiam reſolutæ inueniebantur.

Maleficiin ſuis ſabbatis homagium dæmoni faciunt.

Diabolus diuerſos pulueres dat maleficis pecuniáſque offert quæ in inutilẽ materiam reſoluuntur.

Compertum eſt etiã aliquos paſtores animalium in montanis, ab alienis pecoribus paſcentibus in remotis quæ non videbant, lac extraxiſſe, & in ſuis vaſis receptum ad caſeos conficiendos reſeruauiſſe.

Vini hiſtoria mirabilis.

Ad idem vel ſimile eſt, quòd quidam vinum à dolio in cauea alicuius repoſito faciendo foramen in ligno aliquo, & inde trahendo ferrum quo foramen factum eſt, quantum volunt eliciunt, donec cum ducillo illud obſtruunt, ſiue claudũt. Narrauit mihi Lemouicis venerandus & vita probatus & generoſus dominus & primus Abbas Benauenti Lemouicen. diœceſis, quòd audiuerat nobilẽ virum Perſeuandum de Riperia, dicentem quòd eo tempore quo regnum Francorum exteris gentibus bellicoſis occupabatur, quidã ex illis eidem Perſeuando, qui eum ad prandendum ſecum inuitauerat, dixit, faciam ſi velitis afferri inter vina de meliori, cauea tamen veſtra vbi vinum eſt, nullo modo aperta, & nemine apportante, ſed perforabo lignum aliquod, & ex foramine vinum elicietur. Perſeuandus hoc impoſſibile reputauit, ſed facto foramine in ligno quodam exinde videntibus cunctis eſt vinum eliquatum, & in vaſe receptum, tunc miſſum eſt ad caueam, & de eodem vaſe per famulum vinum allatum, & repertum eſt idem eſſe vinum cum eo quod à foramine ligni fuerat extractum: dixit tamen quòd pœnitebat eum hoc feciſſe, quoniam arte dæmonis factum erat. Quidam in Bituria hoc me docere voluit, ſed illud ego ſcire contempſi.

Equi clauati ſanantur prolatione verborum.

Notandum etiam eſt, quod quidam ſola prolatione verborum clauatos equos ſanabant, dum tamen ſub vmbra crucis

alicuius

alicuius, vel ſub teſtitudine non tranſirent, quoniam tũc prior redibat infirmitas. Carminationibus etiã vulnera læſorum in bellis non omnia, ſed multa ſanabant, quo tempore non volebãt ſecum chirurgicos habere, quia plus operabatur in eis carminatio quàm medicina: dum tamen equi oſſa fracta habebãt, nullo modo carminationibus curari poterant, vel ſanari. Hoc idem vidi ego fieri in eis qui à ſerpentibus vel à canibus rabidis morſi erant, qui per carminationes quas nobilis quidam genere, in hoc tamen ignobilis, ſuper illos faciebat, & ſanabantur. Alij per coniurationes ſanguinem fluentem à corpore hominis à quacunque parte exiret ſiſtere compellebant. Alij canes quos volebant ſecum habere per coniurationes à propriis domibus ad ſe educebant: fuerunt alij qui mures à domo vna, vel à tota aliqua villa per cõiurationes fugabant. Id idem de lupis à patria, de columbis à columbario, vel à nemoribus, dum glandes erant, vel cuniculos à garenis fugabant, nunquam ad eadem loca reuerſuros. Fertur hoc tempore noſtro quòd cum Pictauis multitudo coruorum & potiſſimè in locis macellorum vicinis eſſet, quos ego pluries vidi, barbarus quidam nobilis homo infirmitate detentus cum ex crocitate eorum tædio afficeretur, illos per coniurationem à tota ciuitate fecit exaptores, vt nulli, ſi domeſtici non eſſent, amplius in ea viſi fuerint. Dicunt alij quòd baliſtarij villæ coruos plures in ciuitate cum baliſtis occiderunt, ex quò alij corui indignati à villa diſceſſerunt, quòd aliquo modo veriſimile videtur, quoniam magnæ ſunt memoriæ in odioſis. Habui enim ego domeſticum mihi coruum allatum à nido, quem ne volando diſcederet ab alis deplumaui, ex quo tantũ contra me concepit odium, vt cùm ab aliis omnibus ſe ſcalpi & palpari permitteret, me tamen quandiu vixit fugiebat, & mordere me cùm ad eum accederem conabatur, ex quo de coruis agnoui quòd diuturnam de iniuriis memoriam gerant. Attamen ſi de antiquis coruis verum ſit quod ex baliſtariis iniuriam paſſi villam fugiant qui eo tempore, quo alij corui occiſi ſunt erant. Vnde eſt quòd corui qui circa dies illos nati ſunt ad ciuitatem non veniant, quia iniuriam primorum non ſenſerunt: ex hoc credo quòd per coniurationem ſint expulſi, quæ primis & poſteriobus redeundi viam claudit; quoniam iam ſex vel plures anni ſunt vbi corui Pictauienſem non inhabitant ciuitatem. Relatum eſt mihi à magiſtro Lamberto, magiſtro in artibus, & baccalaureo in Theologia viro magnæ honeſtatis & ſcientię, quòd cùm in quadam Abbatia diœceſis Xantonen. monedulæ ex garritu frequenti homines illius loci tædio pregrauarent,

Vulnera læſorum in bellis carminationibus ſanantur.

Coniurationibus quidam sãguinem fluentem ſiſtunt & vtuntur ipſis aduerſus diuerſa animalia.

Corui diuturnam de iniuriis memoriã habent.

Hiſtoria monedulæ vulgo choete.

rent, vulgariter modula dicitur *choete*, & dicitur quasi monetam diligens. Hispanus quidam, qui cum nauigio illud appulerat, clauum fixit in ligno quodam, ex quo incontinenti monedulæ cunctæ recesserunt: expleto anno rediit idem hispanus, quæsiuitque vtrùm monedulæ ibidem visæ fuerint: & cùm audisset non venisse, abstulit clauum ab eo ligno vbi posuerat, quo remoto sine dilatione copiosa rediit multitudo monedularum, & vt priùs suum garritum eodem in loco fecerunt. Fuerunt alij malefici qui tempestates, tonitrua & grandines in aëre commouisse se dicebant, & blada & vineas destruebant, quantùm & vbi volebant, & dicebant etiam se homines quos odio habebant ictu fulminis occidisse. Confessi sunt alij se eorum quos odio habebant pecudes nocte in suis sabbatis comedisse: asserunt & pueros iuxta latera matrum iugulasse, & à lecto proprio traxisse, & torruisse ad ignem, qui in crastino veraciter mortui subitò reperti erant: & vltrà, se vinum à caueis multorum hausisse, & per caminum à domibus propriis clausis ianuis exisse, & iuisse ad sabbata, intrare in caueas ad hauriendum vinum ianuis clausis, & exire, & multa talia asserebāt se fecisse, quæ omnino impossibilia videbantur. Fuerunt alij plures qui de rebus amissis vel per furtum clam acceptis variis modis diuinabant, dicentes & nominantes eos qui res illas amissas acceperant. Quidam per cuspides gladiorum, alij per circulos descriptos in terra: Reliqui per coniurationes dæmonum, per periuria, vel per scripta nomina eorum quos suspectos de furto habebant.

Tonitrua tẽpestates & grādines à maleficis cõmota.

Diuersa mala à maleficis facta.

Imagines & simulachra regũ in speculo vel in aqua ministerio dæmonum aspiciunt.

Compertum est alios, qui in speculo vel in aqua aspicientes ministerio dæmonum aspiciebant, & aspicere volentibus monstrabant imagines & simulacra regum, vel magnarum personarum, ex quorum aspectu veraciter iudicabant de statu & dispositione illorum, ita quòd poterat ille magicus in Francia iudicare de statu & dispositione regis Angliæ, vel Soldani in Ægypto, & mulieres tali arte vtentes apud gentiles Sigolas vocabant. Fuerunt alij qui à diuersis infirmitatibus se dicerent sanare egrotos. Et quidem eorum non immediatè de infirmitatibus quibus modis auferendæ essent, super quibus remedium quærebatur respondebant. Sed vnius noctis inducias vt cum dæmone loquerentur, à quo expectabant infirmitatis remedia requirebant. Quidam per campos nocere vagantes sibillando dæmones ad se vocabant, à quibus responsa de interrogatis exquirebant.

De infirmitatibus.

De aqua benedicta & aliis rebus sacris.

Multi aquam benedictam, & aliquid de cereo Paschali acceptum, & chrisma sanctum, vel alia Sacramẽta Ecclesiæ, cum

vngui

vngu'bus, vel barba ſuſpenſorum, cum ranis ſuper quas fuerant dicta Euangelia atque lecta, cum acubus, quarum vnius cuſpis in foramine alterius infixa erat, ad hæc mala perniciosa accipiebant. Alij ſolo ſermone homines ad actus maritales impedientes faciebant mulieribus odioſos. Quidam etiam manum alicuius mortui hominis ſecum habebant. Cui Sacramenta Eccleſiæ adhibuerant cum qua ſignum crucis ſuper aliquem dormientem modo rerrouerſo faciebant, & eũ dormire cogebant per diem naturalem abſque euigilando, vt liberiùs res à domo dormientis ſecum aſportarent. Compertum eſt propterea aliquos qui ventũ vendant in pyxide, à qua dum cauilla ex foramine trahitur ventus exit, à quo nauis in mari quo nauta vult eleuato velo producitur. De quodam audiui quòd in ciuitate Cathalanenſi ſe inuiſibilem faciebat, & tunc diſcurrens per domos quæ poterat rapiebat: rariſſimè iſtud accidere legi. Fertur à nonnullis quòd quidam homines certis temporibus vertuntur in lupos, qui diſcurrentes per villas pueros occiderunt, occiſóſque comederunt, & demùm poſt certos dies ad ſtatum reducuntur humanum.

De Dormitione.

De Vẽto.

De Inuiſibili.

Homines vertuntur in lupos.

Hoc nuper accidit in Sabaudia in mõtibus patriæ Bugeſij, qui homines ſubſtantialiter in lupos non ſunt conuerſi: Sed, vt dicit Boërius, relicta fide qui adhærent figmentis diaboli, verſi ſunt in belluam, & per vnguenta à dæmone accepta vngunt ſe, & lupi apparent, qui veraciter ſunt homines, & duntaxat in pueros, puellaſque ſæuiunt, Deo permittente.

Sunt præterea quidam qui ad ſua damnata maleficia peragenda corpus Chriſti quod in Paſcha recipiunt reſeruatum in ore expuunt, vel euomunt, & coctum in patella cum aqua vel vrina ipſum deturpare nituntur, quod piis fidelibus audire triſte eſt, & horrendum. Innumeris aliis modis per magicam artem talia maleficia fieri dicuntur, quos cauſa breuitatis hîc taceo, vt ad veritatem omnium prædictorum & ſimilium breuiùs accedere valeamus.

De Corpore Chriſti.

CAPVT III.

Circa præmiſſa variarum opinionum expreſſio.

QVid ergo de iſtis ſit an verè talia maleficia poſſibilia ſint, vel fabulosè & mendaciter dicta, nunc reſtat indagare. Quidam enim dicunt omnia talia prædicta nihil eſſe, ſed omnia mendaciter à mentientibus ficta, & nihil in re eſſe talium, ſed in ſola imaginatione vel phantaſia apparere, fulci-

mentum

mentum accipientes ab vno decreto quod *xxvj. quæſt.v.habetur. c. Epiſcopi.* vbi circa finem ponitur ; Quoniam de Domino noſtro ſcriptum eſt , *omnia per ipſum facta ſunt :* quiſquis ergo credit poſſibile fieri aliquam creaturam,aut in melius vel in deterius immutari , aut transformari in aliam ſpeciem,vel ſimilitudinem,niſi ab ipſo creatore,qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt,proculdubio infidelis eſt,& pagano deterior. Item ibidem quæſtione vltima inducitur dictum Auguſt. *Admoneant fideles Sacerdotes , populos,vt nouerint magicas artes incantationeſq; quibuſlibet infirmitatibus hominum nihil poſſe remedij conferre , vel animalibus languentibus & claudicantibus , atque etiam moribundis quicquam mederi, ſed hoc eſſe laqueos & inſidias antiqui hoſtis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur.*

Quidam igitur ex iſtis decretis & ſimilibus aliis credunt ſortilegia,præſtigias & maleficia huiuſmodi nihil eſſe,nec aliquo modo vim habere, imò, ſicut de quibuſdam Philoſophus *in fin. ſecundi Metaphyſicæ* dicit , quòd nunquam de talibus aliquid concederent , niſi proponeretur eis aliquod groſſum exemplum ſenſibile, tales multum habent de ſenſu, & parum de intellectu : ſicut contingit in illis qui in artibus liberalibus & in Philoſophia naturali & in Metaphyſica non fuerunt inſtructi , hi tales præter corporalia exiſtimant eſſe nihil. Et cùm obiicitur contra illos per illud *c.33.q.1. cap. vlt.* vbi dicitur , quòd ij quibus iſta eueniunt corde contrito & ſpiritu humiliato , Deo & Sacerdoti de omnibus peccatis ſuis puram confeſſionem faciant:& profuſis lacrymis & largioribus elemoſynis & orationibus atque ieiuniis domino ſatisfaciant,& per exorciſmos & cætera eccleſiaſticæ diſciplinæ & medicinæ munimina miniſtri Eccleſiæ tales quantum annuerit Dominus, qui Abimelech & domum eius ſaluauit, Abrahæ orationibus ſanauit , ſanare prꝰurent. Ex iſto decreto manifeſtè habetur quòd per ſorciarias mala inferuntur quandoque aliquibus. Ad quod reſpondent prædicti quòd hoc eſt ex permiſſione diuina : Sed ſic reſpondere ridiculum eſt , quoniam nihil fit in mundo quod Deus fieri non permittat , ſiue bonum ſit,ſiue malum.

Sorciariæ mala inferunt aliquibus.

Opinio quorũdam circa deluſiones.

Sunt alij qui dicunt quòd huiuſmodi deluſiones phantaſticę tantùm ſunt in phantaſia apparentes,& de eis nihil extrà eſt : ſicut traditur in prædicto decreto Epiſcopi de mulieribus quæ iudicant ſe ambulare cum Diana,ſiue Minerua,& tamen hæc ambulatio in imaginatione, non in greſſu pedum eſt , vt ibidem ſcribitur. Sed contra eos experientia multorum eſt,

& multa dicta Scripturæ canonicæ, & auctoritates Sanctorum Doctorum & poëtarum, & multa miracula Sanctorum, de quibus suis dicetur in locis, & respõdebitur ad prædictum decretum, & ad similia. Sunt & alij quidam magni Theologi qui altius veritatem speculantes, dicunt huiusmodi figmenta & incantationes per magicos arte dæmonis posse fieri, & habere efficaciam, nec mirum apud intelligentes, quoniam maiora faciunt dæmones in inferno, & tempore antichristi maiora facient in aëre & in terra. Alia opinio.

CAPVT IV.

Inserit quædam magicæ artis exordia.

PRo quo sciendum est quòd sicut dicunt *Augustin. de ciuit. Dei, lib. 21. & Isidor. lib. 8. etymol. & Vincentius in speculo historiali, lib. 2. cap. 100.* Primus inuentor artis magicæ fuit Zoroastes rex Bachianorum, qui fuit tempore Abrahæ, & Nini regis Assyriorũ, de quo Zoroaste dicit Solinus quòd risit quando nascebatur, & idcirco dicit Augustinus vbi suprà quòd ille risus quia monstruosus fuit, risit enim vbi plorare debuit, sicut plorant cæteri, nihil boni portendit: quod patuit, quia inuentor artis magicæ fuit, sed sua eum ars non in bona fortuna seruauit, sed ad infœlicem terminum sicut & cæteros magicos duxit, quoniam in prælio Ninus eum superauit, & demùm ictu fulguris occubuit, hoc non obstante quòd magus & astrologus esset, propter quod dicitur Zoroastes quasi viuens astrum de ζωὴ, quod est vita, & astrum, quia Assyrij, apud quos inuenta fuit ars magica, dicebant eum translatum ad astra. Vnde Lucanus in vj. Zoroastes magicæ artis primus inuẽtor. Risus mõstruosus.

Quis noscere fibra fata queat: quis probat aues.
Quis fulgura cæli & Assyria scrutetur sidera cura:
Aut si quid tacitum, sed fas erat ille supernis.
Detestanda dijs seuerum arcana magorum,
Nouerat & testes sacris feralibus aras
Vndarum dictisq; fidem, &c.

Post Democritus & Orpheus hanc artem magicam ampliauerunt. Plinius tamen dicit quod à medicis hæc ars magica initium habuit, ex quo est quod medici quidam apud Salernum empericis vtuntur, & malum est quod vtantur, quoniam sicut primus magus miserabiliter dies suos terminauit: sic vt in pluribus contingit quod sortilegi miserè viuentes in hoc mundo infœlici morte terminãt vitam, cuius oppositũ euenit rarò; Democritus & Orpheus artẽ magicam ampliauerunt.

rarò; sic enim deceptor animarum diabolus eos deludit, quos ex suis figmentis mendaciter exaltare promittit, & eos in paupertate viuentes ad finem perducit deteriorem. Caueat igitur quilibet ne cum dæmone habere consortia quærat, cuius est voluntas per mendacia stultos perducere ad æterna supplicia. Vtinam dictum Euangelij Matth. 7. ad sortilegos conuertamus, dicendo: *A fructibus eorum cognoscetis eos:* quoniam miseri sunt in vita, & penuria prægrauati & paupertate, hinc transierunt, timẽdum est, ad pœnas æternas inferni.

CAPVT V.

De naturalibus & dæmoniacis delusionibus sensuum humanorum.

NVnc veniamus ad præmissum intentũ, declarantes vtrùm delusiones quas ingerit dæmon, vel tantum in imaginatiua virtute resideant, vel de veritate reali ad extra aliquid existant. Pro quo primo Medicos in hac materia videtur esse consulendum: de turbatione enim cerebri ait Galenus de interioribus, quòd delusi quidam arbitrantur se esse vas de vitro vel de argilla, ideò se elongant ab hominibus, ne fortè rumpantur ab eis. Alij se gallum esse existimant, & alas agitare, caput mouere, & ad modum galli cantare se imaginantur. Nonnulli semper pauent ne angelus tenens cœlum fatigatus dimittat ipsum cadere, & omnia pereant, ij semper fugiunt vt mundum exeant. Sunt & alia decem millia ab his dissimilia; hæc Galenus. Item Galenus *lib. 3. de morbo & accidenti cap. 3.* vbi loquitur de nocumentis regitiuæ actionis, dicit, quòd aliquoties læditur imaginatiua memoria existente sana: aliquoties ècontra, & aliquoties ambæ læduntur simul, &c.

De turbatione cerebri & imaginatione.

In actione verò memoralia, quæ in anima consistit, quędam hora infirmitate curata, quædam accidentalia fiunt, quòd testatur sermo Ruphi, dicit enim in quodam libro suo, quòd in pluribus hominibus transacta pestilẽtia, tanta fuerat obliuio, quòd parentes & amicos tradiderunt obliuioni, & etiam ipsi seipsos. Item Auicenna *in 3. fen. prima* de melancolia loquens, dicit, quibusdã Medicis visum est, quòd melancolia contingit à dæmonio, sed nos non curamus, cum physicam doceamus, si illud contingat à dæmonio aut non contingat: quoniam si contingat à dæmonio, sufficit nobis vt conuertat complexionem ad coleram nigram, & si causa eius scilicet infirmitatis, de qua superiùs locutus est, est colera nigra: deinde fit causa illius

Memoria læditur morbo.

Melãcoliæ diuersæ opiniones.

illius coleræ nigræ dæmonium aut non dæmonium.

Ex iſtis & multis aliis quę Medici determinant, patet quòd multæ & variæ deluſiones fiunt ex turbatione cerebri in aliqua cellula ſui: quod ſatis patet in lunaticis, arepticiis & maniacis, qui ex turbatione imaginatiuæ vel phantaſiæ multa ſe videre videntur extra ſe, quæ tamen intra ſe omnia poſita ſunt, & non extra: & ſi hæc ex naturali actione & complexione qualitatum prouenire poſſunt, quæ mentem vel ſenſum hominis turbant: quanto magis tales deluſiones phantaſticæ à dæmonibus poſſunt euenire, qui multa poſſunt plus quàm naturalis operatio poſſit ſicut dicit ſanctus Thomas in quæſtionibus diſputatis de dæmonibus. Item *prima parte q.* 110. *art* 3.

Deluſiones fiunt ex turbatione cerebri.

De modo autem quo poteſt diabolus phantaſiam hominis immutare, & immutando deludere, vt Sanctus Tho. in prædictis quæſt. de dæmonibus ait, tenendum eſt, quòd dæmon non poteſt nouam ſpeciem in phantaſia vel in intellectu formare, hoc ſibi Deus proprium reſeruauit: neque poteſt affectum vel voluntatem ad libitum immutare, neque illabendo, neque obiectum nouum formando: hæc enim eſt ſententia Theologorum, qui clariùs in iſta materia locuti ſunt: Poteſt tamen interiores vires cognitiuas immutare per tranſituaſionem ſanguinis & humorum in cellulis capitis, ad quorum mutationem ſequitur diuerſorum phantaſmatũ repræſentatio. Et hoc eſt quod dicit Philoſophus de ſomno & vigilia: de ſomnis cauſam aſſignãs, dicit quòd deſcendente plurimo ſanguine ad principium ſenſitiuũ, ſimul deſcendunt motus, id eſt impreſſiones relictæ ex ſenſibilium motionibus quę in ſpiritibus ſenſualibus conſeruantur, & mouent principium ſenſitiuum. Ita quòd ſit quædam apparitio ac ſi principium ſenſitiuum à rebus ipſis exterioribus immutaretur: & tanta poſſet eſſe commotio ſpirituum & humorum, quòd huiuſmodi appàritiones etiam vigilantibus fierent, ſicut patet in freneticis vel maniacis. Cùm igitur dæmon faciliter poſſit ſpiritus in corpore humano & ſanguinẽ trãſmutare ſine vi ſuę ſuperioris naturæ, poteſt corpora ſibi proportionata mouere ad locum, & nunquam ad formam: ſic facile eſt & phantaſmata modo nouo demonſtrare imaginationi, & per ea deludendo, & ex fumis aſcendentibus ad cerebrum interius hominem decipere veluti & magis quàm in ſomniis vel in freneſi quam patitur aliquis ex infirmitate, vbi multa ſimulacra apparent interius, quæ extra non ſunt. Poteſt etiam dæmon aliqua obiecta ſenſibus præſentare motu locali, & deferendo vel componendo quantum ad motum localem pertinet, non ad formam, ex quibus noua

Diabolus quomodo poteſt deludere phantaſiã.

phantaſ

phantaſmata imaginatiuè imprimuntur. Et iſtis duobus modis deluduntur faciliter ſenſus humani. Appetitum autem diabolus mouere non poteſt directè illabendo, vt dictum eſt, neque formando nouum obiectum ſua virtute in eſſe. Sed duobus modis alijs poteſt dæmon hominis mouere affectum. Primò ſicut dictum eſt, noua phãtaſmata per eductionem humorum conuenientia vel inconuenientia appetitui preſentando, vel ab extra, vt dictum eſt, oſtendendo. Secundò tranſmutationem ſanguinis & humorum nouum affectum excitando, ſicut expertum habent Medici de grauidatis mulieribus, quæ aliquoties ex mutatione humorum in diuerſos prolabuntur affectus. Ex quo fit vt quædam appetant ſtiptica, & ea quę ſunt acris ſaporis. Aliæ vero carbones appętunt comedere: & ſic de aliis variis multiplici modo eſt iudicandum. Sic faciliter poteſt dęmon qui ſecrata corporis humani nouit, humanos affectus ad hoc vel ad illud excitare, & multa imaginatiuę virtuti præſentare, quæ iudicat homo extra ſe videre & facere, quæ, tamen extra non ſunt, ſed ſunt tantum intra. De quibus veraciter decretum prædictum Epiſcopi facit mentionem, & de illis loquitur verum.

Diabolus duobus modis poteſt mouere affectũ.

De grauidis mulieribus.

CAPVT VI.

Dæmones poſſe mouere corpora de loco ad locum.

De fraude diaboli.

SEd pro maiori intelligentia diabolicæ fraudis, eſt cordi tenendum quòd ſicut ſanctus Thomas de Aquino, Bonauentura de Tarantaſia, Durandus, Herueus, Beraldus Odonis, & alij doctores qui hanc materiam tractant in *ſecundo ſententiarũ, diſtinctione octaua*, dicũt quòd diabolus poteſt mouere corpora de loco ad locum ex virtute ſuæ naturæ, non omnia tamen. Non enim cœlum vel aliquod totum elementum mouere poſſet, quia deſtrueretur ordo Vniuerſi, quem Deus inſtituit: Sed poteſt mouere corpora ſibi proportionata; vt maior diabolus ſuperioris ordinis maiora corpora: minor verò minora mouere poſſit: & maior diabolus minorem alligare in lapide vel anullo, vel alio corpore poteſt, vt confeſſus eſt quidam vir nobilis, qui habebat dęmonem familiarem nomine Dragõ. Adueniente alio eo fortiore alligabat eum in modica cera vel anulo, & ponebat illum retro oſtium vel in aliquo foramine quoadusque alius fortior dæmon de illa domo exiret vel à camera. Sunt enim diaboli ſuperioris naturæ ad animam rationalem, quæ non poteſt mouere corpus, niſi illud cuius eſt forma

Diabolus maior poteſt alligare minorẽ in anullo.

forma & actus, vel aliud illo mediante, vt baculum, vel lapidem, mediante manu: quia proprium eſt corporis motum mouere: dæmon verò quia eſt ſuperioris naturæ, poteſt corpus proportionatum ſibi mouere abſque hoc quod ſit eius actus ſiue forma ad locũ, ſed non ad formam. Et ad hoc oſtendendum accipit ſanctus Thomas auctoritatem *Dioniſij 7. capitulo de diuinis nominibus* dicentis, quod diuina ſapiẽtia coniungit fines primorũ principiis ſecũdorum: ex quo patet quod natura inferior in ſui ſupremo accingitur à natura ſuperiori: Natura autem corporalis eſt infra naturam ſpiritualem. Inter omnes motus corporeos, perfectior eſt motus localis, vt probatur 8. *Phiſicorum*: Cuius ratio eſt, quia mobile ſecundum locum, non eſt in potentia ad aliquid intrinſecum inquantum huiuſmodi: ſed ſolùm ad aliquid extrinſecum, ſcilicet ad locum, & ideo natura corporalis nata eſt moueri immediatè à natura ſpirituali ſecundum locum, vnde & Philoſophi poſuerunt ſuprema corpora moueri localiter à ſpiritualibus ſubſtantiis, hæc de prima parte Sancti Thomæ ſumpta ſunt *q.* 110. *art.* 3. *in corpore articuli*. Ad formam autem diabolus mouere non poteſt materiam, ſed compoſitum ex forma & materia, hoc facere poteſt: quoniam inter producens & productum, & faciens & factum, eſt ſimilitudo. Quia omne agens agit ſibi ſimile: & ideò illud quod facit res naturales, habet ſimilitudinem cum compoſito: vel quia eſt compoſitum, ſicut ignis generat ignem, vel quia totum compoſitum & quantum ad materiam & ad formam eſt in virtute ipſius quod eſt proprium Dei. Sic omnis informatio materiæ, vel eſt à Deo creante immediatè, vel ab aliquo agente corporali & nunquã immediatè ab angelo ſiue bono ſiue malo, quod compoſitum nec quantum ad materiam, nec quantum ad formam eſt in virtute angeli boni vel mali cum non eius, ſed ſolius Dei ſit omnem rem ſubſiſtentem vel inhærentem quæ alio modo non producitur naturaliter quàm per motum localem tantum in eſſe producere immediatè. *Durandus* 8. *lib.* 2. aſſignat aliam cauſam, dicendo quod res corporeæ habent principia naturalia, à quibus producũtur ipſę res in eſſe ſub formis earum, & determinatę res à determinatis principiis, extra quorum ordinem ſunt ſubſtãtiæ ſpirituales, quibus nõ eſt à Deo data virtus res producẽdi in eſſe, & maximè ſubſtantiali, quia ſufficienter producũtur per principia naturalia, & fruſtrà fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora: ad motum localem non ſic ſunt determinatæ, idcircò à pluribus localiter moueri poſſunt: tamen agentia naturalia per motum

Inter motus corporeos, motus localis eſt perfectior.

localem ad effectus aliquos producendos applicare: vel materiam ad causas agentes naturales apportare, vt aliquos effectus naturaliter exinde consequatur: quamuis applicatio effectus ad causam sit supernaturalis, sicut mollificatio ferri ab igne vt sic, est naturalis: sed applicatio ignis ad ferrum, vel è contra, est ab homine: ita tamen quod causæ naturaliter agentes, quando sunt sub dominio seu applicatione substantiæ spiritualis, fortius agunt quàm agunt solo naturali regimine ductæ: sicut ignis applicatus lignis quæ sunt cibus eius, citiùs escas coquit gustui humano conuenientes quod per se non facit: & per hunc modum dæmones possunt multa facere quæ miracula non sunt, sed miranda: & ex istis lectis & intellectis poterit quicunque qui sanum habet intellectum, faciliter intelligere quid dæmon possit & faciat per incantationes & magicas artes.

Et ista conclusio quam dico quod dæmones possunt corpora ad loca mouere si non sit articulus fidei, ex articulis tamen fidei demonstratiuè sillogisatur, quam si quis negauerit, necessariò habet omnes articulos fidei negare: quia qui in vno offendit, omnium factus est reus: & qui vnum fidei discredit articulum, nullum formaliter credit: qui hæc ignorat videat sanctum Thom. *in 2.2. vbi de articulis fidei tractat.* qui eã negat conclusionem debitè illatam, negat principia ex quibus infertur, quoniam sicut se habet finis in agilibus, sic se habet principium in speculabilibus & è contra: sed remotis mediis, finis non attingitur: sic remota conclusione principia vera esse negantur. Ex quo sequitur quòd fideliter tenendum est dæmonem corpora posse mouere ad locum, non ad formam.

Dæmõ potest mouere corpora.

Sed restat probandũ auctoritatibus sacræ Scripturæ, quamuis probatum sit ratione, dæmonem mouere posse corpus ad locum. De quo habetur *Geneſis* 3. quòd serpens Euam decepit & impulit in peccatum: quod arte diaboli constat esse factum, qui linguam serpentis mouit ad proferendum verba similia humanis: ergo dæmon corpus mouere potest. Item de lingua asinæ Balaam, vt patet *Numeri* 22. argui potest, quoniam ministerio angeli hoc factum est. Item de subuersione Sodomæ & Gomorræ, *Geneſis* 19. facta per angelos malos. Item de angelis qui Abrahæ locuti sunt, & cũ eo comederunt. *Geneſis* 17. Item de angelis subuertentibus domum in qua comedebant filij Iob vt patet *Iob* 1. Item de angelo Thobiæ, vt patet *Thob.* 5.6.7.8.9.10.11.12. Item de angelo qui detulit Abacuc ad Danielem *Daniel.* 14. *& vltimo c.* Item de sathan qui portauit

uit Christum ad pinaculum & in montem, vt dicitur *Matth.* 4. Item portabunt dæmones post diem iudicij corpora damnatorum ad inferos: ergo mouere possunt corpora ad locum deportatione *Matth.* 13. Item non est minus portare corpora quàm animas *Luc.* 16. Portatus est per angelos Lazarus ad Paradisum: Diues verò ad Infernum per dæmones. Item legimus Episcopum Bisuntinen. portatum Romam à dæmone. Item de Comite Masticonensi quem dæmon visibiliter per aëra deportauit nec vltra comparuit. Item Sathanas se transfigurat in angelum lucis, vbi lux in aliquo corpore est, ergo dæmon tale corpus portat & mouet. Item in vitis Patrum in multis passibus legimus diabolum sub diuersis figuris apparuisse, quæ sine corpore non sunt. In multis præterea historiis legitur quòd dæmõ lapides per vicos & domos aliquas iecerit, vtensilia domus & pannos in lectis mutauerit, quòd sonos & sibillationes ad terrendum homines fecerit, ita quòd aliquæ domus remanserũt inhabitabiles: & multoties à Sanctis & probis viris ab illis domibus dæmones fuerunt expulsi per exorcismos Ecclesiæ, & per aspersionem aquæ benedictæ, & per irrisiones factas contra dæmones vt dicit Guillelmus Parisien. anno Domini 1447. Pictauis in Parrochia sancti Pauli, quidam spiritus lapides iacebat, vtensilia in domo illa transmutabat, vitrinas & vitra cum lapidibus iactis frangebat, gentes percutiebat, leui tamen percussione, nihil præter lapides iactatos videbatur: tunc erat ibi Curatus, litteris & probitate plenus dominus Ioannes de Lorme, qui secum accepit quos voluit, ad illam domũ venit, benedictis candelis accensis cum aqua benedicta & aqua Gregoriana, & omnes cameras domus, aquam benedictam aspergendo visitauit & exorcisauit. Exorcismus est increpatio vel coniuratio aduersus diabolum, vt recedat ab obsessis vel à locis & domibus fidelium: Et talis exorcismus debet fieri per aliquem sanctum benè viuentem, irreprehensibilem, in gratia Dei existentem: alioquin si non esset talis, posset accidere quòd exorcistis accidit, qui præsumpserunt inuocare super eos qui habebant spiritus malos, nomen Domini Iesu dicentes, *Adiuro vos per Iesum quem Paulus prædicat, &c.* Respondẽs autem spiritus nequam dixit eis, Iesum noui & Paulum scio, vos autem qui estis? Et insiliens in eos dæmonium, dominatus est amborum, & inualuit contra eos, *Actor.* 19. Ibidem decenter fecit, & in præsentia eius nullus spiritus comparuit, quamuis timerent aliqui qui assistebant, nec vltra impediuit illam domum spiritus ille nequam, & qui ista vidit & præsens erat, testimonium perhibet veritatis.

De apparitionibus Angelorũ & dæmonum.

De lapidibus iactatis per dæmonem.

Periculosũ est adiurare dæmonem.

Apud Confollentum ſuper Vigennam Anno Domini 1458. in domo cuiuſdam Caylandi cognomine dicti, ſpiritus quidam auditus eſt planctus emittens multos & gemitus, qui interrogatus dixit ſe eſſe animam antiquæ cuiuſdam mulieris dominæ domus, qui quidem ſpiritus audientibus multis die & nocte, & nihil tamen videntibus, multa in tempore præterito facta reuelauit, quæ fuere cognita vera fuiſſe, & ad multa bona facienda gentes domus admonebat: quibus tamen quædam ſuperſtitioſa interponebat, quo cognito conſilio proborum virorum habito, dictum eſt ei per quendam Sacerdotem, ſi vis vt te credamus illum ſpiritum eſſe quem te dicis, dicas mecum verba quæ proferam & credemus te eſſe quod dicis: dicam ſpiritus ait, tunc cœpit dicere, *Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam*: quòd ſpiritus ſe dicere neſcire profeſſus eſt, nec voluit proferre verbum: cognito ex illo quod malus ſpiritus eſſet, cœperunt aſſiſtentes illum irridere: ex quo quaſi verecundia expulſus ſuſurrando diſceſſit, & quia ſe reuelatum agnouit vltra non comparuit. Similia talia multa pluries in multis euenerunt, quæ à pluribus vel viſa, vel audita fuerunt, & nulla poſſunt tergiuerſatione celari: vnde luce clarius manifeſtum eſt, benè intelligentibus, dæmones non tantum in aſſumptis corporibus, ſed etiam in motis ad locum huiuſmodi corpora mouere.

CAPVT VII.

Quomodo dæmon poſſit potentiarum animæ actiones impedire.

Dæmon ſenſus deludit humanos.

COgnito igitur & habito pro vero quod dæmon poteſt corpora mouere ad locum, reſtat nunc ſpecialiter aliquid dicere de modo quo dæmon ſenſus deludit humanos, prout à Sanctis Doctoribus ſumus edocti. Ad quod primò videndum eſt de potentiis animæ, vt ſciatur quomodo diabolus poteſt eas in ſuis actibus impedire. Prima igitur potentia conſideratur ipſa vegetatiua, quæ duplex eſt, videlicet vegetatiua principalis, & vegetatiua ſubſeruiens: Vegetatiua principalis triplex eſt, nutritiua, augmentatiua & generatiua. Nutritiua data eſt, vt viuens conſeruetur in eſſe per nutrimentum, cùm reſtaurauit illud quod calore naturali conſumptum eſt. Augmentatiua verò data eſt animali, vt per ipſam ducatur animal in parua quantitate à natura productum ad perfectam quantitatem, ſub qua poſſit anima ſuas exercere operationes.

Genera

Generatiua virtus data eſt animali perfecto propter conſeruationem ſuæ ſpeciei : quia enim indiuiduum eſt corruptibile, ſpecies deſineret eſſe, niſi per generationem indiuidua multiplicarentur. Eſt enim ordo inter iſtas potentias, quia nutritiua ſeruit vegetatiuæ, & vegetatiua generatiuæ, vt patet conſideranti.

Potentiæ deſeruientes vegetatiuę virtuti ſunt quatuor. Prima eſt appetitiua cibi & potus, quæ fames vel ſitis dicitur, vt patet 2. *de Anima*, & hæc potentia appetit cibum ad reſtaurationē deperditi, & hæc eadem eſt attractiua, quia attrahit cibum ad locum digeſtionis vbicunque digeſtio fiat. Secunda eſt retentiua, quia retinet cibum vſquequo fiat perfecta digeſtio. Tertia eſt potentia digeſtiua, quæ digerit cibū & conuertit in ſanguinem : & prima fit in ore, maſticando : ſecunda in ſtomacho, vbi digeratur maſſa tiſinaria, & ſuperfluitates ſunt feces & ſtercora. Tertia in Epate, vbi generatur ſanguis & immittitur ad ſingula membra, cuius ſuperfluitas eſt reſidentia quæ apparet in vrina. Quarta potentia ſubſeruiens vegetatiuæ eſt expulſiua, quæ omnes ſuperfluitates expellit, cuius inſtrumentum eſt fumoſitas : quia vbicunque ſpiritus eſt, vehiculum virtutis, fumoſitas eſt inſtrumentum ad omnem ſuperfluitatem expellendam : & hæ potentiæ dicuntur naturales. Præter iſtas eſt alia potentia quæ dicitur vitalis, quæ habet principium in corde ſecundum ſiſtolen & diaſtolen: hæc ſanctus Thomas in opuſculis ſuis.

Potentiæ deſeruientes vegitatiuę virtuti ſunt quatuor.

Potentia verò generatiua duplex eſt, quædam eſt in generatione, quædam in ſemine. Prima dirigit ſemen mediantibus ſuis inſtrumentis, ſcilicet ſpiritus qui eſt vehiculum virtutis, & calore digerente & reſoluente, & ventoſitate erigente virgam & propellente ſperma ad locum debitum, qui eſt matrix mulieris. Quod ventoſitas adſit, Albertus declarat in tractatu de animalibus, quia ſperma deſcēdit à viro in mulierem cum interruptione deſcenſus, quam ventoſitas media facit: quando igitur homo coire cogitat, venit ad virgam ventoſitas per pulſum qui ſibi à corde iungitur per neruum cōcauum quem inflat & erigit, cuius erectio à corde venit, vt Conſtantinus dicit, quia cor mandat toti corpori ventum ſpiritualem; virga recipit ſperma à cerebro, & deſiderium coëūdi ab Epate. Quidam ventum habent multum & non humorem, hi erigunt & nihil emittunt. Quidam ſpiritum habent & ſperma ſatis ſine ventoſitate, à quibus ſperma fluit ſine erectione. Alij habent concupiſcentiam, qui nec eriguntur nec ſperma emittunt. Secunda virtus generatiua, eſt in ſemine, quæ eſt formatiua

membrorum mediante calore & ſpiritu, & habet duas materias ſubiectiuas, ſperma & menſtruum,& duos actus : ſcilicet formare membra & ea ordinare, & habet generatiua virtus organa determinata, vel vaſa ſeminaria, ſcilicet teſticulos & virgam, qui abſtrahunt ſanguinem, ex quo fit ſperma à toto corpore, ſicut ventoſa attrahit ſanguinem, idcirco caſtrati frigidi ſunt, & non habent barbas, pulſum tenuem, habent & non ſunt coitiui:hæc omnia conſtituit Deus in humanis corporibus ad conſeruationem humanæ ſpeciei.

Potentiæ ſenſitiuæ ſunt duplices.

Potentiæ ſenſitiuæ ſunt duplices,quædã ſunt apprehenſiuæ & quædam motiuæ. Apprehenſiuæ paſſiuæ ſunt, quia ſentire eſt quoddam pati : non abiciendo aliquid, ſed ſecundum receptionem paſſiuæ dicuntur : quia recipere eſt quoddam pati: Et hæ duplices ſunt, quædam ſunt intrinſecæ, & quædam extrinſecæ.Extrinſecę,ſunt quinque ſenſus particulares,qui ſunt viſus, auditus, olfactus, guſtus & tactus, qui ſunt ianuæ intellectus,& quilibet horum ſenſuum habet ſuum organum & medium per quod fit præſente obiecto in actu:organa horum ſenſuum ſatis nota ſunt. In guſtu eſt duplex medium,ſcilicet, quantum ad eſſe:vltima caro linguę & palati & partium vicinarum, & ad bene eſſe medium eſt humidum ſaliuale. In tactu eſt pariter duplex mediũ, ſcilicet neceſſitatis vt ipſa caro tegens vndique neruum,& mediũ interpoſitum, ſicut clypeus inter clypeatum & percutientem : organum autẽ horum duorum ſenſuũ eſt neruus diffuſus per totum corpus, vt eſt ipſius tactus in lingua & in vicinis partibus,vt eſt ipſius guſtus : organum odoratus eſt naris:organum viſus pupilla,id eſt qui eſt quaſi aqua congelata ad recipiendũ colores:organum auditus eſt auris tortuoſa:viſus,auditus & odoratus,fiunt per medium extraneum, vt per aërem & aquam : & recipiunt ſua obiecta intentionaliter ſine materia : alij duo per medium intraneum & realiter ſecundum aliquam qualitatem realem concomitantem ſpeciem ſenſibilem.

Potentiæ ſenſitiuæ interiores ſunt quinque.

Potentiæ vero ſenſitiuæ interiores ſunt quinque, ſcilicet, ſenſus cõmunis,imaginatio,phantaſia,æſtimatio,& memoria. Nam cerebrum diuiditur in tres cellulas,ſcilicet anteriorem, poſteriorem & mediam, & quælibet iſtarum habet duas partes,quas Medici vocant ventriculos cerebri.Prima pars cellulæ eſt organum ſenſus communis, cuius duplex eſt operatio. Prima eſt iudicare de obiectis ſenſuum exteriorum & aſſignare conuenientiam & differentiam inter ea, & cognoſcere eorum operationes : Eſt enim ſicut rex,& ſenſus particulares ſicut miniſtri eius.Secunda operatio eſt reperire formas ſenſi-

biles

biles in imaginatiua potentia, vbi tanquam in theſauro reſeruantur. Secunda pars primæ cellulæ eſt organũ imaginatiuæ, cuius duplex eſt operatio. Prima reſeruare formas ſenſibiles in ea repoſitas : Secunda eſt, repræſentare eas phantaſiæ. Prima pars ſecũdæ cellulæ eſt organum phantaſiæ, quæ ſita eſt in medio ſenſuum interiorum. Secunda pars ſecundæ cellulæ eſt organum æſtimatiuæ, quæ apprehendit particulares intentiones, vt ouis lupum eſſe inimicum, & canem amicum, & hæc eſt ſua prima operatio. Secunda eſt intentiones iſtas particulares reponere in memoria, ſicut ſenſus communis reponit formas ſenſibiles particulares in imaginatiua. Prima pars tertiæ cellulæ eſt organum memoriæ, cuius eſt duplex operatio: prima eſt reſeruare impreſſiones ſibi impreſſas ab æſtimatiua, ſecunda eſt eas phantaſiæ repræſentare : rectè enim ſicut ſe habent ſenſus communis & imaginatiua, reſpectu formarum ſenſibilium, ſic ſe habent phantaſia & memoria reſpectu intentionum, licet non cadant directè ſub ſenſu, tamen cum ſenſibilibus accipiuntur, vt cum ouis videt animal ſic villoſum, æſtimat eum lupum, & ſimiliter canem habent tanquam amicum, lupum verò inimicum. Vltima pars tertiæ cellulæ eſt organum virtutis motiuæ, quæ mouet membra propter vtile vel delectabile potentiis præcedentibus apprehenſiuis ad perſequendum vel fugiendum. De phantaſia ſciendum eſt, quod ipſa eſt vltima & nobilior potentia inter duas ſenſitiuas, & hanc immediatè reſpicit intellectus, & ipſa eſt media inter ſenſum communem & imaginationem ex vna parte, & æſtimatiuam & memoriam ex alia : cuius duplex eſt operatio. Prima eſt componere formas ſenſibiles cum aliis formis ſenſibilibus quas repræſentat ſibi Imaginatiua virtus, & componere intentiones cum intentionibus, quas repræſentat ſibi memoria : & componere formam quam repræſentat ſibi imaginatio cum intentione quam repræſentat ſibi memoria, & hæc eſt illa quæ negotiatur in ſomnis. Secunda eius operatio eſt phantaſmata operari : ſicut hirundo facit nidum, componit & diuidit, ſic etiam per ſomnia, vbi aliquando phantaſmata ordinatè eueniunt, ſæpiùs tamen ordinatè, nam ſomniat homo ſe habere equum & apparet illi quod equus eius cornutus eſt, & ſic de aliis inordinatis phantaſmatibus, &c. hæc de potentiis animæ hic inferere volui, vt facilius in ſequentibus videatur, quomodo dæmon muliplici modo intra & extra poteſt hominem deludere, & quandoque deludit hominem vno modo, & alium hominem vel eundem alio, & alio modo prout vnam vel plures potentias

Phantaſia quid ſit.

Quomodo dæmon poteſt hominem eludere.

animæ turbat, & hoc in prima vel ſecunda operatione: vel in vtraque.

CAPVT VIII.

Modus deluſionis dæmoniacæ, ex præmiſſis eruitur, & in particulari explicatur, ac primum quoad ſenſus exteriores.

NVnc ad præmiſſa reuertentes præſuponimus, quod dæmon corporalem ſubſtantiam mouere poteſt ad locum, & potentiæ animæ ſenſitiuæ organicæ ſunt, & corporeo organo vtuntur, & ab obiectis corporeis ſpecies ſenſibiles recipiunt: ex quo eſt quod dæmon ſupra obiecta ſpecies & organa operari poteſt, tranſmutando, figurando & alienando, condenſando vel rarefaciendo, prout talia per motum localem poſſunt expleri, & in his ſtant dæmonum deluſiones. Primo dicamus de deluſione quam dæmon hominum vel beſtiarum oculis facit: poteſt dæmon ex aëre, fumis, vaporibus mixto, vt *Bonauentura tradit in ſecundo ſententiarum diſtin.* 8. formare corpus, cuiuſcunque alteri conformare, ita quod illud corpus non erit corpus hominis vel aſini, ſed illis conforme, inſpiciendo magis in vna præterquam in alia: poteſt diuerſos colores in eodem corpore exhibere, & quam vult figuram induere, & apparere cui vult, & aliis ſe occultare: poteſt etiam lumen ad tale corpus exhibere per applicationem alicuius corporis luminoſi, vel lapidis, vel luminis calcati, corporis ignei, ita vt aliquando clariùs, aliquando minus clarum corpus illud appareat: ſicut patet de vitro ocularium, quod applicatum ad lumen candelæ radios diuerſos cauſat in pariete, prout magis vel minus ad candelam accedit, & etiam ſecundum alium & alium colorem exiſtentem in muro. Poteſt etiã dæmon ſpecies diffuſas in aëre diuertere vt ad oculũ veniant, vel eas per actionem alicuius lapidis quã quidam Achatem vocant, vel alias deſtruere, & tunc illud corpus remanet, inuiſibile: eſt etiam dæmoni corpus album nigro colore perfundere vel è contra, vt quod nigrum eſt, iudicetur album, & ſic de aliis coloribus ſuo modo, & ſic fieri poteſt, quod homo iudicetur eſſe capra, propter applicationem figuræ & coloris: & ita de aliis apparitionibus fictis aliorum. Eodem modo eſt, vt vnum aliud eſſe appareat quod non eſt. Legitur enim quod parentes vnius iuuenculę credentes eã eſſe equam adduxerunt illam ad quendam probum Patrem, qui non vt equam, ſed vt filiam eſſe agnouit, & maleficium parentibus detexit

De deluſione dæmonum.

Corpus album apparet nigrũ.

Iuuencula quędã credebatur à parentibus eſſe equã.

detexit, & simulacrum abiecit ab ea, ex quo parentes filiam suam esse agnouerunt facilè. Præterea facilè est dæmonibus humorem sanguineum ad organum oculi deriuare, vel alium humorem nigrum ex quo iudicat quis omnia rubea vel alterius coloris. Vidi ego hominem febricitantem, qui vna die asseruit omnia quę viderat sibi rubea apparere: Fieri potest etiam, vt ab imaginatiua ad sensum communem visibiles spiritus reducantur vsque ad visum, vel ex forti imaginatione alicuius rei credit homo se videre, extra quod tantum est in phantasia intra, & tunc iudicat visus se videre ab extra, quæ solum sunt intra. Quamuis Bonauentura videtur faciliter tamen dicere, quod à sensibus prioribus ad posteriores est progressus, & non econtra, tamen cum philosopho & Sancto Thoma à primis ad posteriores, & à postremis ad priores possunt sensibiles spiritus deriuari, & sic deluditur visus ab extra & ab intra, quia vt multi dicunt, decipitur sensus circa proprium sẽsibile ex indispositione organi medij, vel obiecti, aliàs nonnunquam postquam euenit à memoria excidit, quòd adolescens ego cum aliis pastoribus custos pecorum eo affectus, quòd frequenter fama referebat, vt quidam thesaurus sub terra vel lapidibus in vasis aliquibus reperissent, cum circa pecora per campos deambularem, & in quandam viam antiquam tunc plenam dumis cui via aptior noua adiacebat declinassem: apparuit mihi ferrea cathena terræ plantata penè consumpta rubigine, quam accipiens duabus manibus euellere tentaui, & dum quantum potui extrahere, cœpit tumescere terra, quasi si aliquod lignum rotundum, lapis, vel aliud intus esset, quod trahebam extractu cathenæ pro certo mihi visa est: cùmque plus & magis trahere conarer, & dum ferre vt mihi videbatur aliquid quod sperabam, argentum esse vel aurum in mente, in sursum terra exilire deberet. Acclamauerunt pastores dicentes ad me, vade vade ad vaccã quæ messem vastat & comedit: ad voces eorum pulsus, ego cathenam dimisi, & baculum vt illam signarem posui propè cathenam, iui ad vaccam, expuli eam à messe, redij ad locum, baculum reperij, cathenam vlterius non vidi quacunque indagine adhibita. An intus forti imaginatione per motum phantasma cathenæ fuit, vel ad extra arte maligni spiritus fuit cathena ostensa: nescio, certus sum quod deceptio fuit: sed modum deceptionis ignoro, & sicut oculus deludi potest à dæmone, qui perspectatiuam artem nouit ad plenũ vt diuersas in coloribus lineas visuales inter se diuersis sitibus cõiungat, ex quibus varios colores sub diuersis figuris ostendit: sic de aliis

sensibus exterioribus est dicendum suo modo. Quod apparet satis in gustu, qui in febricitantibus dulcia iudicat amara, & secundum ista vim magnam habent.

Præstigiũ quid sit

Præstigium est quædam species magicę artis, videlicet humanorum sensuum illusio, & dicitur præstigium à præstringendo, quòd acies oculorum præstringit. Et per præstigiũ moderabiles rerum mutationes videntur fieri: exempli gratia, vt terræ cumulus videnti castrum, lapillus, talentum, seges, cohors militum galeata: Et ideo præstigium est aciem oculorum obscurare. Et Papias dicit, præstigium est dolus, fraus, mendacium, fallacia, maleficium, præstigia maleficorum, quoniam potest dæmon diuersos suos odores, sapores & qualitates tangibiles sensibus præsentare, quos deludit.

CAPVT IX.

Modus delusionis sensuum internorum.

NVnc ad modum per quem sẽsus interiores decipi possunt; vt dominus donabit procedamus, sanctum Thom. Bonauent. & alios Doctores in sua doctrina sequentes. Dictum est superius, quod prima operatio sensus communis, est iudicare de obiectis quinque sensuum exteriorum, & ponere conuenientiam & differentiam inter ea: Secunda operatio eius est, reponere formas sensibiles in imaginatiua, ex quibus sequitur quod potest deludi sensus communis in ordine ad sensus exteriores, à quibus recipit species, vt scilicet aliter iudicet quàm recipiat, propter deceptionem causatam in ipso sensu exteriori, vel in speciebus: potest etiam decipi in communicatione specierũ quas reponit in imaginatiua vt in ordine reponat. Vel inordinatè ab ipsa iterum recipiat ex transitiuatione phantasmatum, ex quibus multæ & diuersæ delusiones & peruersa iudicia fiant in sensu communi: ex perturbatione etiã organi eius potest multipliciter à recto iudicio peruerti.

De imaginatiua similiter dictum est, quod duplex est eius operatio: prima est conseruare species sensibiles in ea repositas: secunda eas præsentare phantasiæ. Et in hoc similiter potest multiplex error contingere, sicut dictum est de sensu communi suo modo: Alia tamen est delusio in sensu communi, & alia in imaginatiua, & diuersimodè iudicat læsus in ista, & lęsus in illa: Phantasiæ, similiter duo sũt actus, vt dictũ est. Primus est componere formas sensibiles cum aliis formis sensibilibus, quas præsentat sibi imaginatio, & componere intentiones

tentiones cum intentionibus, quas repræſentat ei memoria, & componere formam quam præſentat ſibi imaginatio cum intentione quam pręſtat ei memoria,& ſecundum hæc in multa ſomnia venit. Secunda operatio eſt phantaſmata operari, & ſic fabricat caſtra in Hiſpania, & alia multa ſimilia, & in hac potentia ſicut in aliis quidam acutiores & alij ebetes magis, inde venit quod quidam phantaſmata plura componunt, alij pauca, & quòd phantaſia ſubſeruit intellectui, & eſt ſuprema potentia inter ſenſibiles potentias: idcircò circa ipſa maximas contingit fieri deluſiones, & ea deluſa turbatur intellectus in actu ſuo intelligendi.

Phantaſiam ſicut & alios ſenſus dicunt quidã poſſe tribus modis deludi. Primo quia cùm dæmon ſit ſuperioris naturæ quàm anima,poteſt ex vi ſuę naturæ phantaſmata quæ vult in phantaſia imprimere & influere: Secundo modo ab interiori phantaſmata mouendo & ea adducendo vſque ad ſenſum communem, ſuper quem conuertunt ſenſus ſuas intentiones, & iudicant ita eſſe in re, ſicut eis apparet in phantaſmate: & ſic poſt ſomnium quãdoque neſcit homo vtrum rem aliquam de qua ſomniauit,per ſomniũ tamẽ vel in re extra phantaſiam viderit, apparent quandoque in ſomniis terribilia ex aſcenſu melancoliæ ad cerebrum,vel inflãmationes ex aſcenſu calore, vel fluuij ex diuerſitate flegmatis,vel aliqua iocunda ex commutatione cõgrui ſanguinis, & alia multa dormiente animali fiunt quæ phantaſiæ præſentantur. Tertio modo poteſt fieri deluſio in ſenſibus, ex eo quod dæmon multarum rerum ſpecies prout vult ſenſibus ſiue exterioribus ſiue interioribus offert, quas pro veritate aliquis recipiens decipitur. Et iſto tertio modo viſum eſt aliquibus quod caſtra magna in nemoribus facta per ſiluarios dæmones de nouo eſſe:vel flumina de nouo eſſe producta quæ timebant: vel gallum trahere trabem,qui feſtucam verè trahebat:vel homo videbatur alteri lupus, vel iumentum:nec iſtud vt mihi videtur diabolo eſt impoſſibile, qui perfectè cognoſcit virtutem rerum naturalium: quoniam naturaliter fit,vt ad lumen candelæ ex certis rebus factæ,appareat domus plena ſerpentibus vel hominibus mortuis, ſiue racemis, quæ omnia fiunt ex diuerſis ſpeciebus latentibus in oleo vel in candela, ſed dæmon vt dictum eſt, ex applicatione actiuorum & paſſiuorum plus operatur quam natura.Inter iſtos modos Bonauentura elicit ſecundum qui ei poſſibilior eſſe videtur: & iſta deluſio fit tribus modis à dæmone: Primo oſtendendo præſens eſſe quod non eſt:ſecundo oſtendendo quod eſt: tertio modo,abſcondendo quod præſens

Dæmõ eſt ſuperioris naturę quã anima.

Deluſio quæ fit tribus modis,

præsens est. Primum quidem facit, offerendo: secundum, sensum vel obiectum deriuando: tertium verò facit impedimentum adducendo. Primum intelligi potest quãdo phantasmata existentia interius offeruntur forti oblatione ipsi virtuti interiori, vel quãdo virtus interior fortiter illis intendit, adeo quod similitudo rei videatur ipsa res esse: hæc in aliis manifestantur: nam freneticis propter ascensum fumorum ad cerebrum, videtur quod videant multa quæ non sunt sibi præsentia, vel quod audiant quæ intra sunt, & ea tamen extra esse credunt, sicut Augustinus exemplificat in *lib. de Trinitate* de quodam qui tanta intentione cogitabat de cuiusdã mulieris imagine, quod ei carnaliter commisceri videbatur etiam vigilando: & hoc modo potest dæmon multa facere hominibus apparere, siue ad imaginationem, incitando intentionem, siue fumos aliquos immutando, vel spiritum naturalem immutando, vel phantasmata diuersimodè variando: & his modis frequentissimè vtitur dæmon & sæpius & subtilius quàm homo excogitet, à quo specialiter cauendum; & huius signum est, quia nunquam facit hominem aliquid sentire, cuius imaginem non habeat in interiori organo virtutis imaginatiuæ, nunquam enim naturaliter cæcos facit somniare de coloribus, nec surdos de sonis, nec ei talia repræsentat in vigilia vel in somnis.

Potest dæmon multa facere apparere hominibus.

Secundum modũ possumus intelligere, quod res alio modo vel sub alia dispositione appareat sensui quàm sit: nam aliter potest cõtingere propter variationem aliquã ex parte organi, sicut quãdo humor sanguinis vel vapor igneus descendit ad oculos, videtur quod ea quæ exterius sunt, rubea sunt, vel propter variationem aliquam ex parte obiecti: sicut contingit aliquando vt dictum est ex dispositione candelæ, & palearum, videntur ipsæ candelæ, vel paleæ serpentes esse, & etiam operatione naturali. Et iste modus & omnia alia secreta naturæ non latent dæmones, qui sunt veloces ministri, agentes multa in tempore nobis imperceptibili, ideo multifariè nos deludunt, ostendentes rem aliter esse quàm sit, dum eam faciunt aliter quàm se habeat apparere, quòd fit per variationem circa organum vel obiectum factam, quæ est vt passio, non vt passibilis qualitas.

Tertium modum sic possumus intelligere, quod res si quidem quæ præstò est, sensum nostrum sicut præsenti obstaculo dupliciter potest latere: aut quia impeditur virtus sensus, ne conuertatur ad sensibile, aut quia impeditur species sensibilis ne perueniat ad sensum: Et vtroque modo impeditur sensus,

ne

ne percipiant quòd ei prestò est : vtrumque autem eorum est possibile virtuti dæmonis, & ideò dicitur posse facere per hãc viam vt hominem reddat inuisibilem. Ex istis omnibus modis prædictis potest dæmon illudere humanam phantasiam, & alias vires animæ interiores, & virtutem motiuam, vt hominem reddat immobilem, ita scilicet, vt se mouere non possit.

CAPVT X.

Modus quo dæmon virtutum naturalium actiones inhibet, ac præsertim generatiuæ.

NVnc ad virtutes naturales quomodo impediantur in suis actibus à dæmone restat veniendum. Dictum est supra, quod vires naturales sunt duplices, quædam principales, aliæ subseruientes. Principales sunt potentia nutritiua, augmentatiua & generatiua, quarum obiectum circa quod operantur est nutrimentum tale in potentia, quale nutritum in actu, & est quantum, & aliquando de illo aliquid remanet superfluum respectu indiuidui quod ordinatur ad generationem, & habet huiusmodi alimentũ diuersa receptacula in corpore animalis secundum diuersas eius dispositiones & digestiones, vt supra dictum est. Subseruientes sunt virtus appetitiua, abstractiua, receptiua & digestiua quadruplex, vt dictum est, & expulsiua, & omnes istæ potentiæ circa obiectum corporeorum versantur, sicut patet consideranti, & in parte corporea sunt, idcirco & ratione eius in quo sunt, & ratione suorum obiectorum corporeorum à dæmone & ex parte vtriusque possunt impediri. Generatiua tamen per quam peccatum originale à parentibus contrahitur, magis maleficiis diaboli quàm aliæ subiicitur : sic vt quia serpens primi hominis causa peccati fuit, serpentes magis quàm alia animalia incantationi subduntur.

Naturales vires sunt duplices.

Impeditur potentia generatiua dupliciter. Primò in se. Secundò in aliis potentiis primis, illa enim potentia generatiua cum calore, spiritu, humore & ventositate vtatur, potest dæmon calorem, spiritum, humorem & ventositatem vel aliquem ipsorum dominantem à proprio loco ad aliam partem corporis diuertere, ex quo remanet homo impotens ad actus coniugales. Aliquando homo appetitum habet coëundi & posse non habet, quia in maleficiatis talibus, dæmon aufert humorem & non calorem. Aliquando virga erigitur & nihil emittitur, quia calor & ventositas adsunt, sed deficit humor: aliquando

Generatiua potẽtia dupliciter impeditur.

aliquando est appetitus, sed virga non erigitur, quia dæmon subtraxit ventum calore remanente: aliquando fluit humor sine erectione virgæ, quia remanente humore ventositas deficit, & sic variis modis impeditur homo per maleficium in virtute generatiua. In aliis præcedentibus potentiis impeditur generatiua, quia virtus digestiua, vel nutritiua, vel aliqua cæterarum turbatur, quæ generatiuæ deseruit: quod si nõ fiat digestio alimenti, deficit virtus generandi, & ista impedimenta fiunt sæpè cum quadam anxietate & exinanitione corporis, quia vbi virtutes naturales turbantur & corpus infirmatur, aliquoties sentit maleficiatus puncturas in carne sicut in Ouidio narratur, vt postea dicetur, & macrescit & tristis in nullo complacet: & quandoque coniugem odiosam habet, nec illi placet: quandoque videtur alteri coniugum de altero quod sit aliquid diabolicum latens in eo, & propter hoc non potest ipsum amare, quandoque vterque odit vtrunque, & alias alter alteram diligit & non diligitur ab illa, quandoque econuerso.

Maleficiatus aliquãdo sentit puncturas in carne.

Vidi ego Pictauis tempore domini Iacobi Iuuenelli Pictauen. Episcopi, mulierem maritatam, quam prædictus Episcopus, quia maleficiata erat cuidam probæ mulieri tradidit nutriendam in sancta Martha Pictauen. quæ mihi dixit quod pluribus quàm decem annis cum marito steterat sua semper salua virginitate, & erat 25. annorum vel vltra: quoniam maritus eius odiosus illi erat supra modum, nec illum quouis modo diligere poterat, ille illam diligebat quamuis impotens: hanc ego secretè interrogaui, vt magis de ea cognoscerem veritatem, si nocte sola in nemore aliquo esset, & in vna parte lupus eam expectaret ad deuorandum, & in alia parte maritus expectans eam esset vt illam à lupo defenderet, ad quem illorum ire mallet: quæ in veritate mihi respondit, quod iret ad lupum vel ad leonem. At idem interrogaui eam de Sarraceno & de marito, dixit quod iret ad Sarracenum: Interrogaui de marito & de diabolo, respondit mihi quod non iret ad diabolum sed ad maritum, finaliter ruptum est maleficium & fuit inter eos amor & procreatio liberorum. Huiusmodi maleficia fiunt per pulueres positos vel in lecto, vel ad limen hostij, vel supra coniuges, vel ex acubus colligatis, aliquotiẽs verò sola verborum prolatione, vel alias dæmone per omnia operãte, & est hoc maleficium temporale quandoque: aliquando perpetuum, aliquando contingit quod maleficium factum per aliquem maleficum per alium dissoluitur: quandoque dissolui non potest per alium, quia maleficium

Mulier maritata quæ erat maleficiata, mansit per plures annos cum marito, sua salua vîrginitate.

leficium virtute ſuperioris dæmonis factum, per alium maleficum qui pactum habet cum dęmone inferiori, diſſolui quãdoque non poteſt ſed è contra, quamuis etiam diſſolui quandoque non poſſit occulto Dei iudicio repugnante : Eſt etiam ſciendum quod aliquoties maleficium procuratur contra aliquos quibus omnino non nocet : Impedit enim diuina clementia vbi placet tela dæmonis & artes maleficorum.

Et ſi quæratur quare pius noſter Dominus illa permittit: Bonauentura reſpondet quod Deus hoc permittit propter ſuæ gloriæ oſtenſionem: ſi enim vt Aug. ait, diabolus iſta facit, hoc ipſum oſtendit quod Deus illa deſtruere & maiora facere poteſt. Item propter peccantis punitionem qui ex aliquo peccato meruit huiuſmodi maleficiis extorqueri. Itẽ propter peccantis correctionem : contingit quandoque quod huiuſmodi maleficiati dum ſe vident punitos de ſuis peccatis, pœnitentiam agunt, & in fide magis roborantur, quoniam plurimum hoc contingit illis ex aliqua vana credulitate, ex qua ſe artibus dæmonis ſubdunt. Item propter noſtram eruditionem : erudimur enim in fide dum iſta videmus: quoniam ſunt aliqui vt ſanctus Tho. dicit in 4. ſententiarum : qui ex quadam radice infidelitatis iſta maleficia poſſe fieri negant : quia non credunt dæmones aliquid eſſe, vel non habere poteſtatem ad iſta maleficia: quod contra decretum eſt : ſi quis per ſorciarias : & contra Iob 41. dicentem. *Non eſt ſuper terram poteſtas quæ comparetur ei qui factus eſt vt nullum timeret, &c.* Sed qua iſtarum cauſarum iſta fiant ignoramus, quoniam occulta ſunt Dei iudicia nobis.

Deus impedit dæmones quando vult & ſibi placet : & aliquando permittit propter peccati punitionem.

Et ſi quæratur vtrum licitum ſit talibus maleficiatis maleficorum auxilium quærere. Dicitur, quod dupliciter contingit maleficorum auxilium implorare. Vno modo vt ipſi deſtruant quod fecerunt, auferendo tamen pulueres, vel acus, vel paleas à pluma lecti, vel clauum fixionis, & ſic de aliis modis quos non noui, & ſic nullum videtur eſſe peccatum, quia ſic nulla eſt dæmonum inuocatio neque pactum. Nam ſi alius auferret huiuſmodi res quæ ſunt diabolicæ fraudis inſtrumenta, deſtrueretur maleficium. Secundo modo, vt noua maleficij arte vtantur, vt ſi per aliqua verba fecerunt malefici, per alia verba oppoſita deſtruantur, vel ſi per pulueres factum eſt, per alios pulueres deſtruatur: & ſicut Chryſoſtomus ſuper Matth. & ſanctus Thom. in quarto, dicunt nullo modo eſt auxilium à maleficis exquirendum, & nihil à dæmone qui hoſtis eſt Dei & hominis, ſiue bonum ſiue malum ſit, eſt requirendum.

Vtrum licitum ſit maleficorũ auxilium implorare.

Sed

Sed quæreret aliquis, quid ergo pro talibus maleficiatis vt liberentur eſt faciendum, ad hoc in fine huius tractatus reſponſio dabitur cum ſanctis Doctoribus illuminatis in Fide Catholica. Sed nunc conſideremus quod magna eſt poteſtas dæmonis qui odium gignit inter coniuges, quos ſua malicia præmit: nec mirum, quoniam vt Marbedus & Albertus ſcribunt, quidam ſunt lapides qui ſuos geſtantes ligant in amore vt ab aliis grati habeantur, & amentur: multò plus poteſt dæmon per tranſmutationem ſanguinis & humorum, & alio ſubtili modo horrorem incutere, in mente odium, & in carne dolorem, quoniam ſpiritus naturales vitales exagitare poteſt & animales, ex quo diuerſa paſſionum genera concipiuntur, quæ producit in malum, quoniam omnis voluntas dæmonis mala eſt: executio verò eius ad Deum relata qui permittit, ſemper eſt iuſta. Ex iſtis patet quomodo dæmon ſenſus & vires naturales à recta ſua operatione obducere poteſt, quandoque dormiendo, quandoque vigilando, aliquando die, aliquando nocte, adeò quod facere multa ſibi videntur aliqui deluſi opera ad extra, quæ tamen ſunt in phantaſia, intra quæ pro rebus ad extra plures ab eis accipiunt & proinde veraciter decipiuntur: patet inquam quod dolenter perturbantur coniuges maleficiati: Et hæc de illuſione facta à dæmonibus ab intra, pro prima parte huius tractatus ſufficiant.

Dæmon ſenſus & vires naturales à recta operatione obducere poteſt.

CAPVT XI.

Expreſſio variorum modorum in ipſis maleficiis & interuenientium in ſingulis dæmoniacarum deluſionum expoſitio.

Dæmon corpora mutare poteſt ad locum nō ad formam.

EX prędictis ſupponitur manifeſtum, quod dæmon corpora mutare poteſt ad locum non ad formam: quoniam vt ex Geneſ. patet; dedit Deus animatis virtutem producere illis in ſpecie ſuppoſita ſimilia, dedit virtutem elementis, vt conuenientia ſibi producant animata; ſtellis virtutem alias ſtellas generandi non dedit, neque bonis angelis, ſiue malis dixit, *creſcite & multiplicamini*: idcirco virtutem mouendi materiam ad formam non acceperunt: Sed vt ſuperioris ſuæ naturæ ad locum, vt dictum eſt, mouere poſſunt. Inde repetendum eſt, quod ex corpore aëreo mixto vaporibus, quaſi ſi materia nubis eſſet, dæmon multa ſub diuerſis figuris corpora formare poteſt, quatuor faciendo: primò condenſando: ſecundò figurando: tertiò colorando: quartò conſeruando in eſſe,

&

& hæc corpora ad tempus patent, & ad tempus diſparent, prout dæmon ea vult conſeruare, poſſuntque gladio truncari, ſed imperceptibiliter, ſicut aër, vt Durandus ait, reüniuntur, & in iſtis corporibus ſub diuerſis figuris beſtiarum vel hominum aliquibus apparent, & humanas quærunt conuerſationes cum eis, quos agnoſcunt in his qui fidei ſunt decipiendos. Alios autem verentur & fugiunt, & ibi maximè apparent vbi ſunt gentes minus eruditæ in fide, & hi qui talibus ſimulacris credunt aliquid numinis eſſe, quod ſordidus & malignus ſpiritus ſuperbúſq; fallax diabolus, ſicut à principio voluit Diuinum honorem ſibi vſurpare, vt patet *Iſaiæ* 14. ſic adhuc nititur facere apud ſtultos, vt ab illis aliquid deitatis habere credatur: & ſic multos fallit ſimplices & idiotas, & aberrare facit in fide, quoniam aliquando in ſpecie terribilis animalis, ſicut ipſe terribilis eſt, apparet: aliquando vt Paulus ait 2. *ad Cor.* 11. ipſe Satanas transfigurat ſe in angelum lucis; vbi Beda, id eſt, in bonum angelum, ad tentandum eos quos ita vel erudiri opus eſt, vel decipi iuſtum, qui ſi fingens ſe bonum, ſenſus corporis fallit, & mentem non mouet: nullum eſt in religione periculum, & ſi bonus eſſe credatur dum facit, vel dicit, quæ angelis bonis conueniunt.

Diabolus fallit ſimplices & ydiotas.

Cùm verò per hæc aliena ad ſua ducere incipit: ne quis eat poſt eum, opus eſt vigilantia, quæ non niſi ex Deo eſt, in ipſo eſt reuera totius malitiæ principium fomes & origo, crudelior enim eſt leone, vel quocunque ſerpente & cane rabido; tygridem ſuperat in feritate, & lamiam in crudelitate: lamia eſt animal furibundum, & de lamia, quaſi lania, à laniando pueros, habet enim faciem hominis & corpus beſtiarum, eſt crudelior ſuis ſetis quàm cæteræ beſtiæ, quia catulos ſuos fertur laniare, & non ſine magno fructu ſpirituali hanc beſtiam Actor in medium adduxit: intelliguntur namque per iſtam beſtiam omnes hęretici, malefici & hypocritę, qui vt ait Gregorius in 34. *moralium*, in prima facie ſe oſtendunt habere pulchram faciem ex ratione ſanctitatis & deuotionis: ſed beſtiale valde eſt corpus ipſorum propter mala opera, & vitam infamam, turpem & abominabilem, quia valdè iniqua, & illa faciũt ſub ſpecie boni. Et hoc modo lamia, id eſt diabolus, omnes filios ſuos dilaniat, producendo faciliter ad pœnas æternas, & omnibus quibus blanditur ad æterna ſupplicia ducere cupit. Idcirco magnæ opus eſt pietatis in ipſis Prælatis, dum ſolicitè prædicant huiuſmodi verſutias ſathanæ detegentes, ne quis per debilitatem fidei ſe maleficis diaboli irritari facilem reddat, & nullus per ſorciarias proximum lædat.

Lamia quid ſit.

Coniuges ex maleficiis in actu matrimonij perturbantur.

Ex decreto & canonicis libris Eccleſiæ, & ex ſæpè notatis multis experientia firmè tenetur, coniuges ad inuicem ex maleficiis in actu matrimonij & congruo more viuendi quandoque nimium perturbari, quo vt laqueos dæmonum euadere poſſint auxilio Eccleſiæ ſanctæ Dei ſunt adiuuandi, & eius exorciſmis ſunt dæmones arcendi, de quo in fine erit huiuſmodi ſpecialis tractatus. Attende lector quod iſte Actor in pluribus locis multum conquæritur de maleficis, qui inter coniuges actus matrimoniales impediunt, & credo firmiter quod plebanus vel curatus in gratia Dei exiſtens, per exorciſmos, & deuotas orationes ſupra virum & mulierem dictans omne figmentum diaboli fugaretur.

Malefici quidam multos homines in infirmitatibus detinent.

Simõ Magus ſola incãtatione pecus mori cogebat.

De eo quod compertum eſt quoſdam maleficos homines multos in infirmitatibus detinere, ex arte ſua per pulueres, circulos vel per ea ſimulacra quæ vota appellant, vel per ſolam incantationem homines in beſtias conuerti, vel etiam arbores facere mori, non dubium in ſcripturis reputatur. Ad exemplum adducitur Simon Magus, qui ſola incantatione pecus mori cogebat: Magi in Æthiopia Matthęo præsẽte pecora ſua arte interimebant. Hermogenes contra Iacobum maiorem hæc eadem ſe facere gloriabatur: Sed ad canonicam ſcripturã recurramus, perhibet Paulus *ad Galat.* 5. necem per artem magicam procuratam dicens, *manifeſta ſunt opera carnis quæ ſunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, dolorum ſeruitus, veneficia, &c.* vbi Beda per veneficia exponit mortem procuratam per incantationem, hoc idem Auguſtinus affirmat de Ciuitate Dei. Iterum Paulus ad Galat. 3. *O inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit.* Ergo faſcinatio vbi eſt: vt dam glo. ſicut in regnorum libris vallis Titanorum: in Iſaya Syrenæ & Onocentauri: in Iob Arturus & Orion & Pleiades: ſic in hoc loco faſcinari de communi opinione & quotidiana ſermocinatione ſumptum eſt, & paulo pòſt, dicuntur enim quorumdam oculi viſum vrentes, & hic eorum actus faſcinatio dicitur, & poteſt fieri vt huic peccato inſeruiant dæmones.

Iannes & Mambres arte magica vtebantur.

Iannes & Mambres magi Pharaonis arte magica non dubium vtebantur, vt *Exod. 6.* ſcribitur, & maga ſuſcitauit Samuelem, vt patet. Virg. in Buccolicis. *Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos.* Lucanus in 6. faſcinationes multas enumerat dicẽs.

Mens hauſti nulla ſanie polluta veneni
Incantata perit, quos non concordia mixti
Alligat vlla thori, blandæq; potentia formæ.
Traxerunt magici forti vertigine fili.

Et hæc vſque ad finem ſexti proſequitur de veneficatricibus, inter

inter quas ponitur Eritho ſumma in arte incantationis, quæ à ſuſpenſis pilos radebat, & inteſtina extrahebat, & ex illis cum cæteris figmentis multos homines languere cogebat & occidebat, & infinita mala arte ſua magica faciebat, quæ ibi narrantur ad longum. Eritho multa mala arte incantationis faciebat.

Ab antiquo ergo tempore eſt, vt mulieres maleficæ à ſuſpenſis vngues & pilos accipiant ad ſua exercenda maleficia, quod huc vſque apud maleficos damnabiliter obſeruatur: agebat præterea erithomaga per herbas & lapides, vt accitis dæmonibus turbaret aërem, clarum diem conuertebat in tenebroſum, pluuias, grandines tonitrua præter intentionem Iouis & planetarum excitabat: longum nimis eſſet cuncta narrare, quæ ſua arte maleficia Eritho operabatur, de quibus vel ſimilibus dicit ſanctus Thomas iſta dæmonibus eſſe facilia, & quia Pompeius magarum ſortibus contra Iulium Cæſarem intendebat, malũ exinde in exitum venit: quoniam victus in campis Teſſaliæ fugit in Ægyptũ, vbi capite truncatus interiit. De Medea loquẽs Ouidius in epiſtolis Heroidum dicit. Pompeius Magarum ſortibus contra Iulium cæſarem intendebat.

Illa reluctantem curſu deducere lunam
Nititur & tenebris addere ſolis equos.
Illa refrenat aquas obliquaque flumina ſiſtit.
Illa loco ſiluas duráque ſaxa mouet.
Per tumulos errat ſparſis deducta capillis,
Certáque de tepidis colligit oſſa rogis.
Damon & abſentem ſimulacráque cerea fingit.
Et miſerum tenues in iecur vrget acus.

Hæc ego à pluribus audiui, quod illi quidem qui in actu matrimonij impediti, puncturas quaſi acus in corpore infixas haberent patiebantur. Ad idem Virgilius loquitur verba Didonis de maga quadam iſta loquentis.

Hac ſe carminibus promittit ſoluere mentes,
Quas velit, ac alijs duras immittere curas,
Siſtere aquam fluuijs & vertere ſidera retro.
Nocturnóſque ciet manes, mugire videbis,
Sub pedibus terram, & deſcendere montibus ornos.

Hæc *Æneidos 4. lib.* ſcribuntur.

Sed diceret aliquis? iſti ſunt Poëtæ de quibus philoſophus ait, quod multa mentiuntur Poëtæ. Cato etiam dicit.

Nam miranda canunt, ſed non credenda Poëta.

Lactantius tamen ait. Vera igitur canunt Poëtæ obtentu quodam relata. Dicendum quod vbi poëtæ Poëticè loquuntur multa mentiuntur: Sed vbi hiſtorias narrant vera loqui creduntur: Nam Paulus Apoſtolus dicta Poëtarum allegare non

erubeſcit, & ſanctus Auguſt. & alij ſancti Doctores Eccleſiæ, multas hiſtorias à poëtis recipiunt, & ſic poſſibilem eſſe non dubium eſt, magicos prædicta mala inferre hominibus, pecoribus, arboribus, tonitrua & aërias turbationes, & multa talia in elementis machinamenta tractare, quæ ſingula omnia faciunt aliquando : quandoque verò deluſa phantaſia hæc videntur facere, quorum faciunt nihil.

Quapropter ſumma cum diligentia iudex debet talium cauſas ſubtiliter examinare, & vtrum intra deluſi tantum, vel etiam extra malè operati fuerint, debet cautè indagare : Et ſunt docti in Theologia probíque viri magiſtri ad hæc ſpeculabilia cõuocandi, qui in Philoſophia eruditi ſunt, & in Theologia docti ſpeculatiui, qui doctrinam gentilium in oratoribus & fidelium orthodoxorũm in ſanctis Doctoribus didicerunt, & eſt etiam conueniens, vt periti Medici ad inſpiciendas tales perſonas conuocentur, vt per inſpectionem complexionis & ex iudicio ſomniorum & aſpectu corporis indicent, an phantaſia læſa ſigna portendat falſitatis : ſi læſi tantum in cerebro inueniantur illis ſubueniendum eſt per medicinam : & debent admoneri ſalubriter per ſuos confeſſores vt talibus apparitionibus non credant : debent de his confiteri & pœnitentiã agere ſalutarem, & eſt ſubueniendum illis per exorciſmos Eccleſiæ, & per orationes proborum debent ſummopere edoceri in fide, & oſtendendum eſt illis quanta cautela dæmon nititur deludere cunctos.

Quibus remediis ſubueniẽdũ eſt illis qui in cerebro læſi ſunt.

Debent etiam habere aquam benedictam, & ſe & ſuam domum aſpergere ſæpè, & in nullo articulorum fidei dubitare : recurrere etiam debent ad ſanctos, & ſine fictione & hipocriſi Miſſam audire, & Sacramenta Eccleſiæ cum mente munda & deuota ſuſcipere, & proteſtari quod in nullo volũt cum dæmonibus pactũ expreſſum vel tacitum habere. Scire etiam debent *Pater noſter, & Aue Maria, Credo in Deum, & Credo in Spiritum ſanctum*, & ſæpè debent etiam diabolo & eius operibus abrenunciare, ſigno crucis deuotè ſe munire, diabolum in ſuis operibus non inuocare, nomen Ieſu reuerenter proferre : his enim & talibus catholicis actibus poterit diabolus per bonum Angelum effugari ab illis. Debent etiam mulieres quæ ſuos maritos per incantationem habent exoſos : & pariter mariti earum, vel etiam ſi per maleficia impotentes ſint, admoneri, vt tale odium deponãt, & eſt eis oſtendendum quod dæmon iſta facit inter eos odia, vt perturbet ſanctum Sacramentum matrimonij, quod eſt notabile valdè, & debet confeſſor dicere quod oportet vt vincant per fidem, adhærendo

rendo Ieſu Chriſto Domino noſtro, inimicum qui eos nititur perturbare.

Debet etiam eos allicere ad amorem filiorum, quos generabunt ſi ſimul conueniant, & debet dicere quod eſt illis magnum pudoris & verecundiæ opprobrium, vbi permittunt ſe turpiter à dæmone vinci, & ſi alter eorum dicat quòd non poſſet ad mulierem accedere propter odium quod habet ad illam, vel illa idem dicat de marito: tunc dicat eis confeſſor, vos biberetis libenter poculum amarum ſi grauem haberetis infirmitatem, & per ipſum ſpem haberetis recuperandæ ſanitatis, quamuis multum diſplicet ori, tamen pro habendo ſanitatem cogeretis vos ad bibendum contra inclinationem veſtræ affectionis: ſic faciatis hic, & dicatis in cordibus veſtris: *Diabole inimice Chriſtianorum, tu vis in Sacramẽto quod Deus ordinauit nos turbare, ne prolem habeamus, vt sẽper nos teneas in tuis vngulis & domineris nobis, ſed in deſpectum tui nego te, & vado ad legem Dei mei Ieſu Chriſti, qui ordinauit ſanctum matrimonium ad generandum pueros, eruditendos in lege Dei, & obediam marito meo in actu matrimonij*; & idem dicat maritus, & faciat confeſſor quod mulier oſculetur maritũ amplexando, & econtra: & obediat illi ad actum coniugalem, quãquam fortaſſis ei diſpliceat, & vincat ſemetipſam, & tunc victus dæmon qui eos impediebat abſcedet ab illis, & rupta erunt vincula faſcinationis, priùs tamen vt dictum eſt ex decreto, ſe purget vterque in confeſſione per lacrymas compunctionis, & per ieiunia, orationes, & elemoſynas, & tunc animam à laqueis diaboli vterque liberabit: Per hæc talia documẽta magiſter Guillel. Meriti, de ordine Prædicatorum Pictauis Magiſter in Theologia, reduxit quandam mulierem, quæ longo tempore odioſum ſuum maritum habebat, nec eam ipſe cognouerat ad amorem eius, & factus eſt eodem die inter eos placidè nexus coniugalis amoris.

Precatio facienda à cõiugibus ad habendam prolem.

Contingit tamen pluries & notum eſt, quod cum ſuæ ſibi vxores diſplicent, ſe fingunt mariti circa eas impotentes eſſe, vt ab illis ſeparentur, & aliis quas plus cupiunt copulentur mulieres, etiam ſua ex parte cum eis ſui diſplicent viri, mendaciter ſe fingunt incãtatas eſſe, & ſuos maritos diligere non poſſe, quia ad alios qui magis placent illis in cordibus dixerunt nexus amoris: idcirco per omnia & in ſingulis, quia incerta eſt materia eorum, neceſſe eſt iudices, qui talia examinant diſcretos eſſe, circunſpectos atque ſagaces.

Mulierum quarundã fallacia.

De his autem, qui ad dæmoniaca ſabbata nocte vadunt, vel deportantur à dæmonio, vbi multitudo magna quandoque

Deluſio phãtaſiæ à dæmone.

conuenit, & homagium faciunt diabolo, &c. quæ in prima parte tacta sunt, nunc videre restat veritatem, ad quam indagandam ea sunt recolligenda quæ prius dicta sunt de illusione, quam in sensu dæmon facit interiori, vnde sæpè est, & credo sæpius, quod tales sic delusi se existimant ire nocte cum dæmone choreare, cum mulieribus commiscri, bibere & mãducare, aliquos lædere vel occidere, intrare caueas ad hauriendum vinum, diabolum sub aliqua figura in posteriori dato osculo venerari, & alia huiusmodi, quorum omnium nihil in re extra faciunt: sed istorum habent phantasiam delusam à dæmone, eis tales spiritus & phantasmata offerendo, quòd facere potest dæmon faciliter.

Et quando arguitur, quia ipsi talia se fecisse confitentur, & plures fecisse. Respondendum est quòd delusi interius, non semel tantùm, sed pluries se existimant fecisse multoties, quod solum in phantasia receperunt. Et quando replicatur quod plures se hoc fecisse confitentur: Dicendum est quod stultorum infinitus est numerus, & ideò cõfitentur, quia pluries delusi sunt. Et quando replicatur secundo, quod plures sunt qui dicũt se adinuicem vidisse choreasse, carnaliter commiscri, & vnus de alio & econtra se vidisse testatur, & plures de vno & de pluribus hoc idem testimonium probent: Respondendum est quod possunt plures dæmones multorum simul phantasias sic decipere, vt verum videatur quod alios in sabbato dæmones viderit, & aliis videatur de illo, & quilibet de quolibet altero hoc verum esse asserunt, quoniam eodem tempore simili illusione plures illuduntur. Sed replicatur tertio, quoniam tales delusi dicunt se bibisse vinum alicuius homĩnis, & verum est, quod in vase illo cuius dicunt vinum se traxisse nullum vinum inuenitur. Respondendum est, quod vinum effluxit à vase per aliquam rimam malè iunctam, hora quam æstimabant se illi sic delusi, illud in dæmonis bibisse conuiuiis, & sic per accidens, & à casu venit quod simul vinum fluxerit à vase ex defectu dolij, & illi decipiantur in phantasia. Sed quarto replicatur, quia dicunt quandoque tales quòd pueros à lateribus matrum acceperunt, torruerunt, & reportauerunt ad suas matres, qui in crastino rubei in pelle & corpore calidi graui infirmitate vexati moriebantur. Similiter dixerunt alij quod comederunt pecora suorum vicinorum cocta in aqua, & aquam calidam in qua pecus coxerant in faciem iecerunt cuiusdam sui inimici, cuius facies cancroso morbo læsa nunquam potuit sanari, & multa talia se iactitant effecisse quæ in re facta inueniuntur, sicut est grandine

Dæmones plures possunt multorũ phantasias decipere.

vineas

vineas & segetes destruere, quod verum esse reperitur, & aliquos ictu fulguris occidisse,& realiter occisi fulgure sunt.

Respondendum est, quod assati pueri, quos se dicunt torruisse ad ignem,& pecora,& ille qui læsus in vultu erat: grãdines & fulgur,ex naturali causa venerunt,& quòd puer infirmetur, pecus moriatur, cancer vultum inficiat, & tempestas segetes destruat, occidat homines: aut morbo naturali puer aliquis, siue pecus moriatur, &c. dicta simul fiant, & eodem tempore, horum omnium phantasmata dæmon phantasiis talium obiicit, ex quibus se iudicant fecisse quod per phantasma viderunt, neque propter ista possunt tales personæ manifestè illorum facinorum argui, neque pactum cum dæmone habuisse,tacitè vel occultè deprehendi. Hoc replicatur quod tales homines vel mulieres dicunt, se talia mala supradicta fecisse,quę realiter euenerunt per pulueres,liquores,pilos,vngues, rubetas, vel per simulacra quæ apud illos reposita inueniuntur.Ex omnibus istis supradictis purè cõfitentur se fecisse mala,super quibus interrogati sunt testes asserentes hoc idem realiter esse verum, & est vox communis quod hæc mala fecerunt,& mala illa in re esse reperiuntur, & instrumenta maleficorum reseruata ab illis in secretis suis inueniuntur. Ex quibus omnibus colligitur quod rei sunt maleficorũ de quibus accusantur, & legalibus pœnis sunt adiiciendi, ita quod magnũ iudex ille Deo & legi Catholicæ præstat obsequium, qui incantatores illos segregat à fidelibus viris, quos legalis pœna condemnat. *C. de malefic.*

Iudex qui maleficos & incantatores punit Magnũ obsequiũ Deo & legi præstat.

Sed tunc duæ oriuntur quæstiones. Prima vnde est quod malefici, pauperes sunt & miseri: quare à dæmone non postulant pecunias multas,ex quibus magni efficiantur in mundo, cùm ita sit quod familiare habent pactum cum dæmonibus. Secundò quæritur, quare in talibus maleficiis vtuntur malefici quandoque rebus inhonestis vt dictum est, & aliàs rebus sacratis, vt putà aqua Benedicta, Chrismate,sacro Baptismo,vel Euangelio.Respondetur ad primã,quod hoc ex misericordia Dei est,qui vult tales miseros reducere ad agnitionem veritatis, quia dæmon illis multa promittit facere bona quæ non facit, quia mendax est, ex quo cognoscere possunt decepti per illum,quod nullus mendaci creaturæ cuius studium est decipere, debet adhærere,neque permittit Deus vt diabolus eos locupletes faciat: quod si permitteret & dæmon illos locupletaret, inordinata auaritia multos à lege Dei detraheret, quos dæmon per diuitias sibi vendicaret, sed est occasio dæmonem abnegandi, cùm eum audiunt permittere multa &

Cur malefici pauperes sint, & cur vtãtur rebus inhonestis quãdoque rebus sacris.

ex promiſſis tradere nulla bona. Ad ſecundum quæſitum dicendum eſſe videtur, quod diabolus terribilis eſt & horribilis, idcirco terribilibus & rebus inhoneſtis gaudet decipere ſtultos, vel etiam ad deteſtationem peccati illa horribilia ad hæc præſtigia Deus adhiberi permittit rebus ſacris & ſacramentis, etiam quandoque vtuntur ad infamandum ritum Eccleſiæ, quæ illa conſueuit venerari: dicit enim ſanctus Thom. quod dæmon lunaticos communiter vexat in nouiluniis, vel in plena luna, ad infamandum creaturam Dei: & etiam, quia cerebrum hominis humidum eſt, & in plenilunio & noua luna augmentantur humida, & tunc humore mediante turbat dæmon humanam phantaſiam.

Dæmõ lunaticos vexat in nouiluniis, vel in plena luna.

Sed ad inuocationem dæmonum, lapidibus, herbis, caracteribus, figuris & verbis ſolẽt inuocatores dæmonum vti: vtuntur etiã figuris in lapidibus vel in alia materia factis & ſculptis, aliqua verba ignota, aliquando non ignota miſcendo. Quæritur vtrum iſta vim naturalem habeant ad arcendum dæmones euocatos: Dicendum quod lapides, herbæ & verba, triplicitèr applicari ad dæmones intelliguntur. Primo ad arcendum illos per lapides aliquos & herbas, & verba ſacrata, & hoc fieri poteſt. De verbis, cauſa eſt ordinatio & auctoritas Eccleſiæ quæ originem habet à Chriſto dicente, *Data eſt vobis poteſtas ſuper omnia dæmonia* Luc. 9. De herbis & lapidibus dicunt quidam Theologi habere virtutem coërcendi libidinem: nam de camfora dicitur:

Lapides, herbæ & verba vim habent ad arcendum dæmones.

Camfora per nares caſtrat odore mares.

Idcirco illos lapides & herbas habent exoſas, quæ ſunt cohibitiui pacti, vnde Marbedus de adamante dicit:

Et noctis lemures & ſomnia vana repellit.

Quantum verò ad inuocationes vtuntur talibus malefici, vno modo quia dæmones volunt, vt malefici credunt quod in herbis & lapidibus ſit virtus quæ poſſunt dæmones compelli ad reſpondendum his à quibus inuocantur, quod eſt error. Alio modo vtuntur, quia poſſunt etiã minores dæmones per maiores compelli vt obediant maleficis dum euocantur, quod faciunt ſemper ad decipiendum. Guillermus Pariſien. dicit, quòd quia dæmones peccauerunt per appetitum ſe eleuandi ad ſuperiora, iuſtè à Deo puniti ſunt vt inferioribus rebus ſubiiciantur, & per lapides & herbas aliquas effugentur. Pictagorici tamen dicunt vt Albertus recitat in libro de mineralibus, quod lapides ſunt animati, & quod anima egreditur aliquando à ſuo corpore & intrat alienum, & faſcinat ipſum, propter quod præcipiunt declinare oculum faſcinantis: & hanc opi-

Pythagoricorum opinio circa lapides.

nionem

nionem ſecutus eſt Democritus, qui lapides dicit habere animas, & omnia plena dys dogmatiſat, & hoc tractat Orpheus in ſuis carminibus : ſed iſta abſurda ſunt & falſa, & à fide Catholica aliena. Sigilla autem & figuras in lapidibus vel in metallo ad imaginem aſtrorum ſub diſtinctis punctis & ligneis ad diuinationes rerum occultarum. Caligrecus, & Gemina Babilonicus, & Hermes Ægyptius in primis inuenerunt, poſtea effluxit mirabiliter in illa arte Ptolomæus Ægyptius, & Geber, Hiſpaléſis, Thebith autē plenè tradidit artem. Credebant enim iſti quòd iſtæ figuræ ſculptæ ad imaginem aliquorum planetarum, virtutem ad diuinationem aſſumerent ex planetis, & ſicut aliquo tempore manet determinata virtus planetarum ex aſpectu vel coniūctione ad ſignum determinatum: ſic & non plus durat illa virtus figurarum quibus Geomantici vtebantur. Vidi ego Pictauis magnum virum in fama & ſcientia, qui Geomanticæ ſtudens ex talibus figuris experiri voluit artem diuinandi, qui die vno dum pulſaret quidam ad oſtium ſuæ domus, præcepit famulo vt modicum differret oſtium aperire : interim fecit figuram, vt virtute illius diuinaret quid quærebat ad hoſtium pulſans, qua facta & inſpecta dicit, hic qui venit ad nos aliquid rubeum affert perforatum, & aperto hoſtio veniens, birrum rubeum obtulit, quem ille accipiens cum gratiarum actione & ipſum perſpiciens inuenit in eo foramen à muribus factum in illo, ex quo admiratus timuit vt aliquod malignum lateret in illa arte, & ſpreuit artem & artis librum combuſſit, ſcio quia mihi ipſe iſta narrauit.

Conſtat enim vt ſanctus Thomas deduxit ad longum in ſumma contra gentiles, lib. 3. art. 103. 104. & 105. quòd huiuſmodi figuræ nullam poſſunt ex ſe habere virtutem, cùm ſint de quarta ſpecie qualitatis, quę tātum eſt terminus quantitatis, nec poſſunt eſſe principium actionis, nec ponunt ſubiectum in potentia ad actum, quia figura eſt ens metaphyſicum : nec accipiunt virtutem à corporibus cæleſtibus, quia per has figuras adiunctis eis vanis verbis, fiunt aliqua quæ operationem cæleſtium corporum excedunt, vt reperire theſaurum ſubfoſſum in terra, & diuinare de futuris, & manifeſtare occulta facta hominum. Dicendum ergo eſt, quod à malis ſpiritibus iſta figmenta accipiunt fulcimentum : nam per hanc artem committuntur adulteria, decipiendo mulieres, furta, homicidia, quæ & cætera mala talia à dæmonibus procurantur, qui quibuſdam mendaciis à maleficis perſonis ad ſua maleficia alliciuntur. Dicunt enim qui dæmones in-

uocant quod niſi inuocati dæmones ea faciant ad quæ ſunt euocati; facient ipſi inuocatores cælum comminui & eadem aſtra, vt narrat Porphirius in epiſtola ad Anebantem. A dæmonibus ergo omnia maleficia ſuam vim accipiunt, quæ ad malos vſus & fines applicantur idcirco.

Omnia maleficia à dæmonibus vim accipiunt.

Ex iſtis & aliis multis pro certo tenendum eſt, quod deportantur aliqui nocte, vel die à dæmone, ad loca remota atque propinqua, & ibi choreas facere poſsũt, dæmonem adorare, homines cum mulieribus coire, & dæmones eas ſupponere, comedere & bibere verè vel apparenter, mortem & infirmitates ſuper aliquos inducere, caueas intrare, vinum trahere, & ad remota loca portare poſſunt, ſopire homines, pueros à lateribus matrum abſtrahere & aſſare, diuinare de futuris euentibus aliquibus, tonitrua & grandines excitare, ictu fulguris percutere & occidere, ſegetes deſtruere, & plura alia mala perpetrare auxilio dæmonum quando iſta permittuntur illis à domino propter cauſam ignoratam à nobis. Narratur in lib. de Apibus, quod in prouincia prouinciæ, die vna tanta tempeſtas in aëre fuit, vt à vento & grãdine arbores deiicerentur in terram, necarentur aues, & totus aër magno fragore reſonaret, tunc cuſtos quidam vinearũ in ſuum tuguriũ ſe recepit, & audiuit vocem in aëre dicentẽ caue caue, cui reſponſum eſt, quid cauebo, & dictum eſt vineam Petri Richardi. Poſtea excuſſa tempeſtate, deſtructis aliis, ſola vinea Petri remanſit illæſa, & tamen Petrus Richardus malus vſurarius & publicus erat; occulta ſunt Dei iudicia multa, ſed iniuſta nulla. Ex quibus admirantes timere debentes, & Deum refugium noſtrum & protectorem inuocare docemur. Quòd autem deportentur miſeræ perſonæ hæſitantes in fide & in doctrina diuinæ legis dubiæ: ſatis notum ex relatu multorum, & ex effectibus inde ſecutis. Nam aliquoties viri aliqui litterati qui huiuſmodi maleficiis præſentes fuerunt, imo hæc nefanda, quæ diabolus imperabat aſſiſtente dæmone in talibus cõgregationibus prædicabant, fidele teſtimonium perhibuerunt, & pœnitentiam egerunt vtinam ſalutarem. Quòd autem dæmon illos poſſit portare vel die vel nocte, nulli in dubium venit, quoniã Matth. 4. & Luc. 4. iuxta Chryſoſtomi & Guillelmi de Alcona, & Nicolai de Lyra gloſ. portauit dæmon Chriſtum ſupra pinaculum Templi, quod non creditur impoſſibile fuiſſe, ſed facilè multum: Item poteſt vt patet ex prædictis, dæmon corpora deferre ad locum.

Sola vinea vnius excuſſa tẽpeſtate remanet illæſa.

Sorciarij choreas faciunt, & dæmonem adorant.

Nota ſunt iſta omnibus qui ſcientes deputantur in clero, quod choreas faciant & dæmonem adorent ſanis mentibus

poſſibile

possibile iudicatur. Sed quod dæmon cum mulieribus coëundi gratia permisceatur non est dubium reputandum, quoniam vt ait, *Aug. 15. de ciuit. Dei*, apparuisse angelos in talibus corporibus, vt non solum videri, verum etiam tangi possent eadem verissima scriptura testatur; & quoniã creberrima fama est, multíque se expertes, vel ab eis qui experti essent, de quorum fide dubitandum non est, audisse confirmant, syluanos & fannos quos vulgò incubos vocant, improbos sæpè extitisse mulieribus, & earum appetisse ac peregisse concubitum: Et quosdam dęmones quos Drussios Galli nuncupant hanc assiduè immundiciam, & tentare & efficere plures asseuerant, vt hæc negare imprudentiæ videatur.

Paret ergo hoc possibile esse, quoniam etiam omnes Theologi incubos & subcubos esse concedunt: Et ad hoc adduci potest mater Merlini, quæ interrogata à Vortunigerio Rege Angliæ, quomodo virgo filium concepisset, ait. Viuit anima tua domine mi rex, quod neminem agnoui, qui in me illum generauerit, vnum autem scio, quod cum essem inter consocias nostras in thalamis nostris, apparebat mihi quidam in specie pulcherrimus iuuenis & sæpissimè amplexans strictis brachiis deosculabatur, & cum aliquantulum mecum moram feciisset subitò euanescebat, ita vt nihil ex eo viderem, multoties alloquebar eum dum secreto sederem. Cùm me diu in hunc modum frequentasset coiuit mecum sub specie hominis sæpius, atque grauidam in aluo deseruit. Tunc rex consultis Philosophis responsum habuit ab illis, quod inter lunam & terram habitant spiritus, qui partim habent naturam hominum, partim verò angelorum, & eum volunt assumunt sibi humanas figuras & cum mulieribus coëunt: & sic genitus est Merlinus, hos autẽ spiritus incubos & subcubos dæmones vocamus. Nec est dicendum quod sic geniti sint filij dæmonum qui semen non habent: Sed dæmon fit subcubus viro à quo suscipit semen, & pòst incubus mulieri in cuius matricem semen effundit, conseruans ipsum in debito & proportionato calore, quod si non faceret nulla generatio fieret. Nam dicit Auicenna quod homines longas virgas habentes, nullius vel paucæ sunt generationis, & sic geniti fuerunt gigantes, qui fuerunt viri robusti & famosi: quoniam vt doctor quidam Theologus ait, scit diabolus complexiones hominum, vt virum à quo semen suscipit, & mulierem in quam fundit, vt in cõplectione proportionatos eligat, & congruam constellationem ad bonam generationem adaptet: Quòd autem dæmones talia quæ sabbata vocant constituerint, principium

Historia matris Merlini quæ virgo filium cõcepit.

cipium nõ accepit à tempore noſtro,quoniam ab antiquo feſta dæmoniaca apud aliquos frequentata leguntur. Ait enim *Aug.de ciuit.Dei* 18.*lib.* per immundos dæmones bacchanalia ſacra vel potius ſacrilegia ſunt inſtituta, de quorum rabioſa turpitudine poſt tã multos annos ſic Senatus erubuit,vt in vrbe Romana eſſe proh.beret : Facilia ſunt igitur apud dæmones iſta fieri. Vnde ſcribitur in vita beati Bernardi,quod dæmon quidam in territorio Natenen. mulierem opprimebat ipſa inuita & renitente, quæ acceſſit ad beatum Bernardum, qui in partibus illis monaſteria viſitabat, & conquæſta eſt à dæmone eam violante,cui Bernardus tradidit baculum,& exinde non tetigit eam dæmon : ſed deridens illam quaſi cachinando à longè minabatur illi poſt diſceſſum beati Bernardi ſe maiora damna facturum. Cui beatus Bernardus plebe vocata præcepit ſub pœna excommunicationis ne eam vlterius infeſtaret,quod nec fecit,& volens ſiue nolens pręcepto beati Bernardi obediuit. Beda in hiſtoriis Britonum genitos multos ab incubis dæmonibus narrat.In lib.8.de apibus ſcribitur, incubos cum religioſis mulieribus concubuiſſe, & de quadam filia Comitis in Theuton. Albertus Pariſius in quæſtionibus quæ de raptu mulierum diſputabantur in præſentia epiſcopi Pariſien.

Tempore S.Bernardi dæmon quidã mulierem opprimebat ipſa inuita.

Admirationem habet apud aliquos intrare maleficos caueas & exire ianuis clauſis, ſed reuera non ita eſt, ſed poteſt dæmon ianuas aperire taliter vt hoc lateat eos qui per illas portas & ingrediũtur & exeunt, qui quia hoc non percipiunt, credunt ianuis clauſis intra caueas eſſe immiſſos, quod ſi ſic eſſet,eſſent duo corpora ſimul, quod impoſſibile apud Theologos dæmonibus eſſe perhibetur. Facilè eſt etiam dæmonibus vapores & exhalationes ad mediam regionem aëris portare & præſentare planetis quos ſciunt ad hæc virtutem habere,à quibus omnes impreſſiones ignitæ & aqueæ generantur Poſſunt etiam hominem detinere in ſomno per magnum tempus. Audiui ab homine quod viderat mulierem duci ad ignem quæ manum mortui hominis ſuſpenſam habebat ad collum,cum qua homines detinebat in ſomno,faciendo cum manu mortua ſignum crucis retrouerſum.

Dæmones vapores & exhalationes ad mediã regionem aëris portare poſſunt.

Mulier ad ignem ducta cũ manu mortui hominis ad collum ſuſpenſa.

Primi malefici qui artem hanc inuenerunt, & ſequentes qui ampliauerunt pactum tale cum dæmonibus habuerunt,vt dum quilibet tali ſigno determinato vteretur, vt putà ſcopam inter tibias poneret aut vnguentis certis in aliqua ſui parte vngeret,vel vaginam ſuam eodem vnguento liniret,vel aliquid tale faceret, dæmon illi adeſſet, qui quo vellet maleficus

Malefici pactũ diuerſum habẽt vt diuerſa opera agant.

ficus homo, diabolus eum portaret: aliquoties per verba vt dictum est,& herbas & lapides dæmones euocabantur:qui hos primo inuenerunt,pactum expressum habuerunt cum dæmone: qui verò post talibus vtuntur, cum dæmone pactum habent tacitum.

Sunt alij custodes pecorum, qui relicta pecora in campis aliis ad tecta venientibus ne nocte à lupis comedantur quibusdam carminibus fascinantur, & tunc dæmon ea vexat excurrendo tota nocte,quę in manè vexata multum reperiuntur, custodita tamen à lupis. Tricant etiam quandoque dæmones crines equorũ, quibus si aqua benedicta fundatur ad eos, illa nocte dæmon non accedat. Satis arbitror etiam ex Virgilio in Buccolicis, pastores veraciter alienis pecoribus obesse, & lac arte dæmonis ab eis elicere. Apud multos enim sic fieri compertum est, sicut de vino exhausto à dolio extitit suprà dictum. Satis etiam notum est, quod ex prolatione verborum in animum clauati equi, & vulnera multorũ, per carminationes sunt visa sanari,dum tamen infirmitas in equis vel in hominibus tanta non sit quod extra vim virtutis naturalis processerit,quia non potest tunc carminibus curari. Nam hoc facere esset miraculum, quod dæmon facere non potest, nec quouis modo sanare, nisi applicando vires naturales,vel disgregando vel reprimendo nociua,ideo quando læsio est vltra vires naturæ,non potest dæmon talibus subuenire,sicut equus si os tibiæ fractum habeat, quia medelam non habet, dæmon illud consolidare non potest, quod de homine vel boue faceret:& est eiusdem rationis de morsu serpẽtis vel canis rabidi, carminationibus, dum vltra modum læsus ille non fuerit, sanari. Quod mures,columbi & aues expellantur à suis habitationibus exemplum tradit Erito de quo supra dictum est, & Lucanus in 6. prosequitur amplè,& nos diebus nostris de cuniculis & coruis fieri vidimus & columbis. De ductu tempestatis & fulgurum satis narratur in libro de apibus circa finem: de pueris acceptis à lateribus matrum: de vino extracto à caueis: de exeuntibus per caminum, & intrantibus domos ianuis clausis, patet ex prædictis:de his qui diuersis modis res amissas inueniunt, satis est superius tactum: de his qui curant morbos, sicut de carminationibus est dicendum: de his etiam dictum est quæ sacra Ecclesiæ vel mortuam manum maleficiis addunt. Frater Petrus de Bercorio in libro de mirabilibus mundi, dicit quod aliqui vendunt ventum nautis in pixide, à qua aperto foramine ventus validus exit: Nam diaboli concitant aërem, cuius opere nauigat quo vult nauigare

Dæmones quãdoque crines equorũ tricant.

Aliqui vẽdũt nautis ventum in pixide.

gare nauta, ſed communiter antequam ad portum veniat ſua nauis, mergitur vndis æquoris, concaſſata, & nauigantes pereunt. Satis dictum eſt, de quodam qui in ciuitate Cathalanenſi inuiſibilis erat, quod vt quidem perhibent, virtute quorundam lapidum fieri poteſt: maiori ratione virtute dæmonis creditur hoc poſſibile fieri.

De transformatis nunc libet eloqui. Dicit ſupradictus magiſter Petrus de Bercorio in allegato libro, quod Nabuchodonoſor realiter tempore ſuæ pœnitentiæ verſus eſt quantum ad corpus in figuram beſtialem, & ita dicit de quibuſdam conuerſis in lupos, quos quidam galones, alij berones vocant, & quamuis Deus formam hominis ex occulta cauſa nobis in formam alterius ſpeciei poſſit mutare, dæmon tamen hoc facere non poteſt, vt tradit Auguſt. 18. *de ciuitate Dei*. Sed gratia amplioris doctrinæ quæritur quid cenſendum eſt de iis, qui apud Arcades tranſnatando fluuium mutabãtur in lupos. Demenetus etiam mutatus legitur fuiſſe, & quia carnes humanas non comedit poſt 9. annos rediit ad figuram quam prius habuit humanam. Apuleius fatetur in libro de aſino aureo, ſe fuiſſe mutatum in equum, intelligentia remanente humana, annonam inter alios equos portaſſe militibus: ſic narrat Auguſt. vbi ſupra, quod in Italia mulieres ſtabulariæ dato veneno homines in iumenta mutabant. Circes famoſiſſima ſocios Vlicis mutauit in beſtias. Socij Diomedis mutati leguntur in aues, quæ græcigenis dum ad templum veniunt blãdiri videntur? Troianos verò vnguibus infeſtare conabãtur. Simile ferè ſcribitur in libro de apibus circa finem, quod in diebus Alberti magni in Brabancia fuit puella quam iuuenis quidam volebat habere vxorem, ſed pater nolebat, pauco poſt tempore infirmata puella mortua quaſi viſa à parentibus plangitur: eo die ambulans iuuenis, qui eam cupiebat, extra villam, audiuit vocem plangentis filiæ: ad quam diuertẽs, dum eam inueniſſet, admiratus ait; quomodo tu quæ mortua dicebaris huc veniſti? cui puella ait, homo quidam qui præcedit huc me adduxit; tunc iuuenis filiam accepit & abſcondit in ſua domo ſecretè, venítque ad domum patris filiæ parantis exequias eius, cui iuuenis ait, Vis domine mihi filiam tuam quam quæſiui dare in vxorem mihi? cui triſtis pater ait, nunquid tu Deus es, vt filiam meam defunctam ſuſcites? Tunc iuuene inſtanter quærente illam ſibi dari, pater firmato pacto conceſſit eam, ille tunc pannum quo putabatur filia mortua tegi eleuauit, & apparuit hic horrendum ſimulacrum quaſi lignum putridum pelle tenui circunductum, quo viſo iuuenis

Demenetus in lupũ mutatus, & poſt nouẽ annos rediit ad ſuã priſtinã figuram.

Hiſtoria mirabilis de puella mortua, quaſi viſa à parentibus.

ad

ad filiam pergens eam ſanam ad patrem duxit, cui in matrimonio copulatur, & vixit vterque ad tempora authoris de Apibus qui iſta enarrat.

In confinio Flandriæ, filia vna infirmitate nimis oppreſſa ab omnibus eſt exiſtimata defuncta, ſed antequam ſepelienda portaretur ad terram, inuenit eam frater eius viuam extra domum inter arundinetam, quam in ſua domo clàm depoſuit, venítque ad domum patris, & ſimulacrum quod credebant defunctam filiam, in fruſtra gladio mediante diuiſit, cunctis ſtupentibus, eo quòd ad corpus ſororis tam ſeuerus eſſet, quibus reſpondit, non eſt hoc corpus ſororis meæ: poſt pergens ad propriam domum, ſororem ſuam ad eius patrem viuam ſanámque reduxit, & vſque ad tempora huius authoris de Apibus vt ipſe ait, qui Albertum Magnum quomodo ſic dæmon ludificare poſſit interrogat: ſed Albertus quaſi diſſimulans nihil voluit definire. Hiſtoria ſtupenda de filia mortua credita.

Conformiter Auguſt. exponit de his qui in equos in Italia mutari videbantur, & de his qui apud Archades mutati aſſeruntur in lupos: De ſociis Vlicis quos Circes in beſtias vertit, qui omnes tales alicubi diabolica arte abſcondi tenebantur, & aliunde lupos, equos vel beſtias aliàs dæmon adducebat, in quos credebant ſimplices gentes ſupradictos eſſe conuerſos, & ipſi etiam ex turbata ſua phantaſia ſe lupos vel alias beſtias eſſe æſtimabant: quoniam Apuleius in libro de aſino aureo ſcribit, ſe veneno ſumpto fuiſſe per aliquot dies conuerſum in equum, mente ſemper in eo vigente humana. Et ibidem narrat Auguſt. de Preſtãcio, qui ſuum patrem plus ſolito per plures dies dormiſſe teſtatur, & cum fuiſſet euigilatus, dixit ſe factum equum & annonam portaſſe inter alios, & equus inter alios de nouo repertus annonam ferens militibus cum aliis quem ſe præſtantius credebat eſſe, qui tamen iacebat in ſua domo, ſopitus extenſo corpore totus. De auibus autem in quas Diomedis gentes creduntur eſſe mutatæ, dicit idem ſanctus Auguſtinus, quod potuit dæmon, ex quo gentes ille ſubitò diſparuerunt ab aliqua terra vbi aues illæ abundant, eas in magno numero adducere, & quia ſocij Diomedis nunquam comparuerunt vltra, & aues inſolitæ de nouo venerũt, creditum fuit eos in illas volucres fuiſſe mutatos, quas vt græcigenis blandirentur, & troianas perſequerentur ipſe dæmon dictin animabat. Dæmõ intrat corpus lupi, & ideirco plurima mala perpetrat.

De lupis verò quos vt dictũ eſt berones ſiue galones vulgus vocat, videtur eſſe dicendum, quod dæmon homines illos quos mutari in lupos aſſerunt, multi alicubi ſecretò retinent abſcon

abſconſos, & intrans corpus lupi alicuius, eum educit à ſiluis quem per villas & agros diſcurrere cogit,& mala plurima facit, occidit homines, pueros comedit, pecora deuorat & fugat, & plurimos homines terret, nec mirum ſi terreat, quoniam duo maligni & crudeles ſimul ad malum operandum ſunt coniuncti in vnum, quorum alter ſolus per ſe timeretur, multo magis cum duo ſunt, lupus ſcilicet & dæmon, in ſimul adunati videntur eſſe timendi.

Hiſtoria de homine cuius fama erat verti in lupum.

Legi tamen in hiſtoriis, quod cum quædam mulier in partibus Lothoringiæ caput ſui mariti lauaret,de quo fama erat quod quibuſdam temporibus verteretur in lupum, brachium cum manu pueri quem comediſſe credebatur in vaſe vbi aqua erat qua abluebatur, ſua hoc vidente muliere, euomit, quod ego credo phantaſticè fuiſſe monſtratum dæmone operante: quoniam non videtur poſſibile, quod poſſet homo manum & brachium ſimul alicuius pueri quantuncunque parui ſine ſuffocatione poſſe per os euomere. Tamen magiſter Petrus de Bercorio qui fuit homo magnæ ſcientiæ & expertus in mundi mirabilibus, multum aſſerit poſſibile quantum ad corpus hominem mutari in lupum realiter,figura humana dimiſſa & lupina aſſumpta: magis tamen arbitror Auguſtino credendum: quoniam in prædictis legis hiſtoriis quod cum lupus quidam per campos inter pecora diſcurreret in quem dicebatur homo quidam eſſe,referente fama mutatus, is idem homo cum diſcurreret lupus inter oues in agris, in dumo quodam abſconſus, in extaſi poſitus, eſt inuentus, qui conſonat ſententiæ Auguſt iuſta prædicta: nam Iphigenia Agamemnonis filia, quæ mutata eſſe credebatur in cernam, poſt aliquod tempus de occulto venit in manifeſtum, ex quo aſſerit Auguſt. quod cerua ſuppoſita fuit vbi Iphigenia eſſe ſolebat, ſublata filia ab intuentium oculorum aſpectu.

Dæmon Eccleſiæ Sacramenta nititur eneruare.

De his autem qui Corpus Chriſti in Sacramento ad maleficia applicare perniciter comperti ſunt. Vbi dæmon Eccleſiæ Sacraméta & fidei Catholicæ robur nititur eneruare. Quemadmodum de illo qui in Francia Corpus Domini communicabat buffonibus,quos in arca nutriebat,& ſecretas Miſſas lupo, capráque præſentibus per ſuperſtitioſum Sacerdotem dici faciebat, vbi ipſe ſub fictione Papæ, vel Regis vel Principis alicuius aſſiſtebat, non ſunt toleranda ſuper terram ſua maleficia, quoniam qui talem illatam Deo & Sacramento digniſſimo iniuriam vlciſci non properat,diuinæ legis præuaricator,teſtante ſcriptura creditur, quia tacet.

Quamuis de incubo *Auicennæ fen.* 50. *lib.* 3. deincubo dicat,

eat, quod incubus est ægritudo, in qua homo sentit cum in somnum ingreditur phantasma graue super se cadere,& comprimit ipsum, & angustat eius spiritus, & intrinsecantur vox ipsius & motus eius, & fortasse suffocatur propter pororum opilationes: & cum ab ipso separatur, excitat ipsum subitò & est anteceſſor vnius trium ægritudinum,aut apoplexiæ,aut epilepsiæ, aut maniæ: differunt hæ infirmitates,quia mania est infectio anterioris cellulæ capitis cum priuatione imaginationis: amentia est infectio mediæ cellulæ capitis cum priuatione rationis:apoplexia verò est omniũ ventriculorum cerebri opilantia cũ priuatione rationis & indiminutione sensus & motus:epilepsia autem est non omniũ sed principalium ventriculorum cerebri impeditiua.vnde quod parum ad se inuicem differũt hæ quatuor passiones,videlicet amẽtia,mania, apoplexia, & epylepsia: nam & omnes vno verbo communi clauduntur, appellatione videlicet frenesis,quia patientes dicuntur frenetici. De remedio singulari quære apud bonos & probatos physicos medicinam:eius verò causa secundum philosos: est vapor materiarum grossarum sanguinearum aut phlegmaticarum aùt melencolicarum eleuatus ad cerebrum subito,ex quo patet quod in cerebro est huiusmodi compressio non in pectore vt quidam imaginantur:& quamuis verum dicat Auicenna & cum eo medici cæteri plures:tamen Guill. Paris.hoc asserit ab incubo dæmone quandoque cor hominis supprimente procedere, idcirco dicit se aqua benedicta dum ad somnum vadit aspergere,signo crucis munire,orationibus se vallare, & bono Angelo defensori suo, ne incubo dæmone percussus,mortis iaculo repentè feriatur.

Opinio Auicennæ circa incubos.

Quid sit mania.

Quid sit amentia.

Quid apoplexia.

CAPVT XII.

Distinctio artium magicarum in varias species.

DE distinctione harum artium magicarum, quæ vt Vincentius in speculo doctrinali dicit, inter artes liberales ponendæ non sunt, quia earum diabolus principium est. Beraldus Odonis in 2. sentent. ad longum scribit, & ex scripturis multis recitat veritatem, dicens quod experientia nos docet, & ex multis passibus sacræ Scripturæ instruimur, quod 30. sunt modi artium magicarum quos dæmon inuenit, quarum modi sic distinguuntur:quia omnis ars magica aut ordinatur ad solam notitiam vel ad efficaciam, & hoc secundo modo dicitur. 9. modi quia aliquæ sunt artes quæ vtuntur

Triginta sunt modi artium magicarium.

ſolo viſu, aliquæ vtuntur verbo, aliquæ ſcripto, aliquæ nodo, aliquæ veneno, aliquæ ſacrificio, aliquæ caractere, aliquæ imagine, aliquæ phantaſia. Ars magica quæ vtitur ſolo viſu dicitur faſcinatio, & qui vtitur illa, dicitur faſcinarius. De hac arte dicit Algazel in primo methaphyſicæ ſuæ quod poteſt fieri naturaliter, cuius veritas dicetur in ſequẽtibus. Ars verò quę vtitur verbo vocatur incantatio, de qua Pſalm. Aſpidis ſurdæ, quæ non exaudiet vocem incantantium vt venefici incantantis ſapienter. De incantatione loquitur Auguſt. & habetur in decreto 26. q. 5. nec mirum, quidam magi nullo veneno, ſed ſola violentia carminum inficiunt hominem. Plinius & Lucanus expreſſè loquuntur. Ars verò vtens ſcripto vocatur breuiaria, quando breue ſcriptum ponitur in collo mulieris vel inter mamillas mulieris, vel alibi ſuper hominem, ex quo ſopitur homo per longum tempus, vt euigilari non poſſit, niſi breue immoueatur, & aliquotiens dum nudus homo tangitur tali breui, non poteſt ille mori donec breue comburatur. Ars vtens nodo vocatur ligatura, & eſt modus alicuius ligationis impediens profectum eius contra quem fit, & vbi ligatus nodus ponitur in aliqua domo nihil in ea venit ad profectum, ſed omnia decreſcunt & conſumuntur: per modum etiam fili vel cordulæ trahunt mulieres ad amorem alicuius cui obediunt ad venereos actus, vnde Lucanus in 6.

Traxerunt forti magici vertigine fili.

Ars verò vtens veneno non ad intoxicationem ſed mutationem effigiei humanæ vocatur veneficium, de qua loquitur Auguſt. 18. *de ciuit. Dei*, vbi introduxit eos qui transformati fuerunt in lupos, in volucres, & in equos, de quibus dictum eſt ſupra. In arte verò vtenti ſacrificio expreſſius apparet cultus dæmonum de quo loquitur Auguſt. *de ciuit. lib. ſupradicto*, vbi ponit quod apud Archades, ij qui comedebant de ſacrificio lithei mutati ſunt in lupos. Ars verò vtens caractere vocatur caracteria: ſicut cum aliqui malefici proiiciunt plumbum liquidum in aquam frigidam, & iudicant & faciunt ſua maleficia ex inſpectione figuræ quæ reſultat in plumbo, vel etiam ex impreſſione quorundam caracterum qui quandoque apparent in leberibus vel patellis æreis de quibus loquitur Greg. Turonen. in ſuis chronicis. Ars verò vtens imagine vocatur imaginaria, quando ad ſimilitudinem alicuius fit imago de cera vel de lapide, ſiue de metallo aliquo: deinde baptizatur & imponitur ei nomen alicuius cui vult maleficus aliquis homo noeere: & iſta imagine vtuntur hodię multi

Faſcinatio.

Incãtatio.

Breuiaria.

Ligatura.

Veneficũ.

Caracteria.

Imaginaria.

multi malefici contra eos quos odio habent. Alij habẽt mandragoras figuratas ad modum viri, & quandoque mulieris, & eas tenent, quasi si reliquię sanctorum essent in loco honesto, superstitiosè vtuntur illis, ex quo multifariè decipiuntur à dæmone & sperant arte sua diuites fieri, & pauperes efficiuntur, & miserabili fine sua tempora claudunt. Mandragora.

Sed vnde procedat figura mandragorę similis humanę figurę: dubitant quidã, ad quorum dubitationem soluendam sciendum, quod sicut dicitur in libro qui dicitur circa instans. Mandragora est herba ferens poma limonibus similia, radix eius grossa est, & in terra profundè affixa, certo tempore cum vanga eradicatur & adaptatur ad conformem figuram viri vel mulieris per omnia membra etiam genitalia, & cum subtili ferro eriguntur tenues portiones quasi pili à capite, supercilijs, palpebris, asselis & pudibundis, & iterum radix sic figurata plantatur in terra, quæ cum fertilis, corticem tenuem per totum sui producit: & tunc euellitur à terra, purgatur & abluitur & ad fascinandum reseruatur in arca: & sic mandragora artificialis est non naturalis, quantum saltem ad figuram.

Ars verò vtens phantasmate & similitudine rei, vocatur præstigium, vbi dæmon aspectui, auditui vel sensui interiori se ingerit ad futura reuelanda, & ille qui hoc vtitur, præstigiosus vocatur. Et ad istam speciem maleficij omnes aliæ nouem reducuntur: idcirco communi nomine maleficium nominatur & vtentes communi vocabulo malefici dicuntur: eo quod ad maleficiendum diabolus eos per illas artes inducit. Si verò ars sit ordinata ad scientiã hoc fit dupliciter: vel quia talis petit scientiam à dæmonibus mediatè vel immediatè: si immediatè hoc potest fieri septem modis: quatuor manifestis & tribus occultis. Si manifestis: aut per disciplinam, & sic vocatur ars notoria, quæ ordinatur ad sciendum omnes scientias per quædam signa & figuras, quæ ad hoc vim vel efficaciam ex se non habuit sed à dæmone. Aliquando quæritur scientia per cultum & vocatur ariola: & inde dicuntur arioli. Vnde ariola est cultus idolorum, & arioli idolorum cultores dicuntur, & ista ars fuit prima & maior omnium: tales quærunt responsa à dæmonibus, quod antiquitus fieri consuetum est per idolatriã, cuius inuentor dicitur fuisse Nemrothin secunda ętate qui cogebat homines adorare ignem. Alij dicunt quod Ninus qui imaginem patris sui Beli fecit adorari, vt Ysidorus dicit quod apud Græcos primus idololatra fuit Promoteus, qui simulacrum hominis de luto finxit: Iudæi tamen dicunt quod Ismaël primum simulacrum de luto composuit, & cessauit

Præstigiũ.

Scientia à dæmonibus.

Ars notoria.

Ariola.

Negromãtia. idolatria pro maiori parte in 6. ætate. Aliquando totalis scientia habetur per pactum, & tunc dicitur negromantia à νεκρὸς quod est mors, & μαντεία quod est diuinatio, quia fit per pactum cum dæmone, obligando animam ad mortem, in cuius signum habent sanguinem mortui quando volunt operari, & ideò principiũ illius artis est, & incipit mors animæ: aliquando fit per coniunctum quando dæmon est familiaris alicui quem tamen non possidet: & ista ars dicitur phitonica, à qua dicta est mulier phitonissa de qua habetur. 1. *Regum* 27. c. quæ

Phitonica. videtur suscitasse Samuelem: vtrum autem verè fuerit suscitatus vel fuerit spiritus malignus, Dei iudicio relinquatur. Si autem petatur scientia à dæmonibus occultè, hoc potest fieri tripliciter: vno modo per instinctum vigilando, & sic vocatur diuinatio, alio modo per instinctum somniando, & sic vocatur somnium: alio modo per instinctum in raptu, & sic contingit in energumenis & lunaticis, qui rapiuntur & addiscunt multa à diabolo, & sic sunt 16. species, 9. ordinatæ ad efficentiam vel efficaciam, & septem ad scientiam. Aliquando autem mediatè operatur hæc ars, & hoc tripliciter, quia vel talia signa sunt naturalia, vel artificialia, vel casualia: si naturalia, hoc contingit quinque modis secundum quinque scientias fundatas super quinque signa. Quarum prima dicitur Mathesis, de qua dicitur,

Scire facit mathesis, sed diuinare mathesis.

Et per hanc artem quis diuinationes facit in astris, & est ars vocata astrimantia, à qua dicuntur astrimantici, & apud aliquos dicuntur geomantici, & sunt diuinatores de vita hominum & de natiuitate: & alio nomine dicuntur fatidici, hi enim coniunctionem quærunt per astra alio modo quàm per signa naturalia quod de se non esset malum, immò est scientia vtilis multum benè iudicantibus, vt Albertus ait lib. de mineralibus, sed illæ scientiæ quæ de astris habentur malas

Horiſpicium. superstitiones adicunt, quod est diuina lege prohibitum. Secunda est horiſpicium vel horoſtopium, hoc est inſpectio horarum, non quod tales respiciant horam natiuitatis sed horam & punctum negotiorum suorum: puta quando volunt ire ad

Chiromãtia. mercationes vel peregrinationes vel transire mare. Sed tertia est chiromantia quæ est diuinatio facta in manibus secundum lineationem & disposition em manuũ, & iste tertius mo-

Ornimancia. dus apud multos adhuc viget. Quarta est ornimantia quæ est diuinatio facta in cantu gallinarum, ornix enim Græcè, est gallina latinè. Quinta est armonantia, & est diuinatio in armo vel spatula bestiarum, & ista maximè vtuntur homines

bellico

bellicosi, vt Geraldus Odonis ait. Sed signa artificialia sunt alia quinque, scilicet diuinatio facta in terra quæ vocatur geomantia, quæ est quando per figuras factas in terra fit diuinatio. In aquam idromantia, In aëre aerimantia, In igne piromancia, si in alia re fiat diuinatio vocatur sortilegium, quod apud vulgares est nomen commune, sicut maleficium. Sed signa casualia sunt scilicet auspicium quod est diuinatio in volatu auium, augurium diuinatio ex garritu auium, de hoc augurio audiui tempore quo armigeræ gentes de villa ad villam discurrerent in Francia loquentem quendam & dicentem, quod sæpè contingebat aues quas picas vocamus præcedere & pronunciare aduentum gentium armorum in villis ad quas erant gentes illę venturæ, ex quo incolæ villæ vtensilia à domibus ad fortalicia asportabant, ne à prædonibus caperentur. Vidi ego in Bituria in villa quam Glosis superiores vocant, picam garrientem modo dissueto feriendo terram, & trahendo caudam super humum per saltus incompositos, ex cuius aspectu dixit quidam quod illo die gentes armorum venturæ essent ad villam, cuius dicta ego cum pluribus aliis despeximus, tamen circa finem illius diei insperatæ armigeræ gentes ad prædictam villam venerunt, quæ damna multa pluribus intulerunt. Vtrum aues ille à bono spiritu ductæ aduentum prædantium armigerorum vt caueret populus annuntiarent, vel maligni spiritus in deceptionem simplicium aues illas impellerent ad sic garriendum sapientum iudicio pro præsenti remitto, sed veraciter narro quæ vidi. Alia est scientia de occursu hominum siue bestiarum qui proprium nomen habere non inuenitur. Alia est scientia quæ dicitur oraculum, quod fit in verbo, quando scilicet aliquis audit aliquod verbum quod interpretatur ad aliud, ad quod ex intentione dicentis non fuit prolatum, siue ad bonum, siue ad malum. Quod aliquis ex verbo aliquo nititur diuinando prænunciare & hoc prænunciatum dicitur omen, & de istis superstitionibus dicitur ab August. *in 2. doctrina christiana*, quòd ad pacta cum dæmonibus inita, pertinent millia obseruationum genera, putà si membrum aliquod insilierit, si cunctis ambulantibus amicis lapis aut canis aut puer medius interuenerit, limen calcare, cum antè domum suam aliquis transit, redire ad lectum, si quis dum se calciat sternutauerit, redire ad domum, si procidens offenderit, cùm vestis à forcipibus roditur plus timere superstitionē mali futuri quàm præsens damnum dolere: omnium istorum & plurium aliorum, diabolus inuentor fuit, & sic patent triginta modi magicæ artis, quos ex dictis

Geomãcia
Idromãcia
Aërimãcia
Piromãcia
Sortilegiũ
Auspiciũ.
Auguriũ de pica.

De Occursu Oraculum.

Diabolus inuẽtor 30 modorum magicæ artis.

dictis ſancti Thomæ in 2.2. & Geraldi Odonis *in* 2. *ſent. di.* 9. & 10. elicui, & breuiter hic inſerui.

CAPVT XIII.

Vnde magicæ artes vim & poteſtatem habeant.

NVnc reſtat videre vtrum effectus modorum magicæ artis vim & efficaciam à natura aſtrorum, vel rerum quibus vtuntur magici, ſiue à dæmonibus accipiant. Et primo videndum eſt de opinione Arabum Philoſophorum: ſecundo de opinione ſanctorum doctorum Catholicorum, Auicennæ, Algazelis, Alpharabij & multorum Arabum philoſophorum fuit, quod prædictæ artes magicæ efficaciam habẽt non à dæmonibus ſed à naturalibus cauſis & hoc introducit Algazel. 5. Metaphyſicæ ſuæ, vbi dicit quod artes magicæ cauſas habent naturales, ex quibus vera ſcientia magica ſcientiæ nomen habet. Vltra dicit quod poſſibile eſt per naturam facere miracula, quia anima humana poteſt mutare materiam per ſe & tranſmutare Yle mundi, hoc eſt materiam elementorum. Et hoc ipſe probat tripliciter. Primo ſic; quæcunque ſunt cauſæ eiuſdem rationis, anima cæli & anima hominis, ſunt eiuſdem rationis quantum ad ſubſtantiam, quia vtrobique eſt appellatiua, motiua, & intellectiua, & anima cæli agit in Yle mundi materiam elementorum, calefaciendo, frigefaciendo & multipliciter traſmutando, ergo anima humana poteſt eadem ratione Yle mundi multipliciter tranſmutare.

Artes Magicæ à naturalibus cauſis procedunt.

Yle quid ſit.

Secundo arguit ſic; anima humana poteſt mutare corpus proprium, ergo & alienum: concluſio probatur, quia anima alterat corpus, quia ipſum informat, vel quia ipſum mouet, non quia ipſum informat, quia informare non largitur poſſibilitatẽ alterandi, ſed largitur corpori ſuo tranſmutationem, ergo quia mouet. Item ſequeretur quod nihil poſſint tranſmutare corpus alienum, vel agere in ipſum, quod tamen eſt falſum: quia ſi corpus poteſt agere in animam, multo magis anima in corpus, ſed corpus agit in animam, quia anima mutatur per diuerſas affectiones gaudij vel doloris ſecundum præſentiam multorum corporum, ſicut corpus filij mouet animam matris ad affectionem, ergo multo fortius anima mouet corpus.

Corpus agit in animam & è contra.

Tertio arguitur ſic, non plus poteſt oculus animalis in corpus alterius animalis quàm tota anima, ſed oculus animalis inficit corpus animalis, ſcilicet, hominis vel cameli,

vt intuitus hominis malitiosi prospicit hominem in foueam & camelum, quod à multis conceditur, & in pluribus locis hoc idem legitur: ergo anima agit in Yle mundi, & confirmatur sententia Algazelis*, quod oculus mulieris menstruosæ inficit speculum, & oculus reguli inficit hominem, & sic videtur quod fascinatio quæ est vna magicarum artium est à causa naturali. Et idem probatur de incantatione sic. Nullum animal brutum potest præuidere virtutem incantationis prout est virtus substantiæ separatæ, scilicet, Angeli, vel dæmonis, sed serpens præuidet virtutem incantatorum, vt patet in psalmo, ergo virtus non est à substantia separata: probatur maior, quia nihil cadit in æstimationem animalis, nisi quod cadit in proprio sensu: minor probatur: quia serpens ante effectum incantationis præsentit vim incantatoris: ergo incantatio quæ est ars magica, habet efficaciam à causa naturali.

Oculus mulieris menstruosæ inficit speculum & hæc fiũt à causa naturali.

De anima rationali alias rationes adducunt, dicentes quod anima rationalis potest auerti à phantasmatibus & coniungi substantiis separatis, & ab illis accipere cognitionem secundum exigentiam suæ dispositionis, & cum dicit Philosophus. 3. *de Anima*, quod necesse est quemcunque intelligentem phantasmata speculari: dicunt quod verum est de communi lege, sub qua non clauditur iste modus, & fit iste ascensus animæ dictus ex triplici causa, scilicet ex feruenti studio, ex magna quiete somnij, & ex acri vexatione morbi: potest enim aliquis habere vt dicunt, tam fortem animam quod vehementer studendo de substantiis separatis traheretur supra phantasmata, & tunc contemplabitur absque phantasmatibus. Item ex quiete somnij potest tantum homo quietari à sensibilibus exterioribus, quod quietabitur etiam à sensibilibus interioribus, sic quod phantasmata non mouebunt intellectum, & tunc speculatur anima non conuertendo se ad phantasmata. Item ex acri vexatione morbi contingit quod phantasmata inferunt dolorem & tristitiam, & tunc anima conuertit se ad spiritualia, dicendo à phantasmatibus; & intelligit sine ipsis.

Necesse est quẽcũque intelligentem phantasmata speculari. Ascensus animæ ex triplici causa.

Causa autem omnium istorum generalis est, quia omnis effectus potest naturaliter tolli & vinci, ergo & effectus eius, qui est eligere mediante phantasmate: minor patet, quia causa cognitionis ad phantasmata, est dilectio animæ ad corpus, sed illa dilectio est finita in certo gradu, vltra quem potest fieri alia dilectio: ergo si anima inflammetur per dilectionem ab aliquo speculabili, tantum poterit inflammari & studere circa illud, quod huiusmodi dilectio vincet dilectionem naturalem

Omnis effectus potest naturaliter tolli & vinci.

turalem,& ſapiet eam quam habet anima ad corpus per ſomnum, etiam quia vbi ſenſus interiores & exteriores ſunt ligati, phantaſma non mouet intellectum, & tunc poteſt ſe animam auertere à phantaſmatibus, & conuertere ſe ad ſpiritualia. Aliquando contingit idem ex nimio dolore, quando corpus infirmatur grauiſſima infirmitate & magnis doloribus,quia tunc vincitur dilectio naturalis,& odio ſuperueniente auertitur anima dilectione corporis & à ſpeculatione phantaſmatum, & poteſt anima ſine phantaſmate ſpeculari. Sed quod anima ſic auerſa conjugatur ſubſtantiis ſeparatis, patet, quia ſicut ſe habet viſus ad viſibilia, ſic intellectus ad intelligibilia. Sed viſus non prohibitus videt actu omnia viſibilia: ergo intellectus non impeditus & auerſus à phantaſmatibus intelligit omnia intelligibilia:ſed ſubſtantię ſeparatæ ſunt intelligibiles, ergo eas intelligit intellectus. Sed quod anima accipiat ſcientiam à ſubſtantiis ſeparatis ſecundum exigentiam ſuæ diſpoſitionis videtur, quia ſicut ſe habet terra ad influxum cęleſtem,ſic anima ſe habet ad cælum ſubſtantiarum ſeparatarum: ſed terra ſecundum exigentiam ſuæ diſpoſitionis recipit influentiam cœleſtem,vt germinet herbam vel arborem, & ſimilia: ergo anima ſeparata à phantaſmatibus & coniuncta ſubſtantiis ſeparatis poteſt ſuſcipere de ſcientiis illarum ſecundum diſpoſitionem ſuam.

Anima accipit ſciẽtiã à ſubſtantiis ſeparatis.

Hæc autem diſpoſitio eſt duplex, vna ſecundum, intellectum,ſcilicet,ſi anima fortiter eſt imaginata de aliqua re,tũc ſcientia recipit à ſubſtantiis ſeparatis de illa re,quia diſpoſita erat ad illam: ſed ſi fiunt diſpoſita per affectum ad aliquid ad quod vehementer afficitur de illa, recipiet ſcientiam à ſubſtantiis ſeparatis, & per hæc dicunt quod aliquoties in ſomno videt homo ſomniando aliquam ſubtilem vel difficilem materiam, clarè eam intelligit, quam vigilando intelligere non potuit. Recordatur etiam anima quandoque huiuſmodi ſcientiæ vel rerum acceptarum in ſomno vel ęgritudine:quoniam dum redit anima ad ſenſus, imprimit de ſcientiis vel rebus,caracteres in phantaſmatibus,vel in ipſa phantaſia,ſicut anima prophetæ ſecundum iſtos imprimit iuxta ſuam diſpoſitionem in phantaſia illud quod accepit in ſomno vel alias, & ſic format imagines corporales ſimiles rebus præſentatis intellectui, vel phantaſiæ quantum poteſt: quod contingit dupliciter, quia aut phantaſia eſt multum fortis & anima debilis, vel è conuerſo: ſi phantaſia ſit multum fortis, & anima debilis, ſtatim phantaſia remouet illas imagines & imprimit alias & mutat ſpecies in ſpecies, & homines in arbores, vel

De ſomno in quo quãdoque anima ſcientiam intelligit.

lapidem

lapidem in equum, & talia huiuſmodi, ſicut apparet in ſomniantibus, vbi ſpecies inordinatè veniunt, & ſic modò ſomniat homo de boue, qui ſi prius bos appareat, aliquando poſtea in eodem ſomnio eſſe apparet aſinus, & ſic de aliis ſicut phantaſmata inordinatè de rebus diuerſis præſentantur phantaſiæ. Si autem anima ſit multum fortis, & phantaſia debilis, retinet tunc illas imagines, & ſic tales qui ſic retinent imagines habent gratiam interpretandi, & ſunt veri prophetæ, quam ſi non habent, egent alio interpretante, ſicut patuit de Pharaone & Ioſeph in Ægypto, & cum aliquibus iſtorum in aliqua opinione eorum videtur quodammodo Auguſt. concordari, qui dicit. 12. *ſuper Geneſim ad litteram*: anima auerti à corporibus & phantaſmatibus, & ſic auerſa intelligit iuxta modum ſubſtantiæ ſeparatæ, & de hoc ponit exemplum, quod in ciuitate de qua ipſe erat, narratur euenisſe, vbi quidam iuuenis paſſus fuit dolorem in genitalibus vſque ad mortem: & quod fuit viſus mortuus à circunſtantibus, quia non erat ei vox neque ſenſus ſiue motus, mitigato autem dolore & anima ad corpus conuerſa primum verbum quod locutus eſt dicit circunſtantibus talis iuuenis mortuus eſt, & portatus ad ſepulcrum, & illi qui portant eum ſunt modo in tali quadrimio: circunſtantes autem ignorantes de morte illius iuuenis, & mirantes vnde iſte quem credebant quaſi mortuum ſciret quæ dicebat de mortuo iuuene, miſerunt famulum ad comperiendum vtrum ſic eſſet: & comperta veritate mirati ſunt quam plurimum per quem modum iſte iuuenis ſcire potuit illa propter quod viſum eſt aliquibus quod habuit modum intelligendi ſubſtantiarum ſeparatarum.

Anima cuiuſdam habuit modū intelligendi ſubſtantiis ſeparatis.

Verum quia iſta à maiori parte doctorum Theologiæ reputantur impoſſibilia, omiſſis rationibus illorum eorum cauſa breuitatis ſtandum eſt & firmiter permanendum cum opinione ſanctorū, ſcilicet Hilarij, Auguſtini, Ambroſij, Anſelmi, ſancti Thomæ, & aliorū doctorum Catholicæ legis, ſtandum eſt etiam ſententiæ ſacrorum canonum, dicentium cum prædictis doctoribus catholicis artes magicas à dæmonibus efficaciam & vim accipere, ex quo eſt, vt per artes magicas omnia mala de quibus dictum eſt, & multa alia malefici, Deo permittente, procurent.

Opinio vera de artibus magicis.

CAPVT XIIII.

Remedio contra maleficia.

Diabolus in quibus nullā habet efficaciam.

DE remediis contra maleficia, præſupponendo quæ de eis dicta ſunt ſuperiùs, eſt menti tenendum, quod diabolus

non potest habere efficaciam artis magicæ, nisi supra hominem minus de Deo confidentem. Item nihil potest super hominem diabolicis figmentis non credentem. Primum ponit Augustin. & habetur in decreto 25. quæst. 5. c nec mirum. Secundum probatur sic: non plus sunt operatiua nec maioris efficaciæ figmenta diabolica quàm sacramenta Christi, sed Sacramenta Christi non operantur aliud vt habeant efficaciam aliquam, nisi in virtute fidei: ergo nec execrationes diabolicæ; & huius veritatis signum est, quoniam ante aduentum Christi multi erãt obsessi à dæmonibus, & nocturni lemures & phantasmata plura apparebant, quæ nunc reuelata fide & malitia dæmonum agnita, ita assiduè non apparent: quoniam ex fidei virtute & charitate ad Christum, tales deluſiones vt plurimum propulsatæ sunt: ita quòd si apud aliquos appareant, ibi error vel defectus fidei inuenitur: nam apud illos diabolicæ execrationes efficaciam habent qui credunt vel adhærent talibus execratis machinationibus diabolicis, vel dubitant & formidant in articulo fidei, vel experiri nequiter volunt, vel ex quadam admiratione seu curiositate volunt hęc maleficia tentare, siue videre, vel facientibus assistere: quæ omnia sunt periculosa in fide: Vitet ergo hæc prædicta, & firmetur in fide Christi quilibet bonus homo Christianus, abrenunciet satanæ & omnibus operibus eius, sicut in baptismo professus est, & maleficiorum versutias non timebit: notandum quod hæc fides de Domino Deo, est murus inexpugnagnabilis aduersus dæmones & maleficos eius.

Quare ante aduentum Christi multi erãt obsessi à dæmonibus.

Albertus tamen in lib. de animalibus contra fascinationes auium tradit remedia naturalia, per quæ vt ipse asserit facinati fascinationes excutiunt, quæ cuicunque placeant, mihi autem non placent: sed cum consilio decreti. 33. *quæst. prima capitulo si quis per Sortiarias* arbitror in talibus ad auxiliũ Dei recurrendũ per orationes, eleemosynas, per ieiunia & per confessionem à peccatis quoniam sic poterit auxiliante Deo liberari. Credendum enim est, quod ea quæ per substantias spirituales fiunt, per virtutem naturæ dissolui non possint, quia maior est potestas dæmonũ quàm corporum animalium, non enim est potestas sub cælo comparabilis potestati dæmonum, vt scribitur *Iob.* 41. Potest tamen dissolui maleficium factum dæmone procurante per alium maleficum qui arte dæmonis ordinis superioris vtitur, vel per bonum angelum, & per exorcismos Ecclesiæ, qui ex virtute passionis Christi efficaciam hæbent.

Contra fascinationes auiũ.

De potestate dæmonum.

Posset etiam maleficium destrui quod factum est aliquibus corporali

corporalibus rebus adhibitis, ſine quibus non fieret res illas diſſipando: ſicut aliquis redditur impotens ad actus nubiles per maleficium excitatum mediantibus acubus inter ſe foramine & cuſpide copulatis, quæ dum diſiunguntur tollitur maleficium, & ex affixo clauo in ligno fugantur aues, quo euulſo tollitur maleficium & aues fugatæ reuertuntur, & ſic de multis aliis maleficiis quæ iſto modo deſtruuntur. Sed quod maleficium factum à dæmone per vim naturæ, vt quidam aſſerunt deſtruatur, videtur irrationabiliter dictum, quamuis aliqui ex eis quæ *Thobiæ ſexto* ſcribuntur, vbi dicitur quod pars iecoris accepti à piſce carbonibus ſuppoſita fumum fecit, qui omne genus dæmoniorum extricauit, hoc idem affirmare videantur.

De fumo iecoris.

Item volunt aſtruere, quod dæmones in pœnam ſui peccati ſubiiciuntur rebus corporalibus, ex quo eſt quod per aliquas res corporales maleficia diaboli ex naturali virtute earum deſtruuntur. Verbi gratia dicunt quod homo maleficiatus & impotens ad actus coniugales, ſi cum oleribus Iouis barbam comederit, omne maleficiũ tolletur ab eo, & erit potens ad ſuam mulierem, quamuis Iouis barba quia frigida in tertio gradu ad actus muliebres magis quã vtilis videtur eſſe nociua. Aſſerunt etiam quod fel canis nigri applicatum cuilibet maleficiato tollit maleficium. Alij cum bucella panis intincta in ſanguine tracto à digito eius qui maleficiatus eſt, & comeſta ab eo, tollit, vt dicunt, maleficium. Alij oleo perfundi dicunt debere maleficiatum vt ſanetur. Dicunt quidam quod per locium tollitur omne maleficium. Multi alia multa aſſerunt vtilia ad tollendum maleficia, ſed quia in decretis 33. *q. prima* docetur ſuper talibus maleficiis ad Deum habere recurſum: nec eſt aliquis doctor famoſus qui iſta prædicta remedia probet. Veriſimile mihi videtur prædicta remedia quæ dicta ſunt ſuperſtitioſa vana & vitanda eſſe tanquam maleficia, cum dæmon per vnum maleficium deſtruat reliquum, quorum vtrunque eſt damnabile, & talibus remediis ad alia maleficia vti eſt vulnus vulneri iungere, & venenum veneno expelli tentare, & maleficium per maleficium diſſoluere, & qui hoc facit, Decidit in ſcyllam cupiens vitare caribdim. Nec eſt idem vel ſimile de fumo iecoris, quoniam vt ſolemnes doctores dicunt in illo paſſu, Angelus Raphaël dęmonem expulit ad partes ſuperioris Ægypti, quod fumus non fecit, ſed combuſtio iecoris aliquem ſenſum myſticum potuit deſignare in quo inſtruendus erat Thobias, vt doctores ibidem exponunt: Narrat Turpinus in cronica de bello Caroli Magni apud

Maleficiatus ad actus coniugales liberetur.

In maleficiis recurſus ad Deum.

Caſtra dęmonum.

apud Hiſpanos, quod Carolus Magnus aliqua caſtra repetit in Hiſpania vbi tanta erat multitudo dæmonum, quod ad ea exercitus Caroli nullo modo potuit accedere,& ſic imperuaſa remanſerunt. Leguntur etiam aliqui theſauri abſconditi in terra, quorum cuſtodes ſunt dæmones, qui perhibent ne ab aliquo deportentur, legitur de campo Marciano apud Romanos: & iſta ſic fatata nulla re naturali diſſolui poſſunt. Ad Chriſtum igitur & ad beatam viginem, & ad ſanctos, & ad preces & exorciſmos Eccleſiæ in talibus maleficiis cum ſinceritate fidei recurſum habeamus: apertè enim Ieſus Saluator noſter, qui diabolum vicit in cruce, nos ſuper omnia maleficia faciet eſſe victores. Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit per omnia ſæcula Deus benedictus, Amen.

Dæmones sũt cuſtodes theſaurorum in terra abſconditorum.

CAPVT XV.

De ſomnis & viſionibus,

SEd ſæpius contingit, vt aliqui per ſomnia de rebus futuris quærant cognitionem, pro quo ne deceptio illis contingat aliquid de ſomniis dicendũ reſtat. Sunt enim ſomniorum cauſæ quandoque interiores, quandoque verò exteriores: Interiores verò duplices, quædam ſunt per modum quaſi habitus, quando ſcilicet affectio eſt inclinata ad aliquid dum homo vigilat, & tunc phantaſia negotiatur, quandoque circa illud in dormiendo, & iſta cauſa non eſt cauſa per ſe euentus ſomniorum, ſed ſi prouiſus euentus in ſomno in tali cauſa eueniat per accidens ſe habet ad illam. Aliquando eſt cauſa interior ſe tenens ex parte corporis: nam ex interiori diſpoſitione corporis formatur motus in phantaſia correſpondens tali diſpoſitioni. Sicut homini qui habet frigidos humores in capite occurrit in ſomniis quod ſit in aqua vel in niue: & propter hoc Medici dicunt intendendum eſſe ſomniis ad cognoſcendum interiores diſpoſitiones. Legitur de quodam qui ſomniabat quod pix liquefacta fundebatur in ore eius, & cum euigilatus eſt, reperit ſe profuſum colera nigra, quam per os euomuerat & illa erat cauſa ſomnij eius. Cauſa verò extrinſeca ſomniorum duplex eſt, quædam eſt corporalis, alia ſpiritualis, corporalis inquantum imaginatio dormientis immutatur ab aëre continenti, vel ab impreſſione cæleſtis corporis, & ſic apparent dormienti aliquotiens quædam phantaſmata conformia vel diſpoſitioni aëris ſecundum quod calidus eſt, ſiccus, frigidus vel humidus, vel diſpoſitioni cœleſti, cui

Cauſæ ſõniorũ interiores.

Cauſa exterior.

cui inferiora corpora ſubiiciuntur. Quòd autem homo in ſomniis terribilia phantaſmata videat, plurimum contingit ex mala complexione ſomniantis, vel ex horrido fumo groſſi cibi, ſicut ſunt fabæ, vel olera & cibi melancolici Spiritualis quidem cauſa quandoque eſt à Deo qui miniſterio angelorum aliqua hominibus reuelat in ſomniis ſecundum illud. *Numeri* 12. Si quis fuerit inter vos propheta domini in viſione apparebo ei, vel per ſomnium loquar ad illum. Quandoque verò ex operatione dæmonum aliquæ phantaſiæ dormientibus apparent, ſicut legitur de vxore Pilati, ex quibus futura reuelauit, his cum eis habent peccata illicita. Sic ergo dicendum, quod ſi quis vtatur ſomniis ad præcognoſcendum futura ſecundum quæ ſomnia procedunt ex reuelatione diuina vel ex cauſa naturali intrinſeca, ſiue extrinſeca, quantum poteſt ſe virtus talis extendere, non erit illicita diuinatio. Si verò huiuſmodi diuinatio cauſetur ex reuelatione dæmonum cum quibus pacta habentur expreſſa, quando ad hæc reuocantur: vel tacita, quando huiuſmodi diuinatio extenditur ad quæ ſe non poteſt extendere, erit illicita diuinatio & ſuperſtitioſa, & per Eccleſiam reprobata.

Cur homo in ſomniis terribilia videat.

Diuinatio per ſõnia licita vel illicita.

Dubitatum eſt apud me ſuper ſomniationẽ, quoniam ſcio in vrbe Pictauenſi familiarem mihi probam mulierem deuotam, de fide per omnia rectè credentem, quæ pluries ſomniauit quod dentes ab ore excidebant: citò poſt aliquis amicorum eius diſcedebat ab hoc mundo. Vice quadam poſtquam de caſu dentium ſomniauit, cùm iuuenis quidam cognatus eius æger decumberet in lecto, dixit, morietur iſte iuuenis, nec euadet, quod ita euenit ſicut dixit. Nocte quadam labenti poſt tempore, per ſomnium viſum illi fuit quod magna pars dentium anteriorum ab ore eius euulſa eciderat & in craſtino mane nunciatum eſt illi quod maritus eius graui morbo repentè peruaſus eſſet: ex quo cogitauit ſomnium, memorando quod ille infirmitate abſque humano remedio mortuus eſſet, & ſicut excogitauit, ſic eſt mors ſubſecuta mariti. Cùm igitur plures ſapientes dicant quod ſomnium de caſu dentium mortem ſignificat amicorum, iuſtum & ſerioſum eſſe videtur, vt quæ ſit cauſa talium ſomniorũ, requiratur; ad quod in promptu nõ eſt reſponſio à me requirenda quandoque latens eſt apud me huiuſmodi ſomniorum cauſa. Saluo tamen ſapientũm iudicio probabiliter tenendũ videtur, quod ſi huiuſmodi ſomniorũ finis vel circunſtantia euentus vtilis: & catholica eueniat, à Deo tale ſomnium euenire, quod de prædicta muliere eueniſſe videtur, quoniam agnita infirmitate

Somnium de caſu dentium quid ſignificet.

mariti

mariti ſollicitè confeſſorem mandauit, & de cõfeſſione maritum admonuit,& ſuę domui prudenter conſuluit,& ſomnium à Deo gratias agendo æſtimabat humiliter eſſe. Si verò finis talium ſomniorum ſuperſtitioſus ſit, vel ei aliquid annexum quod in malum vergat exemplum, vel per hoc ille qui ſomniat in errorem mentis vel elationem veniat,vel aliàs circunſtantia aliqua vitioſa proueniat, quia finis vt Ambroſ. ait nomen imponit, à malo ſpiritu videtur tale ſomniũ proceſſiſſe.

Prudentia circa ſomnia.

Prudenter tamen & cautè homo ſe debet habere circa talia ſomnia, nec nimis inſiſtere debet, quia cum à bono vel à malo ſpiritu procedere poſſint, diſcernere à quo procedant à Deo eſt, non ab homine. Vnde magiſter Io. Iarſonis Cancellarius Pariſien. in noſtra Domina, in tractatu quem fecit de veris reuelationibus, dicit quod non eſt humanitus regula generalis, vel ars dabilis, ad diſcernendum ſemper & infalibiliter quæ verę ſunt,& quæ falsę aut illuſorię ſunt reuelationes. Tunc enim de prophetiis non haberetur fides, ſed euidentiæ certitudo.Tenendum eſt igitur medium cum Apoſtolo Ioanne, vt nõ credamus omni ſpiritui,ſed probemus ſpiritus ſi ex Deo ſunt, & quod bonum eſt teneamus. Sunt enim aliqui qui per ſuperbiam,curioſitatem,& vanam laudem,atq; præſumptionem ſanctitatis cupidi ſunt ſic habere reuelationes inſolitas, & ij ſe dignos reputant habere reuelationes & gloriabundi delectãtur in talibus:tales reuera merentur illudi à dæmonibus,quia humilitatem non habent in animo,quæ eſt ſaluberrimum conſilium contra illuſiones dæmonis: ille igitur cui tales reuelationes fiunt,redeat ad humilitatem, timeat ne propter enormitatem peccatorum ſuorum detur in reprobum ſenſum, reputet ſe indignum vltra alios reuelationes habere,& nihil plus cæteris habere meriti apud Deũ:tunc ſi à diabolo ſint ex huiuſmodi humilitate, euaneſcent omnia talia machinamenta, vel ſi velit Deus quòd talibus illuſionibus exerceatur,non eum deiicient à ſuo ſano propoſito, dum tamen ſemper recurrat ad humilitatem. Si verò tales reuelationes à Deo ſint per humilitatem,magis præparabitur locus ad ſuſceptionem earum, vt mereatur ille qui ad humilitatem confugit audire:Amicè aſcende ſuperius,quia quanto in loco inferiori recumbit per humilitatem,tanto alicuius aſcendere meretur per illuſtrationem diuinæ reuelationis:& iſtam viam humilitatis in ſuis reuelationibus tenuerunt Moyſes, Ieremias,Ioan.Baptiſta,& Apoſtolus Paulus:Debent etiam illi cui tales reuelationes offeruntur, conſilium quærere à viris prudentibus & doctis, quorum conſilio acquieſcant abſque pertinaci

Humilitas eſt remediũ contra reuelationes ſomniorum.

Cui reuelationes fiunt, conſiliũ quærat & ſe humiliet.

tinacitate, quoniam pertinacibus qui de se nimis sperant & ambulant in mirabilibus, supra se visum est quandoque, quòd maiori videbantur Deum timere deuotione quàm cæteri, & colere: plus ieiunare, plus in essentia stare orationibus insistentes, eleemosynas dare, nunquam turpia verba dicere, prædicationes cupidè auscultare, & tamen quia in corde eorum non erat humilitas, suggerente diabolo superba & vana opinione ducebantur, vt crederent se digniores cæteris, & æstimarent ex meritis reuelationes sibi ostēdi debere à Domino, ex quo cum reuelationes quas à Deo prætendebant non obtinerent, impellente diabolo in desperationem auxilij diuini prolapsi; ita vt quidam maniaci dementes facti sint, quidam verò seipsos suspenderint, aut merserint in flumine, & miserabiliter finem vitæ terminauerint: humilitas igitur & donum consilij in talibus reuelationibus factis vel fieri speratis, maximè debent adhiberi: quatuor præterea conditiones aspiciendæ sunt ad hoc vt sciatur an reuelationes quæ aliquando offeruntur à bono angelo sint, siue malo.

Suggerēte diabolo credunt se digniores cæteris.

Prima conditio est, quod angelus, siue propheta, diuina inspiratione prophetans, aliquid futurum denunciat quod veraciter non eueniat in sensum, quem ipse vel Spiritus sanctus intendebat, sed reuelatio dæmonum semper fallax est, nam ipsi fallaces sunt, & falluntur, & accipitur hæc conditio in Deuter. 16. cum dicitur, si tacita cogitatione responderis quomodo possum intelligere verbum quod locutus est Dominus, & sequitur responsio: hoc habebis signum, quod in nomine Domini propheta ille prædixerit non eueniit. hoc Dominus non locutus est, sed per timorem animi sui propheta confixit.

Quatuor conditiones in reuelationibus.

Secunda conditio, si illud quod angelus vel propheta prædixit, nō eo modo quo vocaliter proferebatur eueniat priùs, super hoc reuelationem à Spiritu sancto recipiet de prophetia aut reuelatione, quomodo sit intelligenda, vel conditionaliter vel mysticè, vel litteraliter, & sic factum est in Iona prædicente destructionem Niniuitarum, & in Isaia prædicente mortem Ezechiæ, aliter debuisset secundum legem lapidari. Deuteron. 16. scriptam.

Tertia conditio nihil boni moribus aut fidei contrarium, sancti angeli aut sancti prophetæ præcipiunt aut prædicant, non sic est de dæmonibus, quorum signa dicuntur signa mendacij, quia ad mendacium credendum inducunt, & hæc conditio accipitur ex Deuteron. 16.

Quarta conditio est, quod reuelatio angelica, siue prophetica

tica ſuper aliquo, quod bonis moribus obuiaret, niſi diuina interueniret iuſſio, ſiue diſpenſatio quæ totaliter circunſtantionata eſt, aut eſſe debet, quod de ea reuelatione accipiẽti, vel eius pro quibus fit reuelatio, dubitare non liceat, & clarè cognoſcatur huiuſmodi reuelatio à Deo eſſe, quod donum diſcretionis facit: nam agit vt ſapore quodam intimo & illuminatione quadam experimẽtali, homo ſentiat differentias inter reuelationes veras & illuſiones diabolicas, & hoc beatus Bernardus dicit de ſeipſo: ſentiebat enim quodam interno afflatu quando ad faciendum miracula diuina virtus aderat: & Chriſtus in Euangelio dicit, dum ſanata eſt mulier ex contactu fimbrię veſtimenti eius ſe fuiſſe, virtutem ex illo exiiſſe. Sic igitur de ſomniis non eſt leuiter iudicandum, ſed vtendum eſt diſcretione cum humilitate & conſilio iuſtorum, & hæc de ſomniis pauca ſufficiant.

De ſomnis non eſt leuiter iudicandum.

CAPVT XVI.

De grauitate criminis maleficorum.

SEquitur nunc videre de grauitate & magnitudine peccati, quod committunt malefici & ſortilegi, qui dæmonis arte & verſutia prædicta mala & plurima alia operantur. Vt ſciatur quàm deteſtabilis & enormis ſit eorum vita, & quantum fugienda ſit eorum conuerſatio & vitanda, conſortia immo & periculoſa eorum colloquia, quoniam peſtiferè intoxicationes à dæmone intoxicante venenum contagioſum & longè latè euomunt, quo cæteri plures fauciati pereunt, quia abiſſus abiſſum inuocat in voce cataractarum dæmonis. Et hæc primo ex dictis Bonauenturæ in *2. ſentent. diſtinct.* 33. in exponendo litteram, quæ ponit modos & qualitates quibus peccata aggrauantur. Et primò aggrauatur peccatum ex cauſalitate, & ſic peccatũ diaboli fuit graue, quia fuit cauſa omnium aliorum. Secundo dicitur grauari peccatum ratione generalitatis, ſicut fuit peccatum Adæ, quod eſt generale omnibus ſucceſſoribus. Tertio ratione enormitatis ſicut peccatum Iudæ. Quarto ratione ingratitudinis, ſicut eſt peccatum eius qui magna beneficia à Deo ſuſcepit, quia qui ingratus eſt magis peccat. Quinto ratione maioris periculi ſicut peccatum ignorantiæ. Sexto ratione maioris adhæſionis & firmitatis, & ſic eſt peccatum auaritiæ quod creſcit in ſenibus, vbi alia diminuuntur: Septimo ratione maioris pronitatis vt luxuria. Octauo ratione importunitatis, ſicut eſt ſuperbia quæ oritur

Conuerſatio maleficorum & ſortilegũ eſt vitãda.

S. Bonauẽtura exponit modos & qualitates quibus peccata aggrauantur.

ex

ex benefactis. Nono ratione impugnationis maioris,vt peccatum in Spiritum ſanctum. Decimo ratione maioris facilitatis, vt peccatum Adæ & luxuriæ in ſenibus,quod facilè poteſt vitari. Vndecimo ratione maioris offenſæ,ſicut idolatria. Duodecimo ratione maioris libidinis, & hæc grauitas poteſt reperiri in quolibet peccato, vnde habentur verſus.

Cauſa genus,norma,gratiſque pericula firmant.
Prænus & importus impugnat cum facit offenſam,
Atque libido facit maior peccata grauari.

Proſequendo igitur per ſingula prædicta, grauiſſima probantur maleficorum & ſortilegorum peccata,illis applicando prædictas circunſtantias aggrauantes. Poſſunt etiam maleficorum peccata multum grauia demonſtrari ex aliis cauſis, & primò ratione infidelitatis, quæ in maleficiis continetur, vel præſumitur contineri, per infidelitatem maximè homo elongatur, ſiue auertitur à Deo,& in auerſione à Deo conſiſtit peccatum formaliter: vbi eſt maxima auerſio, ibi eſt maximum peccatum: patet ergo in maleficio maximum eſſe peccatum. Item tales malefici ſabbata nocte celebrantes cum dæmonibus, ſunt blaſphemi diuini nominis & honoris,& ſic blaſphemia claudit in ſe infidelitatem, & addit ſupra infidelitatem deteſtationem prorumpentem in verba contumelioſa quòd aggrauat peccatum infidelitatis.

Peccata maleficorũ poſſunt grauia demonſtrari ex multis cauſis.

Item hoc idem oſtenditur ex odio, quod malefici habent ad Deum,adhærendo dæmonibus:odium verò cauſa eſt infidelitatis. Cauſa potior eſt ſuo effectu, idcircò odinm eſt grauius infidelitate, & ſic eſt maximum peccatum. Item malefici qui peccatum expreſſum habent cum dæmonibus, vt in pluribus, ſunt idolatræ,& ſacrificium offerunt dæmonibus: idolatria præſupponit infidelitatem & maximam blaſphemiam & odium, & adiicit exterius indebitum cultum, qui ſi ſit ſine interiori infidelitate, ſic additur culpa falſitatis: & ex iſtis aggrauantur peccata maleficorum prędictorum.Poteſt etiam grauitas maleficorum aliunde penſari vt patet ex verſibus.

Cauſa potior eſt ſuo effectu.

Aggrauat ordo, locus, peccata, ſcientia,tempus.
Ætas,conditio, numerus, mora, propria cauſa.

Horum vſuum ſingulæ rationes poſſunt iuxta qualitates ſuas peccatis maleficorum concorditer applicari,ex quibus apparet quod grauitas ipſorum augetur.

Maleficia in ſuis peccatis poſſunt aliũde cenſeri grauia.

Poſſunt etiam maleficia in ſuis peccatis cenſeri grauia aliunde, & primo ratione obiecti, quia malefici à Deo recedentes, & diabolo adhærentes à ſummo bono quantum in ipſis eſt, recedunt, & obiecto maximè malo adhærent, & ex

obiecto à quo recedunt, & cui adhærent iudicatur peccatum maleficorum peſſimum & grauiſſimum. Item peccatum eorum optimis virtutibus opponitur, ſcilicet, fidei, charitati, & latriæ, ergo eſt maximum: tenet conſequentia per philoſophum. 8. *Ethicorum*, dicentem, peſſimum optimo contrarium eſt, & intelligitur vbi virtus victo opponitur directè & non ſecundum extenſionem virtutis maiorem, quia tunc parua peccata magnis virtutibus opponuntur. Item grauiſſimum peccatum eſt, vbi voluntas ex intentione peſſimi finis inclinatur ad peccandum, ſic eſt in peccato maleficorum, vt ſæpè auditum eſt ex confeſſionibus eorum, eſt ergo grauiſſimum peccatum eorum. Item ex circunſtantiis quæ continentur in hoc verſu.

Quis, quid, vbi, quibus, auxilijs, cur, quomodo, quando.

Si iſtæ circunſtantiæ applicentur peccato maleficorum, multum videntur ipſum aggrauare. Item aggrauatur eorum peccatum ex nocumento intento atque præuiſo, & ex damno quod incurrunt, vt frequenter præuiſo ab illis. Item in dignitate perſonarum in quas peccant, & quibus nocere cupiunt, nocerent enim ſi poſſent Regi, Papæ, Prælatis, & iudicibus, ſi permiſſum eſſet illis. Item grauatur peccatum eorum ex qualitate perſonarum peccantium, quæ vt in plurimum ſunt antiquæ gentes, in quibus eſt maius peccatum quàm in cæteris, & adhuc maius, ſi ſint Eccleſiaſtici viri, propter quod dicit Iſidorus *libro ſecundo de ſummo bono. Tanto maiùs cognoſcitur eſſe peccatum, quanto qui peccat maior habetur.*

Malefici iuribus omnibus ſunt puniendi.

Idcireo tales malefici ex termino vitæ ab humanis iuribus cenſentur puniendi. *Exo. 22. Maleficos non patiaris viuere.* Item prohibentur magi & arioli. *Leuit. 19. & Deuteron. 13.* Iubentur idolatræ, prophetæ, diaboli, ſomniorum fictores, & tales huiuſmodi, etiam ſi parentes & amici ſint, irremediabiliter occidi. Si igitur in lege veteri tales morte plectebantur, quid de illis in lege Chriſti immaculata fieri debet: cùm dicat Beda; Pudeat Eccleſiam quod pudeat ſinagogam, ſapientis igitur iudicis Eccleſiæ arbitrio relinquatur: quoniam ſicut oculis noſtris vidimus tales malefici, vbi per iuſtitiam non puniuntur, miſerabili morte frequenter iuſto Dei iudicio defunguntur, ſicut etiam narrat Vincentius *in ſpeculo hiſtoriali libro 26. cap. 27.* de muliere malefica in Anglia & in villa dicta Berthelia, quæ habebat cornicem crocitantem, ex cuius garritu auguriata eſt ſibi mortem imminere, & ſtatim vt poſt mortē cauatis lapidibus corpus eius clauderetur, lapidibus dico ligatis tribus cathenis ferreis, quibus ruptis à dæmonibus

Hiſtoria horrenda de muliere.

tertia

tertia nocte ablatum est, & deportatum per aëra cum magnis clamoribus, quasi per quatuor miliaria nec vltra comparuit.

CAPVT XVII.

Ad argumenta superius initio capitis tertij facta responsiones.

REstat nunc ad decreta superiùs allegata respondere, quæ maleficorum figmenta nihil esse in re extra, sed tantum intra dicere videntur. Et primò ad illud quod habetur. 26. q. 5. *Episcopi*, ad quod dicendum, quod decretum illud insertum est à Graciano in suo libro, & acceptum ex consilio Acquinen. siue Acquiritano, quod Vitalis Anthiochanus Episcopus celebrauit cum quibusdam paucis Ecclesiasticis viris, quod etiam præcessit quatuor magna consilia, ex quibus constat quod non fuit tantæ auctoritatis sicut vnum quatuor prædictorum consiliorum, quæ auctoritate Summi Pontificis fuerunt roborata, vel sicut statuta summorum Pontificum vel sanctorum dicta Doctorum.

Idcircò quædam capitula decreti dicuntur paleæ, id est habenti pro palea, quia non sunt alicuius momenti, quia non fulciuntur tanta authoritate sicut quædam alia. Idcirco Gracianus prudenter in multis ostendit, ex quibus consiliis sua decreta accipiat, ad ostendendum quod non omnia sunt paris vel eiusdem auctoritatis siue ponderis & reputationis. Ex quo vlterius dicitur quod in prædito consilio minus benè digestum fuit decretum illud Episcopi, & apud multos qui indiscretè & tenaciter & incautè nimis adhærent est periculosum: per hoc enim parant impedimentum & obices, ne maleficia sorceriorum cognita extirpentur, quod viam parat non modicam ad cultum idolatriæ, & ad multos contra fidem errores, immò vt iterum sathanas princeps mundi constituatur. Si igitur decretum allegatum, mulieres quas exprimit dicat decipi tantum in phantasia, & idem de aliis concludere velit, fallacia est consequentis vel accidentis: Idcirco non concludit verum, quoniam oppositum in multis luce clariùs patet, pro quo res gesta diebus nostris adducatur in medium magister Guillelmus de Lure aliàs Hameline, monachus de Ordine Beati Benedicti, magister in Theologia, prædicator magnus in verbis, plus quàm in scientia, quem sæpè Pictauis vidi, & cum eo frequenter fum locutus, pro quo supplicatum fuit, vt in consortio magistrorum & in facultate Theologię Pictauis reciperetur, receptúsque fuit, parúmque profecit in facultate, quoniam

Historia stupenda Guillelmi de Lure, monachi ordinis S. Benedicti.

quoniam de maleficio accuſatus fuit & conuictus, & anno Domini 1453.die 12.menſis Decẽbris in capella Domini Epiſcopi Ebriocen.iudicialiter in prẽſentia ſuorum iudicum confeſſus fuit,quod ipſe cum cõplicibus eius realiter & pluries ad nocturnum cultum dęmonis iuit,ibíque dęmonem coluit,qui aliquando in forma hominis,aliquando in forma hirci apparebat, & ad inſtantiam dæmonis Chriſtum & Mariam virginem,ſanctam Crucẽ & articulos fidei negauit, & proſtrando in terram,plorando exhibuit iudicibus ſuis quãdam cedulam vbi inter cætera continebatur, quòd dum introductus fuit in ſectam dæmonis, præcepit illi dæmon, qui iuſſerat illi magiſtro,quod vocaret dominum ſuum,& quod prædicaret in populo,quod huiuſmodi ſecta non erat niſi illuſio phantaſiæ: & ſic prædicãdo augebatur ſecta illa nefanda, quia ſic prædicando reddebantur malefici audaciores ad introducendum alios in ſuam ſectam,& iudices Eccleſiæ per hoc, ad inquirendum de maleficiis,erãt remitiores,ex quibus dictus magiſter Guil. de Lure aliàs Hameline condemnatus ad carceres perpetuos, pauco tempore poſt in carceribus obiit, ex quo patet quòd adhærere indiſcretè illi decreto Epiſcopi periculoſum eſt.

Conſequenter adduntur in prædicto capite duo exempla. Primum Ezechielis Prophetæ, ſecundum Pauli Apoſtoli:primum ſcribitur Ezechielis 8.cap.2. ſcribitur 2. ad Cor.12. ſed hæc exempla non probant quod prædictæ mulieres corporaliter non poſſint deferri, vel etiam quòd realiter non deferuntur, quoniam ſi Ezechiel tantum in ſpiritu delatus fuit in cincinno de Caldea in Ieruſalem ad videndum abominationes Templi: potuit etiam deferri corporaliter ſicut Abacuc, qui fuit trãſlatus miniſterio Angeli de Iudæa in Caldæam ad Danielem in lacu leonum, & iterum reductus in Iudæam vt ſcribitur Danielis 14. cap. Et legitur etiam de Philippo, qui poſtquam in via baptizauit Eunuchum Caudacis reginæ,à loco vbi baptizauit eum, portatus eſt à ſpiritu in Azotum, vt patet Act 8.

Abacuc miniſterio Angeli tranſlatus de Iudæa in Caldęã.

Poſſunt ergo tales apparitiones & viſiones fieri in ſolo ſpiritu, aliquando in corpore. Exemplum etiam Pauli inefficaciter hic ponitur,quoniã quartodecimo anno poſt raptum, loquitur Paulus de ſuo raptu, vbi non dubitat ſe non fuiſſe raptum ad Paradiſum in corpore:quoniam illis tribus diebus in quibus vidit diuinam Eſſentiam, & audiuit arcana verba, erat corporaliter in Damaſco in vico,qui dicitur rectus,& in domo Iudæ,vbi tribus diebus non vidit,neque manducauit,& hoc notũ erat Iudæ,& ſuis domeſticis,& etiam Ananiæ,quem

Apparitiones & viſiones poſſunt fieri in ſolo ſpiritu, aliquando in corpore.

Deus

Deus misit ad Paulum existentem in raptu: nec ista Paulus ignorauit, sed dubitabat vtrum ipso existente in raptu, anima eius fuerit à corpore educta, & ducta ad cælos, vel vtrum anima manente in corpore fuerit ei ostensa visio Dei per essentiam, quæ dicitur raptus, quoniam vsque ad tertium cælum fuit raptus, & sic patet quod indiscretè & impertinenter in dicto cap. *Episcopi*, ad probandum quod sortilegi corporaliter non deferuntur à dæmonibus duo prædicta exempla Ezechielis & Pauli ponuntur. Laudandi tamen sunt Ecclesiastici Patres, qui huic consilio interfuerunt: quia si non ex toto de prædictis apparitionibus veritatem agnouerunt, partem cognoscentes, ad vlterius inuestigandum, de veritate ampliori in hac materia, suos sequaces excitauerunt. Primò tamen in eodem capitulo ante duo prædicta exempla ad asserendum prædictas mulieres solum deceptas ab intra, & non fieri ab extra præmissum est, allegando Paulũ, quod sathanas se transfigurat in angelum lucis, &c. sed hoc magis probat mulieres maleficas ferri ad loca remota quàm deludi solùm in phantasia. Consequenter post prædicta ponitur in eodem prædicto capitulo; *Omnibus itaque publicè denunciatum est, quod qui talia credit & his similia, fidem perdit.* Finaliter subiungitur ibidem *procul dubio infidelis est & pagano deterior*: Hæc enim verba satis crudè hic posita sunt, qui enim credit quòd Diana vel Herodias aliquid muneris vel deitatis habeat sicut tẽpore Pompei & Iulij Cæsaris gentiles credebant de Phemonoë & Trithone, vt patet in Lucano 5. & 6. libris, propter quod cultus diuinus illis debeat exhiberi in obsequiũ: sicut illæ mulieres ambulantes cum Diana credebãt, ille pro certo fidem perdit, & si Christianus est, efficitur pagano deterior. Sed qui credit dæmones posse sensibus corporeis extra apparere ad tentandum, vel qui credit quod dæmones possunt homines & multa alia corpora de loco ad locum transferre, ille non perdit fidem, scilicet ex fide hoc debet credere, qui si non crederet, fidei derogaret vel articulis, vel conclusionibus elicitis de necessitate ex articulis. Quòd etiam dicitur in prædicto capitulo *Episcopi*, quisquis igitur credit posse fieri aliquam creaturam aut in melius aut in deterius, mutari aut transformari in aliam speciem, nisi ab ipso creatore, &c. infidelis est, & pagano deterior: hæc omnia informiter & crudè dicta sunt, & contra hoc quod priùs dictũ est, quod sathanas transfigurat se in angelum lucis. Qualiter autem dæmon possit formare corpora & non formare, scilicet, mouendo ad formam vel ad locum, satis arbitror ex supradictis esse notum,

Mulieres maleficæ ferri ad loca remota.

Credere quibusdã rebus quas dæmones possunt agere non est perdere fidem.

& periculosum est simplicibus circa hoc decretum insistere, qui non nouerunt vel Philosophiæ, vel Theologiæ principia, & vim spiritualium substantiarum supra corpora ex dictis Sanctorum & Doctorum non agnoscunt.

Vltimò nunc restat sumptas rationes ex altero decreto soluere, dicitur enim 26. q. 7. c. Admoneant: *Admoneant fideles Sacerdotes populos, vt nouerint magicas artes & incantationes quibuscunque infirmitatibus hominum nihil posse remedij conferre, non animalibus languentibus claudicantibúsque & moribundis quicquam mederi: sed hæc esse laqueos & insidias antiqui hostis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur, &c.* Ad hoc dicendum est, quod fatendum, quod artes magicæ & incantationes nihil in se virtutis habent, quo possint infirmitatibus hominum vel animalium languentium vel claudicantium aliquid conferre remedij, sicut credebant quidam magici, & sicut credunt fideles catholici de Sacramentis, quæ virtutem spiritualem habent, ad efficiendum quod signant: Sed dæmones assistunt huiusmodi incantationibus, & maleficiis qui operantur cum eis permittitur ea ad quæ per maleficos instingantur, fingendo quòd per huiusmodi verba vel signa ex sua virtute cogantur, & sic inducunt homines ad credendum magicas artes ex se virtutem habere, per quam perfidus hostis mala semper operatur: quæ quidem virtus non magicarum artium est, sed dæmonum, à quibus nos & populum suum Christianum protegat Dominus firmos in fide, & ei in charitate acceptos, Iesus Christus.

Artes magicæ & incátationes nihil in se virtutis habent.

Finis Flagelli Maleficorum.

TRACTA

TRACTATVS DE SVPERSTITIOSIS QVIBVSDAM CASIBVS:

Compilatus in alma Vniuerſitate Colonienſi; Per Egregium ſacræ Theologiæ profeſſorem Magiſtrum Henricum DE GORCHEN.

Proœmium.

IN lectione nouiſſima, veſtris me obligaui dilectionibus, reſponſurum quibuſdam mihi præſentatis caſibus ſuperſtitionis ritum concernentibus, quos abſoluendo ſimul repetere intendo, gratia autem dicendorum præmittendum eſt, tanquam principium ſequentium, & eſt B. Auguſt. 20. *de ciuit. Dei*, & Doctoris ſancti *in* 2.2. *quæſt.* 95. 96. 97. Homines peccatum committunt quicquid agunt dæmonum auxilio, vel conſilio per aliqua pacta, cum eis inita, tacita vel expreſſa. Hoc autem contingit quotieſcunque homines in ſuis operationibus, ex falſa & vana opinione, ad aliquid tendunt. Falſa verò & vana eſt omnis opinio, qua quis ex aliquibus mediis nititur obtinere aliquem effectum, qui ex eis non eſt natus prouenire, v. g. aliquis iturus ad pugnam, ſtans in biuio, & conſiderans motum ſeu volatum auium, & garritus, aut

quoſcunque geſtus earum,poteſt ex eis coniectare ſuper diſpoſitione futura aëris, quæ ad ſerenitatem vel pluuiam, aut tranquillitatem ſeu tempeſtatem. Nam corpora brutorum animalium ſubiacent diſpoſitioni corporum cœleſtium,& ideò nihil prohibet aliquas eorum operationes eſſe quorundam futurorum ſigna,inquantum conformantur diſpoſitioni cœleſti, & ſic quando cornicula frequenter crocitat, eſt argumentum futuræ pluuiæ, quod ſi dicto modo ſtans æſtimet ex ſignis auium potiùs ſibi per vnam viam ambulandum quàm per aliam,vel quod pugnando obtinebit victoriam,talis opinio falſa eſt & vana,quæ extendit motus & voces auium, ad ea quæ nullo modo ad ipſas aues pertinent, & quærit cognitionem per medium, per quod haberi non poteſt. Ac per hoc dæmones præter petitionem hominis ſe occultè ingerunt ad cooperandum, & contrahitur quoddam pactum occultum hominis cum dæmone.Vel ſi quis ſcribat cedulam litteris notis,& eam mittat ſcienti legere dictam ſcripturam, poteſt ipſe ſcribens ex hoc hũc effectum conſequi,vt alteri ſuam mentem manifeſtet. Sed ſi per aliquam cedulam inſignatã nominibus ignotis, & per caracteres inſolitos credat animum alicuius allicere in ſuum amorem, talis opinio falſa eſt & friuola, & conceditur dæmoni licentia ſe immiſcendi,ac per hoc fit actio illi & ſuperſtitio. Pari modo licet nautæ volenti pertrãſire mare aduerterediſpoſitionem cæli, vt præconiectet ſuper diſpoſitione maris quo ad tranquillitatem vel tempeſtatem, quod ſi cæteris paribus eligat potiùs vnam horam vel diem quàm aliam. Aut ſi velit ex præmiſſis ſignis concludere aliquod infortunium ex occurſu aliquorum hominum

minum ſupra mare, vel eo ipſo aliquid conſequi per media, ex quibus conſequi non poteſt, ac per hoc illicitis intendit. Fit igitur vt dæmones ſe immiſceant,& fit homo ſuperſtitioſus, & ſic de aliis. Ratio autem prædictorũ eſt, quia aduerſarius noſter diabolus intẽdit inceſſanter perditionem hominum, & ſic ſtudet inducere in errores ſaluti generis humani nociuos,quandocumque ſibi permittitur. Hæc autem permiſſio ſibi conceditur ex demerito eius, qui vanis & illicitis ſeu falſis inſiſtit, aut ſuperſtitioſis vacat, ad friuola ſe conuertendo, quemadmodũ in exemplis præmiſſis & ſimilibus, quo tanquam principali præmiſſo reſpondendum eſt caſibus oblatis per aliquas propoſitiones.

PROPOSITIO I.

CEræis in die Purificationis benedictis in die Agathæ, dum peragũtur Miſſarum ſolemnia, inſcribere hæc verba, *Mentem ſanctã ſpontaneam,&c.* Ac per hoc intendere cõſequi liberationem incendij, habendo ſolam fiduciam ad Dei honorem & beatæ Agathæ,& ex eorum pietate auxilium expectando,nõ videtur illicitum neque ſuperſtitioſum.

HÆc propoſitio patet:nam diuina bonitas,volens ſanctos ſuos tanquam chariſſimos amicos in honorem haberi, diſtribuit eis diuerſa dona ad diuerſos effectus in ſubuentionem contra varias neceſſitates hominibus occurrentes, quatenus ex talibus animus alliciatur ad Sanctorum ſuorum veneratioñem. Sic enim legitur, quod Deus frequenter operatur diuerſa miracula circa Reliquias Sanctorum, & in eorum apparitionibus. Nec derogat pietati,alios & alios Sanctos inſtitutos eſſe tanquam patronos circa alios & alios morbos, vel alia & alia hominum vota, vt ſanctus Anthonius circa membrorum incendia, ſanctus Cornelius circa morbum caducum. Teſte autem Doctore Sancto,licitum eſt portare circa collum Reliquias Sanctorum,& ex fiducia Dei & ipſorum

Sanctorum, ex tali veneratione amplius piè præſumere de ipſorum auxilio: Et ſic dicitur in decret. 26. q. 6. quia licitum eſt penes ſe habere cedulas conſcriptas ſymbolo aut oratione Dominica, vt tantum creator omnium honoretur Deus. Legitur autem quod ad commendationem beatiſſimæ Virginis Agathæ, Angelus in tabulis lapideis ſcripſit illa verba *Mentem ſanctam ſpontaneam ho. de. & pa. libe.* Legitur ſecundo, quod paganorum multitudo fugiens ad ſepulchrum Virginis, tulerunt velum eius contra ignem, vt comprobaret Dominus quod à periculis incendij meritis Agathæ martyris ſuæ eos liberaret. Si igitur ad reuerentiam diuini officij dum Miſſarum ſolemnia celebrantur, ſcribantur prædicta verba ſecundum modificationem, prout dicit propoſitio, non videtur in aliquo committi aliqua ſuperſtitionis nota, cum ex miraculis præuiis aſſurgat animus ad piè præſumendum conſolationem Virginis ipſius veneratione aſsũpta, quaſi quodã interceſſore.

PROPOSITIO II.

CRedere ipſa verba ſic ſcripta, habere eo ipſo intra ſe virtutem vniuerſaliter præſeruandi contra incendium, & ex tali opinione procedere ad aliquas operationes, eſt omninò illicitum & ſuperſtitioſum.

HÆc propoſitio apparet ex principio prælibato. Nam ſecundùm philoſophum 1. *Periherme.* Voces & ſcripturæ vſque ad hoc ſubiacent humanæ poteſtati, quod per eas tanquã per ſigna poſſumus conceptus noſtros explicare. Quòd ſi ex eis vigore poteſtatis eis collatæ à nobis, attentemus aliquid ampliùs expetere ſeu extorquere, conſtat quod aliquid obtinere quærimus per illud per quod non eſt natum haberi, & per conſequens ex falſa opinione & vana procedentes equiualenter paciſcimur cum dæmonibus. Eſt autem notum, quod huiuſmodi verba ex tali ſcriptione non accipiunt aliquã virtutem ex diuina inſtitutione eis coëſſentialem ad talem effectum, quemadmodum verbis ſacramentalibus collata eſt virtus ad effectus ſacramentales perficiendos. Vnde friuolum eſt, dicere ipſis verbis ineſſe talem virtutem intraneam, ſicut herba habet virtutem propriam ad aliquem effectum naturalem ſuæ formæ proportionatam. Præterea quæ diuinitùs dantur, non dantur quibuſcunque, neque cum obſeruatione, ſed

ſecun

ſecundum arbitrium Spiritus Sancti, ſecundum illud. 1. *Corint.* 9. *Alij quidem datur per Spiritum Sanctum ſermo ſapientiæ, &c.* Et poſtea ſubditur, *Hæc omnia operatur vnus atque idem Spiritus diuidens ſingulis prout vult.* Non eſt igitur imaginandum quod indifferenter omnibus candelis, & ſemper illo die, & eadem Miſſarum hora, conferatur à Deo regulariter talis virtus immanens, cuius eſt præſeruare ædificia ab incendiis: quinimò contra tales obſeruationes ſtudiosè inuehunt Doctores. Nam & ipſe Apoſtolus *Galat.* 4. dicit *Obſeruatis tempora, dies, horas & annos*, vbi protinùs ſubiungitur, *timeo fortè ne ſine cauſa laborauerim.* Ex hac radice gloſ. Guillelmi ſuper loco præallegato in decretis, ait, contra quoſdam portantes ſuper ſe quædam breuia videlicet. *Quicunque portauerit ſuper ſe iſtud breue nõ periclitabitur ſic vel ſic, aut illud bonum, vel illud ſibi continget*, vbi conſequenter ſubdit: *Procul dubio reprobandum eſt nec portandum.* Scribuntur enim quædam breuia cum quibuſdam verbis ſanctis & caracteribus aliquibus, ex quibus quorundam error credit illis cedulis ineſſe virtutem ad tales effectus conſequendos, ſed totum eſt vanum ad talem intentionem.

PROPOSITIO III.

DEferre ad Eccleſiam ſcapulas porcinas, vel alias eſcas, aut pocula, hac intentione, vt ſuper eas fiat diuini nominis inuocatio, & per quaſdam certas orationes benedictio: deinde eis vti reuerentiùs & in principio comeſtionis ex intentione præcircumſtantionata, neque illicitum videtur, neque ſuperſtitioſum.

HÆc propoſitio patet. Nam dicit Apoſtolus 1. *Corint.* 4. *Nihil eſt reijciendum quod cũm gratiarum actione accipitur*, cauſam ſtatim ſubiungens ait, *ſanctificatur enim per verbum Dei & orationem.* Vnde Nicolaus de Lira amplius dicit, quod ſicut aqua benedicta confert ad delendum venialia, pari modo cibus verbo Dei ſignatus, valet contra peccata venialia. Quemadmodũ igitur indubitanter laudabile eſt præmittere benedictionem principiis prãdiorum, & quarumcunque comeſtionum per orationes præcipuas, ſimiliter videtur commendabile, vt quadã vniuerſali benedictione, per determinatas orationes, huic rei propitias, ſanctificentur, ſicut &

ſemel

ſemel victualia ex diuerſis domibus illata,ne miniſter Eccleſiæ grauetur per ſingulas domos diſcurrendo : Vnde hoſtiæ pacificè per oblationem conſecrabantur:deinde in tres partes diſtribuebantur, quarum vna incendebatur ad honorem Dei: alia pars erat Sacerdotis : tertia erat offerentium,& ea veſcebantur in eodem loco vel in Hieruſalem tanquam cibo conſecrato, vt habetur *Leuitici* 7. Huic etiam atteſtatur conſuetudo valdè vniuerſalis in diuerſis diœceſibus, vbi ſpecialiter circa feſtum Paſchæ ob reuerentiam communicationis ſpiritualis cibi, conſecrantur alia eſculenta, quatenus occupatio magis aſſidua, ſic circa ciborum ſumptionem,& omnia participant quandam ſpiritualitatem : ſicut etiam ea conſecrantur quæ deſeruiunt Euchariſtiæ Sacramento, vt Altare, vaſa, mappæ, & huiuſmodi.

PROPOSITIO IV.

SEcundæ obſeruantiæ practica, ſi eo modo fiat, quo expoſita eſt, eſt illicita, vana & ſuperſtitioſa.

HÆc propoſitio apparet ex principio in capite huius materiæ præmiſſo : Nam ea ſunt vana & illicita quæ ex falſa phantaſia alicuius procedunt,ſecundum quam prætendimus aliquid cõſequi per aliqua media tanquam per cauſas,ex quibus talis effectus non eſt natus prouenire:Sic autem accidit in practica huius ſecundæ obſeruantiæ. Dicit enim quod in pœnali Septimana, ponuntur ſcapulæ porcinæ ad Altaria, vel includuntur in Altaribus, & leguntur ſuper ea quatuor Paſſiones,4.Euangelia, ſcilicet in die Palmarum,Feria 3.Feria 4.& bona Feria 6.ſequentibus,quibus ſic lectis creditur quod huiuſmodi ſcapulis acquiratur virtus talis,quod cruces factæ de craneis illarum ſcapularum habeant virtutem præſeruandi homines à periculis maris, & ab inimicis corporalibus,ſcilicet raptoribus,& ab omnibus infortuniis.Hanc autem practicam eſſe ſuperſtitioſam videre facile eſt diſcurrenti per eius particulas.Vnde ipſa crucis ſignacula poſſunt conſiderari,vno modo, prout ſunt quædam formæ artificiales : corporum autem artificialium formæ procedunt ex conceptione artificis, & cùm nihil aliud ſint quàm conceptio, ordo & figura,vt dicitur primo phiſicorum,non poſſunt habere naturalem virtutem ad agendum : inde eſt etiam quod corpora artificialia ex impreſſione cæleſtium corporum, nullam virtutem ſortiun-

tur

tur inquantum ſunt artificialia, ſed ſolùm ſecundum materiam naturalem; propter quod Auguſt. 10. *de ciuit. Dei* reprobat Porphyrium quendam ponentem, quod quædam imagines ſub certis cõſtellationibus fabricatæ ratione figuræ, obſequerentur ſimilem virtutem cum rebus quarum forent imagines. Non igitur cruces ſecundum quod ſunt quædam formæ artificiales, ſortiuntur aliquam virtutem: Si verò crux conſideretur in ratione ſigni veræ crucis, ſic prædicatur ſuæ virtutis præconium contra poteſtates ſpiritales nequitiæ in cæleſtibus: ſed tunc non refert in qua materia ſit tale ſignum, neque ex lectura alicuius Euangelij ſibi confertur virtus quam habuit ex hora Paſſionis Neque ipſi Cruci ſic factæ ineſt aliqua virtus permanens quemadmodum magneti, ineſt virtus attractiua ferri, quamuis, ob reuerentiam veræ Crucis, immo verè potius ipſius Crucifixi ex intuitu deuotionis fidelium, Deus interdum mira per ſignum Crucis operatur Sicut enim ſecuri non ineſt virtus permanens ipſius artis, niſi quando artifex actu mouet ſecurim; ſic neque Sacramentis, neque Reliquiis, neque ſigno Crucis aut verbis ineſt virtus in actu, niſi motus ſummi artificis ad illos effectus ad quos determinatæ ſunt, tunc ſpecialiter concurrat. Rurſus nunc ipſa lectio Paſſionum eſt inſtituta, ad conferendum talem virtutem contra quæcunque pericula: Velle igitur verba ſacra extendere ad virtutem, quæ neque immediatè à Chriſto ipſius eſt collata, neque per auctoritatem Eccleſię, eſt ſuperſtitioſum & vanum. Sic enim quidam Pariſius putabat verba cõſecrationis Euchariſtiæ poſſe ſanare Regem, eo quòd transferunt panem in Corpus Chriſti, non attendens huiuſmodi verba ad certum effectum eſſe determinata, ex virtute per miniſtrum Eccleſiæ à Deo decollata.

Relinquitur igitur friuolum eſſe, quod ratione lectionis dictorum Euangeliorum, adueniat Crucis ſignaculis tunc factis, quædam vniuerſalis virtus, quæ eis intrinſeretur, & per quam in exiſtentem & permanentem eorum portatio liberet indifferenter ab omni periculo: Non enim Deus contulit rebus ſacris quicquid & quantum potuit, ſed quantum placuit: Velle autem ad vlteriora eas extorquere, eſt extra ordinem diuinitùs inſtitutum exorbitare.

PROPOSITIO V.

IN aliquibus cedulis ſcribere nomina trium Regum, & collo ſuſpendere ob reuerentiam Dei,

&

& ipſorum Regum, & eorum fiducia ſperare auxilium, non eſt illicitum: Credere autem ipſis verbis ſcriptis ineſſe aliquam virtutem ſanandi quaſlibet infirmitates, eſt vanum & ſuperſtitioſum.

HÆc propoſitio patet cõformiter ex ſupradictis. Nam ob reuerentiam Dei & Sãctorum, licet portare in collo Reliquias Sanctorum, Euangelia, orationem Dominicalem & ſimilia, & ob reuerentiam in tali portatione exhibitam, pium eſt fiduciam concipere de adiutorio Dei & Sanctorum. Sed quia ipſis verbis, nec à Deo, neque ab Eccleſia quaſi ex auctoritate Dei, eſt collata virtus ſanatiua: ſi quis per talia verba intendat conſequi quaſcunque ſanitates, talis ex falſa opinione procedit, & fit contractus quidam tacitus cum antiquo aduerſario, cum quo ſemper nobis bellum eſt indictũ, & nullius ſocietatis pactum: igitur & pari modo reſponderi poſſet ad obſeruantiam ſcripturarum, quibus ſcribitur. *Luum fecit Dominus ex ſputo, & Ieſus autem per medium illorum ibat.* Verum, quia diligenter obſeruantibus tempus & horam ſcribendi ſuſpicio ſatis apparens eſt, quod opinantur illis verbis tunc acquiri aliquam virtutem ſpecialem, quæ operatur effectus per eos affectatos. Quo circa per ſuos paſtores deberent informari, ne talibus phantaſiis fiduciam adhiberent, eo quod eſſent friuolæ, & à malignis ſpiritibus procuratæ quæ ſub ſpecie boni nouerunt verſutiam ſuam palliare, & diuerſis laqueis animi non reſiſtentem implicare.

PROPOSITIO VI.

IN die Palmarum Cruces facere iuxta tenorem quartæ obſeruantiæ, pœnitùs ſuperſtitioſum eſt, procedens ex ludificata mente.

HÆc propoſitio patet, quia licet poſſit piè interpretando concedi, quod tales Cruces ob reuerentiam Dei & ſuæ amariſſimæ Paſſionis, ad ſui memoriam ponerentur in agris, & concipere fiduciam præſeruationis ex diuino munere gratuitè exhibito, tamen credere quod ipſis crucibus inquantum ſic & tali tempore compoſitis, inſit virtus, per quã præſeruent ſegetes contra grandines & tempeſtates, in peris aut burſa delatæ præſeruent ſuos portatores ab aura mala, & aliis tempeſtatibus, eſt ex eis velle conſequi effectus, qui ex eis non ſunt

nati

nati haberi,& qui non ſunt ſui officij. Vnde ſicut in rebus naturalibus diuina ſapientia præfixit rebus determinatã virtutem ad determinatos effectus,& ad tales licitum eſt applicare tales virtutes, & non amplius extendere: pari modo eadem ipſa diuina ſapientia determinatam virtutem impoſuit myſticis rebus,& ſecundum tales virtutes licet procedere: amplius autem extendere procedit ex phantaſtica opinione mentium ludificatorum ex diabolica illuſione; v. g. Miſſa ordinata eſt in memoriam Paſſionis Chriſti, conferens viuis & defunctis pro relaxione culpæ, & impetratione gratiæ. Si quis autem volens eam vlterius trahere, credat ſibi ineſſe virtutem ad ſanandum ægritudines corporales, aut ad fructuum vbertates, tanquam ex virtute in Miſſa exiſtente, cum illud non ſit officium Miſſæ,neque talis virtus collata legitur ineſſe: incurrit ſic credens vitium ſuperſtitionis, procedens ex falſa opinione, imo abutens rebus diuinis. Etenim cum homines ſint variarum affectionum & indeterminatas habeant phantaſias, notorium eſt,quod ſequi tales credulitates, eſt à rebus diuinis auferre ordinem diuinæ ſapientiæ, quæ in omnibus hanc obſeruat regulam, quod indidit rebus à ſe factis determinatas virtutes ad determinatos effectus. Fiunt autem Miſſæ ad impetrandum præmemoratos effectus, non quidem quaſi ipſis Miſſis credatur indicta virtus talium effectuum, ſed ob reuerentiam Dei & Sanctorum, ex fiducia ipſorum,ſperando auxilium prout nouerunt congruere ad ſalutem animarum noſtrarum.

PROPOSITIO VII.

Diuerſas fore obſeruantias ſuperſtitioſas in diuerſis locs,mirandum non eſt, penſatis eorum originalibus radicibus.

HÆc propoſitio apparet: Nam conſtat Chriſtianum populum præceſſiſſe ex gentili quondam populo, qui idolatriæ deditus fuit plenus ritibus ſuperſtitioſis: Et quamuis prædicatio Euangelica idolatriam expulit,& alios errores directè contra fidem obuiantes: tamen ex eius non fuit ad liquidum exinanita, quin remanerent quædam reliquiæ variarum obſeruationum,ſicut apparet expreſsè in obſeruantiis circa nouilunium, & dierum Ægyptiarum. Et prout multi nolunt in die Lunæ aliquod nouum opus inchoare, vt tunicam nouam induere:& ſic de alijs diuerſis ritibus in diuerſis terris.

Præterea

Præterea homines negligendo bona ſpiritualia immoderatè, inhærent bonis corporalibus circa propria corpora: Et res exteriores propter quod nimia ſolicitudine ſemper ſomniant media perueniendi ad ea quæ diligunt. Sathanas igitur ex demeritis talium hominum nouit ſe transfigurare in Angelum lucis, accipiens permiſſionem ſub ſpecie pietatis fallendi homines ſic ſupercurioſos, generando phantaſiam, quod diuina verba & alia myſtica præter id ad quod diuinitùs ordinantur, habeant virtutes ad tales effectus, qui verſantur in affectibus eorum. Ingerit enim ſe dæmon affectibus ſic inordinatis, ac per hoc ſibi quodammodo ſubditis, vt multiplicius eos variis erroribus illaqueet. Nec obſtat, quòd in principio in talibus obſeruationibus, aliquid veri homines experti ſunt: quia cum homines incipiunt huiuſmodi obſeruãtiis animum ſuum implicare, multa ſecundum huiuſmodi obſeruationes eueniunt per deceptionem dæmonum, vt huiuſmodi obſeruationibus homines implicati curioſiores fiant: & ſic magis inſerant multiplicibus laqueis pernitioſi erroris, vt Aug. *dicit. 2. de doctrina Chriſtiana.* Vnde & Ray. allegat Aug. dicentem, quod ſæpè ex præmiſſis obſeruationibus talia inueniuntur accidere ex Dei permiſſione, vt illi qui hoc audiunt & vidét probentur in quali fide sũt apud Deum: in cuius teſtimonium dicitur. *Deutero. 13. Si ſurrexerit in medio tui Propheta, aut qui ſomnium ſe vidiſſe dicat, & prædixerit ſignum atque portentum, & euenerit quod locutus eſt & dixerit tibi, Eamus & ſequamur deos alienos quos ignoras, & ſeruiamus eis; Non audias verba prophetæ illius aut ſomniatoris, quia tentat vos dominus Deus veſter, vt palàm faciat vtrum diligatis eum in toto corde & in tota anima veſtra.* Ecce ſententiam memoria dignam. Certum eſt quod homines magnum trahunt argumentum ex hoc, quia per tales obſeruationes pluries compertum eſt ita eueniſſe, & nihilominus fides adhibenda non eſt: tum quia non nunquam ad probationem fidei Deus talia fieri permittit, tum quia nonnunquam vanis affectionibus hominum dæmon occultè ſe ingerit, illaqueando eos perniciosis erroribus, vt allegatum eſt.

PROPOSITIO VIII.

OBſeruantia quę fit poſt Baptiſmum in aliquibus locis, potiùs otioſa prima fronte dicitur, quaſi illicita, & poteſt eſſe piæ interpretationis.

Hæc

HÆc propositio patet. Nam in aliquibus locis post Baptismum, Presbyter baptisans portat corpus Christi in pixide, & inde recipit vnam hostiam leuans eam duobus digitis, vt patrini videant hostiam, postea abluit illos digitos aqua, & illam ablutionem dat infantulo baptisato, vt bibat eam, qui tamen nondum biberę potest. Dicit igitur propositio, quod primo aspectu, talis obseruantia videtur otiosa, quia non videtur alicuius vtilitatis, sed non videtur illicita, quasi aliquod malum contineat, atque prohibitum: quia non datur nisi pura aqua puero, qui si bibat vel nõ bibat, nihil refert: est enim quasi aliquod indifferens. Et quia Baptismus est ianua Sacramentorũ & regenerationis & spiritualis introitus, per quem fit adaptatio ad Eucharistię Sacramentum, forsitan ad illius significationem talis obseruantia potuit esse introducta: itaque si ego essem Pastor in aliquo tali loco, vbi ex antiquo talis consuetudo inoleuisset, ego absque scrupulo meipsum contemperarem, nisi aliquid aliud emergeret quod ad præsens possum considerare.

PROPOSITIO IX.

CIrca prædictas obseruationes, informandus est populus, ne illas faciat siniſtra intentione: quod si nolit ab impia intentione supercedere, nihilominus talis ritus exterminari dicitur pœnali executione, nec hoc est rectam deuotionem tollere vel actiuum scandalum præbere.

HÆc propositio apparet, quia multi ex ignorantia peccant parati se submittere informationi suorum superiorum. Et ideò tales tanquam benè sanabiles per informationem simplicem reuocantur ad viam rectam: Si verò inniti velit populus suo sensui, nec desistere ab intentione superstitiosa, necesse erit vti acriori medicina, vt morbus curetur & non inualescat. Nec sub dissimulatione est transeundum in his quæ concernunt Christianam religionem. Modus autem in particulari procedendi in punitione talium, potiùs ad iura pertinet quàm ad Theologiam. Et quia nullus animus inordinatus meretur dici deuotus, cum deuotio sit actus religionis, consequens est quod tales errores pernicioſos eradicare non est

tollere rectam & veram deuotionem. Vnde in omni sacrificio legis præceptum est, vt sal apponatur, quo significatur discretio debita in cultu diuino: Et prohibebatur mel offerri propter idolatriam & infidelium ritum, ne vlla fieret populi Dei cum in fidelibus conuersio, vt patet *Leuit.* 2. Et ex eodem apparet, quòd prohibentes tales superstitiones non suscitant ex mente ipsorum aliquod scandalum. Si autem praui accipiant occasionem scandali, propter hoc veritas religionis non debet prætermitti, exemplo Saluatoris, qui non cessauit docere veritatem quamuis pharisæi scandalisabantur vt patet *Matth.* 15.

FINIS.

INDEX

INDEX OMNIVM RERVM NOTABILIVM, QVÆ CONTINENTUR in Flagello Maleficorum.

A

ABacuc ad Danielẽ per angelum fuit delatus. 18

Abacuc miniſterio Angeli trãſlatus de Iudæa in Caldæam. 68

Aërimantia,quid ſit. 53

Amentia,quid ſit. 49

Angli multories Regnũ Franciæ vaſtarunt, Deo permittente. 6

Anima accipit ſcientiam à ſubſtantiis ſeparatis. 56

Anima in ſomno quandoque ſcientiam intelligit. 56

Anima cuiuſdã habuit modum intelligendi ſubſtantiis ſeparatis. 57

Anima rationalis poteſt auerti à phãtaſmatibus & coniungi ſubſtantiis ſeparatis. 55

Apoplexia,quid ſit. 49

Apparitiones & viſiones quomodo poſſint fieri. 68

Ariola,quid ſit. 51

Ars notoria,quid ſit. 51

Ars breuiatria,quid ſit. 50

Artis Magicæ opinio vera. 57

Artes Magicæ à naturalibus cauſis procedunt. 54

Artes Magicæ & incantationes nihil in ſe virtutis habent. 70

Artium magicarũ triginta modi. 49

Augurium,quid ſit. 53

Auicennæ opinio circa incubos. 49

Auſpicium,quid ſit. 53

C

CArolus Magnus aliqua reperit caſtra in Hiſpania, vbi erat multitudo dæmonũ, & ad ea exercitus accedere non potuit, & ſic imperuaſa remanſerunt. 60

Caracteria,quid ſit. 53

Caſtrati frigidi ſunt,& non habent barbas, pulſum tenuem habent, & non ſunt coitiui. 22

Cauſa potẽtior eſt ſuo effectu. 65

Cerebrum in quot cellulas diuidatur. 22

Chiromantia,quid ſit. 52

Comes Maſticonẽſis viſibiliter per aëra à dæmone portatus, nec vltra comparuit. 19

Coniuges ex maleficiis in actu matrimonij perturbantur. 34

Coniuges odiosè ſe habẽtes celebratis nuptiis: etiamſi anteà ſe diligerent. 7

Coniuges qui in actu matrimonij ſunt impediti,puncturas in corpore patiuntur. 35

Cõiurationibus quidã vtuntur aduerſus diuerſa animalia. 9

Cor mandat toti corpori ventum ſpiritualem. 21

Corpus agit in animam & è contra. 54

Corporeæ res habent principia naturalia. 17
Corui per coniurationem à tota ciuitate exaptores fiunt. 9
Corui de iniuriis diuturnã habet memoriam. 9
Credere quibusdam rebus, quas dæmones possunt agere non est perdere fidem. 69
Cur ante aduentũ Christi, multi erant obsessi à dæmonibus. 58
Cur homo in somniis terribilia videat. 61

D

DÆmon potest multa facere apparere hominib. 28
Dæmon potest spiritus in corpore humano, & sanguinem transmutare sine vi suæ superioris naturæ. 15
Dæmon corpora mutare potest ad locum non ad formam. 32
Dæmon quidam mulierem opprimebat ipsa inuita. 44
Dæmon est superioris naturæ quàm anima. 27
Dæmon sensus deludit humanos. 20
Dæmon sensus & vires naturales à reiecta operatione obducere potest. 32
Dæmon maleficis offert pecunias, quæ in inutilem materiam resoluuntur. 8
Dæmon Euam decepit. 18
Dæmõ facilè potest humorem sanguineum ad organũ oculi deriuare. 25
Dæmon intrat corpus lupi, & idcircò plurima mala perpetrat. 47
Dæmon vt alloquatur homines sub diuersis formis apparet. 7
Dæmon potest aliqua obiecta sensibus præsentare motu locali. 15
Dæmon potest hominem eludere. 23
Dæmon potest mouere corpus ad locum. 18
Dæmon lunaticos vexat in nouiluniis, vel in plenilunio. 40
Dæmones vapores & exhalationes ad mediam regionẽ aëris deferre possunt. 44
Dæmones multa facere possũt, quæ non sunt miracula, sed miranda. 18
Dæmones à domibus expulsi per exorcismos. 19
Dæmones plures, possunt multorum phãtasias decipere. 38
Dæmones sunt custodes thesaurorum in terra absconditorum. 60
Dæmones adiurare periculosum est. 19
Dæmones quandoque crines equorum tricant. 45
Dæmonum homagia. 7
Dæmonũ potestas maior quàm corporum animalium. 58
Dæmonibus non latent secreta naturæ. 28
Deluſio dæmonum. 24
Deluſionis modus sensuum internorum. 26
Deluſio phãtasiæ à dæmone. 37
Deluſiones fiunt ex turbatione cerebri. 15
Demenetus in lupum mutatus, & postea ad suam pristinam rediit figuram. 46
Democritus & Orpheus artem Magicam ampliauerunt. 13

Democritus dicebat lapides habere animas. 41
Diabolus non poteſt mouere omnia corpora de loco ad locum. 16
Diabolus maior poteſt alligare minorem in anulo. 16
Diabolus materiam ad formam mouere non poteſt. 17
Diabolus in quibus non habet efficaciam. 57
Diaboli fraudes. 16
Diabolus duobus modis poteſt mouere affectum. ibid.
Diabolus ſub diuerſis figuris apparet. 19
Diabolus quomodo poteſt deludere phantaſiam. 15
Diabolus diuerſos pulueres dat maleficis. 8
Diabolus fallit ſimplices & idotas. 33
Diuinatio per ſomnia licita vel illicita. 61
Diuina ſapiẽtia coniungit fines primorum principiis ſecundorum. 17

E

Effectus omnis poteſt naturaliter tolli & vinci. 55
Epiſcopus Biſuntinen. Romam portatus per dæmonem. 19
Equi clauati ſanantur prolatione verborum. 8
Eritho multa mala arte incantationis agebat. 35
Euę deceptio à diabolo facta. 18

F

Faſcinatio, quid ſit. 50

G

Geomantia, quid ſit. 53
Generatiua potentia dupliciter impeditur. 29

H

Hiſtoria mirabilis de puella mortua quaſi viſa à parentibus. 46
Hiſtoria ſtupenda de filia mortua exiſtimata ab omnib. 47
Hiſtoria cuiuſdam, qui credebat ſe eſſe equum. 47
Hiſtoria de quodam ſpiritu qui Pictauis multa mala faciebat. 19
Hiſtoria deluſionis authoris cũ eſſet adoleſcens. 25
Hiſtoria matris Merlini, quæ virgo filium concepit. 43
Hiſtoria mulieris quæ manſit per plures annos cum marito, ſua ſalua virginitate. 30
Hiſtoria Iuuenculæ quæ à parentibus credebatur eſſe equam. 24
Hiſtoria cuiuſdam magni viri in fama & ſcientia, qui Geomanticæ ſtudebat. 41
Hiſtoria monedulę vulgo *choëte*. 9
Hiſtoria de homine cuius fama erat verti in lupum. 49
Hiſtoria mirabilis vini. 8
Hiſtoria de muliere malefica. 66
Hiſtoria cuiuſdã Monachi ordinis S. Benedicti. 67
Hiſtoria de quodã ſpiritu emittens planctus & gemitus. 20
Hiſtoria cuiuſdam qui tãta intentione cogitabat de mulieris imagine. 28
Homines vertũtur in lupos. 11
Horiſpitium, quid ſit. 52
Humilitas eſt remedium contra reuelationes ſomniorum. 62

I

IAnnes & Mãbres magi Pharaonis arte Magica vtebãtur. 34
Idromantia, quid sit. 53
Imaginaria, quid sit. ibid.
Incantatio, quid sit. 50
Ismaël primum simulacrum de luto composuit. 51
Iudex qui maleficos & incantatores punit magnum obsequium Deo & Legi præstat. 39

L

LAmia, quid sit. 33
Lapides, herbæ, & verba vim habent ad arcẽdum dæmones. 40
Ligatura, quid sit. 50

M

MAgicæ artis quis fuit primus inuentor. 13
Maleficium à dæmone factum per vim naturæ destrui potest. 50
Malefici in suis sabbatis homagium dæmoni faciunt. 8
Malefici nautis ventum in pixide vendunt. 45
Malefici quidam multos homines in infirmitatibus detinent. 34
Malefici cur vtantur rebus sacris, quandoque rebus inhonestis. 39
Malefici iuribus omnibus sunt puniendi. 66
Malefici Imagines & simulachra regum in speculo vel in aqua ministerio dæmonum aspiciunt. 10
Malefici cur pauperes sint. 39
Malefici pacta diuersa cum dæmone habent vt diuersa opera agant. 44
à Maleficis diuersa mala facta. 10
Maleficæ mulieres feruntur ad loca remota. 69
Maleficiatus & impotens ad actus coniugales, reddetur aptus, & maleficium tolletur, si cum oleribus Iouis Barbam comedat. 59
Maleficiatus aliquando sentit puncturas in carne. 30
Maleficorum variorum inducta narratio. 7
Maleficorum & Sortilegũ conuersatio est cauenda. 64
Maleficorum auxilium implorare an licitum sit. 31
Maleficia omnia à dæmonibus vim accipiunt. 42
Maleficia in suis peccatis possunt aliũde cẽseri grauia. 65
Mandragora, quid sit. 51
Manus mortui hominis ad quid inseruiat maleficis. 44
Mania quid sit 49
Melancholiæ diuersæ opiniones. 14
Memoria læditur morbo. 14
Modi & qualitates, quibus peccata aggrauantur. 64
Motus corporeus est perfectus motu locali. 17
Mulieres aliquæ grauidę carbones appetunt comedere. 16
Mulierum quorumdam fallacia. 37
Mulieres maleficæ, à suspensis vngues & pilos accipiunt, ad sua exercenda maleficia. 35
Mulieris menstruosę oculus inficit speculum, & hæc fiunt à causa

causa naturali. 55
de Mulieribus grauidis. 16

N

NAturales vires sunt duplices. 29
Negromantia quid sit. 52

O

OPinio quorundam circa delusiones. 12
Opiniones diuersæ circa maleficia, & diuersi authores qui ex hac re tractarunt. 6. 7.
Omne agens agit sibi simile. 17
Oraculum, quid sit. 53
Origo incantationum in Francia. 6
Organum odoratus est naris. 22
Organum visus est pupilla. 22
Organum auditus est auris tortuosa. 22
Ornimantia, quid sit. 52
Orpheus & Dæmocritus artem Magicam applicauerunt. 13

P

PHantasia quid sit. 23
Phãtasia quibus modis deludatur. 27
Phitonica, quid sit. 52
Piromancia, quid sit. 53
Poëtæ poëticè loquentes multa mentiuntur. 35
Poëtæ historias enarrantes, vera loquuntur. 3
Pompeius magarum sortibus contra Iulium Cæsarem intendebat. 35
Potentia generatiua duplex. 21
Potentia vitalis habet principium in corde secundũ sistolem & diastolen. 21
Potentiæ animæ. 20
Potentiæ sensitiuæ sunt duplices. 22
Potentiæ deseruientes vegetatiuæ virtuti sunt quatuor. 21
Potentiæ sensitiuæ interiores sunt quinque. 22
Præstigium quid sit. 26. 51
Precatio facienda à coniugibus ad habendam prolem. 37
Promoteus apud Græcos primus fuit idolatra. 51
Propositiones de quibusdã superstitiosis casibus, à pagina: 71. vsque ad finem.
Prudentia circa somnia. 62
Pythagoricorum opinio circa lapides. 40

R

REmedia ad subueniendum illis qui in cerebro tantùm læsi sunt. 35
Remedia naturalia contra fascinationes auium. 58
Reuelationes cui fiunt, consiliũ quærat & se humiliet. 62
in Reuelationibus quatuor cõditiones requiruntur. 63

S

SAcramẽta Ecclesiæ dæmon nititur eneruare. 48
Sanguis in Epate generatur & immittitur ad singula membra. 21
Sanguinis fluxus sistitur coniurationibus. 9
Simon Magus sola incantatione pecus mori cogebat. 34
Sodomæ & Gomorræ subuersio, per angelos malos fuit facta. 18
Somnium de casu dẽtium quid significet. 61
Somniorum causæ. 60
Somnia quomodo fiant. 15
de Somniis non est leuiter iu-

dicandum. 64
Sorciarij choreas faciũt, & dæmonem adorant. 42
Sorciariæ mala inferũt aliquibus. 12
Sortilegium, quid sit. 53
Sperma fit à toto corpore. 22
Spiritus bonus à malo quomodo discernatur. 20

T

TOnitrua, tempestates & grandines à maleficis commota. 10
Tractatus de superstitiosis quibusdam casibus. à pag. 7. vsque ad finem.

V

VAriorum maleficorum inducta narratio. 7
Veneficium, quid sit. 50
Vinea sola vnius, excussa tempestate remanet illæsa. 42
Vulnera læsorum in bellis carminationibus sanantur. 19
Vtrum licitum sit maleficorum auxilium implorare. 31

Y

YLe, quid sit. 54

Z

ZOroastes magicæ artis primus inuentor. 13
Zoroastes risit quando nascebatur. 13

FINIS.